

Téma: RCHBO

**Nobelova
cena mieru
sa nás týka**

**IGLA
bojové strel'by**

**Mentorský
tím mieri do
Afganistanu**

**Rozhovor s veliteľom
Výcvikového centra
spoločných síl NATO
generálmajorom
Pavlom Mackom**

Deň červených makov

Štátny tajomník MO SR Miloš Koterec a prvý zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR genpor. Peter Gajdoš si uctili Deň vojnových veteránov 10. novembra pri Pamätníku príslušníkov západného odboja na Šafárikovom námestí v Bratislave. Na spomienke sa zúčastnili aj poslední dvaja na Slovensku žijúci veteráni západného frontu Milan Píka a Štefan Miklánek.

Minister obrany SR Martin Glváč si pripomenul Deň vojnových veteránov v pondelok 11. novembra na vojenskom cintoríne v Petržalke – Kopčanoch. Pamätnými medailami ocenil Milana Píku a vdovu po účastníkovi národného boja za oslobodenie Ailsu Domanovú. Pamätnú medailu pri príležitosti 20. výročia Ozbrojených síl SR prevzal Miroslav Košír, iniciátor obnovy vojenského bunkra v Petržalke.

Foto: Ivan Kelement

Martin Giváč
minister obrany SR

Vojaci, vojačky, zamestnanci rezortu, viem, že Vás trápi ako sú na tom naše ozbrojené sily, že po rokoch čo slúžite, je vo Vás nespokojnosť a možno aj skepsa, či sa niečo podarí zlepšiť. Verte, že sám by som bol oveľa radšej ministrom, ktorý sa nemusí zaoberať dedičstvom minulých rokov a hasiť požiare, ktoré si roky nikto neušimľal. Sami to veľmi dobre viete. Stíhačky, abonentská zmluva, ktorú sa usilujeme upraviť, Mokys, nepotrebné „legoskladačky“ na vrtuľníky, stará technika nielen v pozemných, ale aj vo vzdušných silách. To sú len niektoré z príkladov. Donekonečna si nemôžeme zakrývať oči, ako tu bolo zvykom. Sám by som si želal väčšiu dynamiku v obmene techniky, zlepšovaní podmienok na výcvik či ešte väčšiu dostupnosť kvalitného výstroja. Chcem Vás však ubezpečiť, že pozitívne zmeny, ktoré zlepšia úroveň našich ozbrojených síl, sa dejú.

Pokračujeme v prehodnocovaní zmlúv, prehodnocovaní potrieb, transparentnými nákupmi sa nám podarilo ušetriť. Menej platíme napríklad za servis áut, ktorý bol predtým predražený, a aj za nákup pneumatík. Meníme pravidlá, aby sme majetok rezortu nepredávali za tretinové ceny. Do rezortu sme priniesli finančné prostriedky aj úspešným prenájomom VOP Nováky. Od budúceho roka dávame do prenájmu VOP Trenčín, čo prinesie ďalšie peniaze pre rezort. Snažíme sa získať externé zdroje mimo rozpočtu ministerstva. Pre naše špeciálne jednotky sme od amerického partnera získali materiálnu pomoc v objeme 20 miliónov eur. A našli sme aj možnosť čerpania peňazí z eurofondov, hoci doteraz všetci tvrdili, že sa to nedá, alebo sa o to nezaujímali. Ak by sme boli úspešní, rezortu môžeme ušetriť niekoľko miliónov eur.

Realita, samozrejme, nepustí. Na budúci rok síce neklesneme vo výdavkoch na obranu pod 1 % HDP, no máme znížený rozpočet o 50 miliónov eur. Neboli sme jediní. Vieme, že celý svet je v zložitej ekonomickej situácii. Musím poďakovať za spoluprácu náčelníkovi generálneho štábu, pretože sme nesiahli na peniaze určené na modernizáciu. Hoci u vás existovali obavy, nedotklo sa to ani sociálneho postavenia vojakov.

A pokračujeme v modernizácii. Už koncom roka dostane armáda nové tatrovky a v budúcom roku ďalšiu novú techniku. Nepodarí sa nám možno vyriešiť všetky problémy nahromadené za 20 rokov, ale meníme veci k lepšiemu a môžeme sa oprieť aj o konkrétne výsledky. Ak však budeme len nadávať, veci sa k lepšiemu nepohnú. Nečakajme však, prosím, len na to, že to za nás niekto urobí... Že štát to urobí.

Vy, vojaci, ste pilierom našej obranyschopnosti a pomoci v krízových situáciách. Ste mi oporou, za čo sa Vám chcem úprimne a z celého srdca poďakovať. Keď je to potrebné, viete prejaviť značnú dávku invencie a improvizácie. Aby nastalo zlepšenie, musí pochopenie a rovnaké zmýšľanie fungovať vo vojenských útvaroch. Aby aj vaši nadriadení prichádzali s iniciatívami a podnetmi, ktoré armáde pomôžu. Našťastie máme niekoľko takých prípadov. No potrebujeme ešte viac. Verím, že sa nám to podarí.

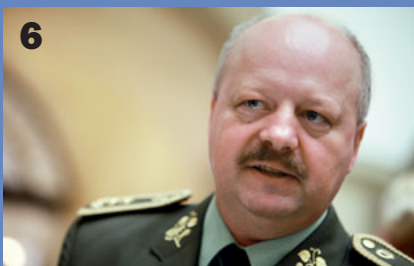
Na záver chcem potvrdiť, že naším spoločným cieľom všetkých v rezorte je, aby slovenské ozbrojené sily stáli vždy pri našich občanoch a osobitne v krízových situáciách. Rád by som Vám poďakoval za nasadenie a kvalitný výkon pri naplňovaní nevyhnutných úloh na zabezpečenie obrany Slovenska. Práve na základe Vašich kvalifikovaných výkonov dokážeme spoločne dosiahnuť, aby naši občania žili v bezpečnom štáte a mohli sa rozvíjať aj ostatné odvetvia fungovania našej spoločnosti.

Dovoľte, aby som Vám zaželel pokojné sviatky a úspešný nový rok 2014.

Na obálke: Desiatnička Petra Šandrejová z protiletadlovej raketovej brigády Nitra pri bojových streľbách. • Foto: Peter Sadák

4 Organizácia pre zákaz chemických zbraní získala Nobelovu cenu za mier

6 Rozhovor s veliteľom Výcvikového centra spoločných síl NATO v Bydgoszczy generálmajorom Pavlom Mackom

8 TÉMA: radiačná, chemická a biologická ochrana

14 Bojové streľby protiletadlového oddielu IGLA

19 Petljakov Pe-2 v Prahe

20 Obranná štandardizácia je cesta k interoperabilite

22 Srbská modernizácia Kub-M

26 Detekcia toxických chemických látok

32 Prvý Slovák absolvoval kurz na Floride

34 Mentorský tím mieri do Afganistanu

36 Dve desaťročia Topografického ústavu

38 Majster armwrestlingu je vojak

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXI. • č. 12/2013 • Redakčná uzávierka 22. 11. 2013 • Do výroby zadané 25. 11. 2013 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, Komunikačný odbor • Vedúci oddelenia: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Zástupkyňa šéfredaktora: Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 312 945, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: ALFA print, s. r. o, Martin • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. NEPREDAJNE

Ladislav Belický
(vpravo) na inšpekčnej
ceste v Iráne pri
kontrole munície
z iránsko-irackého
konfliktu. V pozadí za
ním Marián Ružovič.

Naši nobelovci

Nórsky Nobelov výbor ocenil v októbri v Osle Nobelovou cenou za mier Organizáciu pre zákaz chemických zbraní (OPCW). Aj preto sa v téme tohto čísla OBRANY venujeme radiačnej, chemickej a biologickej ochrane v podmienkach OS SR. Nielen to. Sme hrdí, že na úspechu OPCW sa podieľali aj občania Slovenska, a medzi nimi naši bývalí i súčasní kolegovia z rezortu obrany.

OPCW združuje 190 členských štátov a sídli v Haagu. Vznikla na základe Dohovoru o zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní, ktorý 29. apríla 1997 nadobudol platnosť aj v SR. Izrael a Mjanmarsko ho neratifikovali. Angola, Egypt, Somálsko a Severná Kórea nateraz nepristúpili ani k podpísaniu Dohovoru. Organizácia pozostáva z troch hlavných orgánov. Je to konferencia, ktorá sa stretá raz za rok, zvyčajne na prelome novembra a decembra, kde participuje každý členský štát. Ďalej má výkonnú radu, ktorá pozostáva zo 41 členov, tí rotujú a stretávajú sa minimálne štyri razy ročne. Technický sekretariát OPCW je jediný orgán organizácie, v ktorom „na plný úväzok“ pracujú profesionálni zamestnanci. Technický sekretariát má niečo vyše 500 zamestnancov, z ktorých zhruba polovica pracuje v tzv. výkonnej zložke. To znamená, že sú to buď inšpektori, verifikátori, či inštruktori. Druhá polovica technického sekretariátu je administratívna.

Prvým Slovákom, ktorý pracoval v OPCW, bol plk. v. v. Ivan Lančarič, inšpektor, ktorý do Haagu nastúpil hneď v roku 1997. Zároveň začal na sekretariáte generálneho riaditeľa pracovať pán Vladimír Gašpar. Potom nastúpili dvaja ďalší inšpektori – Ervín Farkaš, predtým major, ktorý sem tiež prišiel z prostredia našich ozbrojených síl, a Július Kozma bol špecialista na priemyselné technológie. Tretí bývalý profesionálny vojak OS SR nastúpil do OPCW v roku 2004 a bol to pplk. v. z. Ladislav Belický. O rok nato sa stal inšpektorom OPCW mjrv.v. Marián Ružovič, tiež bývalý profesionálny vojak. Niekoľko mesiacov pôsobila v administratíve aj Andrea Zatoriová. Približne pred dvoma rokmi začala v Haagu pracovať pani Dita Cigániková, ktorá predtým pôsobila o. i. na ministerstve hospodárstva. Od septembra pracuje v OPCW Katarína Grolmusová, ktorá predtým pracovala vo VU 1042 Čereňany Poslední traja menovaní pracujú v OPCW doteraz. Ing. Ladislav Belický opäť pôsobí v rezorte obrany.

Špecialista na muníciu

Keď v roku 2004 Ing. Ladislav Belický nastúpil do OPCW, prijali ho ako inšpektora – špecialistu na muníciu. „Okrem našej skupiny boli aj priemyselní inšpektori, analytíci chemici a odborníci na zdravotné zabezpečenie,“ spomenie muž, ktorý pôsobil na OPCW osem rokov a v čase nášho rozhovoru pracoval v Sekcii modernizácie a podpory MO SR.

Rodák zo Šale pôsobil v ozbrojených silách vyše dve desaťročia. Strednú školu absolvoval v rodisku a už vtedy sa špecializoval na chémiu. Rovnako aj na Vojenskej vysokej škole vo Vyškove, kde neskôr obhájil aspirantúru. Pracoval v chemických jednotkách čs. armády. Po rozdelení Česko-Slovenska sa vrátil do Trenčína, kde vo svojej odbornosti vyše desaťročie pracoval v štábných funkciách na veliteľstve pozemných síl a v generálnom štábe. Absolvoval aj NATO Defence College v Ríme. Pôsobil na južnom veliteľstve NATO v Neapole a do zálohy odchádzal ako podplukovník.

Rusko, USA, Čína aj Kórea

„Keď som nastúpil do OPCW, bolo v našej skupine prijatých 22 nových inšpektorov, ktorí pochádzali z 22 krajín, takže prvoradá bolo zladíť našu činnosť,“ spomenie, „spomína L. Belický, ktorý sa po piatich rokoch v pozícii inšpektora stal vedúcim inšpekčného tímu. Podľa neho je v súčasnosti zhruba 80 % deklarovaných chemických zbraní zlikvidovaných. Spomenie, že inšpekčný tím v zariadeniach, kde sa likvidujú chemické zbrane, pozostáva minimálne z piatich inšpektorov, ktorí v nonstop prevádzke dozerajú na samotnú likvidáciu. L. Belický dodáva, že inšpekcie bývajú zamerané aj na sklady zbraní a na likvidáciu výrobných zariadení. On sám bol viackrát aj na inšpekcii v Číne, podieľal sa na kontrole v USA, Rusku, Indii aj v Južnej Kórei. Stretával sa s vyše pol storočia starými chemickými zbraňami. No aj s tými novšími. „Látka VX je najtoxickejšia. Aby som to čitateľom priblížil laicky, kvapôčka, ktorá sa zmesť na hrot špendlíka, dokáže zabiť človeka v priebehu sekúnd až minút...“

Inšpektori dohliadajú na likvidáciu rakiet alebo delostreleckých projektílov, na letecké bomby či letecké rozprašovacie zariadenia. Samozrejme, existujú aj chemické míny a veľká časť bojových toxických chemických látok bola a je uskladnená v rôznych typoch kontajnerov. Keď sa L. Belického pýtame, koľko ešte vo svete existuje chemických zbraní, poopraví nás, že hovoríť možno len o tých, ktoré jednotlivé štáty OPCW deklarovali. „Tieto údaje sú bežne dostupné aj na internete, kde sa uvádza, že deklarovaných bolo spolu vyše 70-tisíc ton chemických zbraní alebo látok, ktoré sa nachádzajú v zbraňiach – a celkovo viac než 8,5 milióna kusov munície.“

OPCW nie sú múry, ale ľudia

„Spôsobilosti, ktoré majú slovenské ozbrojené sily v oblasti RCHBO, sú v OPCW unikátne a vysoko cenené. Či ide o jednotku, ktorú máme v Rožňave, alebo zariadenia, ktoré sa nachádzajú v Ze-

mianskych Kostoľanoch,“ prízvukuje L. Belický, ktorý v dňoch našej uzávierky napokon prijal vrátiť sa do OPCW. „Organizácia pre zákaz chemických zbraní si vysoko cení tiež laboratórium a cvičisko, kde je možné cvičiť s reálnymi toxickými bojovými látkami,“ dodáva. A ako reagoval, keď sa dozvedel, že aj jemu patrí „kúsok“ Nobelovej ceny? „Samozrejme, ani OPCW nie sú múry alebo budovy. Sú to ľudia. Preto som bol veľmi potešený, keď som na stránke OPCW našiel poďakovanie súčasného generálneho riaditeľa pána Ahmeta Ťüzümcü, kde sa pri príležitosti udelenia Nobelovej ceny mieru poďakoval všetkým bývalým aj súčasným pracovníkom organizácie, za ich prácu.“

Najmladšia je Katarína

Našu najmladšou „nobelistkou“ je Mgr. Katarína Grolmusová (nar. 1980). V rezorte obrany pôsobila ako civilná zamestnankyňa od skončenia vysokoškolského štúdia v novembri 2003 až do konca augusta 2013, keď odišla do Organizácie pre kontrolu chemických zbraní.

„Bola som zamestnankyňou VÚ 1042 Čereňany, pričom som pracovala v Analytickom, výcvikovom a zásobovacom centre CBRN Zemianske Kostoľany,“ spomenula. Najskôr pôsobila ako výskumný pracovník – analytický chemik. Neskôr zastávala pozíciu zástupkyne vedúceho Stacionárneho identifikačného laboratória. Teda súčasti Referenčného chemického laboratória CBRN (chemical, biological, radiological and nuclear protection). „Aj vďaka profesionálnemu vedeniu môjho dlhoročného nadriadeného Ing. Milana Tkáča, vedúceho Stacionárneho identifikačného laboratória, som sa mohla tešiť z veľkého odborného rastu v oblasti analýz látok sledovaných v rámci Dohovoru o zákaze chemických zbraní, ako aj v rámci výcviku s ostrými látkami v laboratórnych a poľných podmienkach.“ O možnosti pracovať pre OPCW uvažovala dlhšie. Prijatú predchádzalo náročné výberové konanie, kde ma čakal aj odborný test z analytickej chémie v angličtine a osobný pohovor.“

Zamestnankyňou OPCW je od septembra 2013 a pracuje ako inšpektor – analytický chemik. „Získanie tejto pozície je pre mňa splnením dlhoročného sna i výzvou, ako aj ocenením kvality práce môjho predchádzajúceho slovenského pracoviska,“ povedala nám s veľkým zadosťuchčením.

Lančarič prvý v akcii

Prvým Slovákom, ktorý pôsobil v Organizácii pre zákaz chemických zbraní (OPCW), bol plukovník v. v. Ivan Lančarič (nar. 1945). V roku 1997 úspešne absolvoval konkurz a v organizácii pracoval ako chemický a muničný špecialista – inšpektor spolu štyri roky.

Plukovník Lančarič odchádzal do OPCW naozaj s bohatými skúsenosťami. Vyštudoval vojenskú akadémiu v Brne so špecializáciou na chémiu. V rokoch 1990 – 1991 sa s čs. protichemickej jednotkou zúčastnil na operáciách Púštny štít a Púštna búrka. Po návrate pracoval vo Vojenskom opravárenskom závode 072 v Zemianskych Kostoľanoch vo funkcii náčelníka závodu. Od roku 1994 pôsobil na Ministerstve obrany SR. V Slovenskom verifikačnom centre bol zástupcom riaditeľa a náčelníkom oddelenia chemických zmlúv, až kým odišiel do OPCW. V rámci nástupného kurzu ho z 300 potenciálnych inštruktorov OPCW skončilo 200. „Myslím si, že som patril k špičke, pretože ma vybrali do inšpekčného tímu, ktorý išiel v rámci OPCW na historicky úplne prvú inšpekciu chemických zbraní,“ spomenie I. Lančarič. Bolo to do Spojených štátov amerických, kam chodieval aj neskôr na kontrolu likvidácie chemických zbraní v rámci 6-týždňových cyklov. Na inšpekčných cestách bol aj na území dnešnej Ruskej federácie a v niekoľkých ďalších štátoch.

A ako I. Lančarič vnímal skutočnosť, že OPCW získala Nobelovu cenu za mier? „Myslím si, že jej právom patrí a mám tiež dobrý pocit, že som k tomu skromným dielom prispel aj ja s ďalšími kolegami zo Slovenska.“

Text: Pavol Vitko

Foto: archív I. L., K. G., L. B.

Katarína Grolmusová v OPCW

Plk. Ivan Lančarič počas Púštnej búrky v chemickom laboratóriu AL-1

Veliteľ Výcvikového centra spoločných síl NATO v Bydgoszczi
generálmajor Pavel Macko:

Iniciatíva sa očakáva

Generálmajor Pavel Macko prevzal koncom apríla 2011 velenie Výcvikového centra spoločných síl Aliancie v poľskom meste Bydgoszcz a stal sa najvyššie postaveným Slovákom v štruktúrach NATO. Od 1. januára 2014 sa vracia na Slovensko – a to je dôvod na rekapituláciu aj na stránkach časopisu OBRANA.

Koho ste striedali v pozícii veliteľa v Bydgoszczi a kto bude váš nasledovník?

Striedal som dánskeho generálmajora Johanna Bagera a mojim nástupcom bude poľský generál Wojciech Grabowski.

Aj keď ste vo Výcvikovom centre spoločných síl boli veliteľ, mali ste možnosť ovplyvniť ako jednotlivec systém jeho činnosti?

Nechcem, aby to znelo nadsadene, ale hoci máte presne definovanú úlohu a ste podriadený v spojeneckej hierarchii, práve na týchto úrovniach štruktúr Aliancie sa od vás očakáva, že zadanému oficiálnemu poslaniu dáte svoju interpretáciu – víziu. Nikto vám nedáva úlohy v konkrétnych aktivitách, pretože ste dostali veľké poslanie, ktoré naplňate aj prostredníctvom vlastnej iniciatívy, invencie a na

základe svojich skúseností a talentu. Mojim hlavným poslaním bolo zabezpečiť výcvik taktických veliteľstiev Aliancie, zabezpečiť integrovaný výcvik poradenských tímov pre Afganistan a zabezpečiť výcvik regionálnych veliteľstiev ISAF. Takže áno, príležitosť na vlastné riešenia bola.

Na čo ste pri odchode z Poľska hrdý?

Začnem tým, že naše motto bolo a je „Transformácia prostredníctvom výcviku“. Snažili sme sa tým žiť po celý čas. Keď som v roku 2011 do Bydgoszcza prišiel, bolo zrejmé, že centrum je veľmi sústredné na výcvik v Afganistane. To bolo správne, ale zrejmé bolo aj to, že operácia ISAF sa raz skončí, respektíve, že nasadenie armád krajín NATO v Afganistane zmení svoj profil. Vo svojej nástupnej reči som pre nás všetkých vytýčil aj druhý cieľ. Teda nielenže musíme zabezpečiť prioritný výcvik pre reálnu situáciu, ktorou bol a nateraz je Afganistan, ale že musíme pracovať tak, aby centrum bolo pre Alianciu potrebné a dôležité aj v budúcnosti. A to sa nedalo inak ako úsilím preorientovať sa z výcviku, sústredného na prebiehajúce operácie, aj na tie, ktoré by len mohli prísť. Keď prišla iniciatíva generálneho tajomníka NATO o prepojených silách (Connected Forces Initiative), my sme už mohli naštartovať proces výcviku, pretože sme sa naň dlhšie pripravovali. A čo treba dopracovať? Pravdaže, záležať bude na mojom nástupcovi, ako aj na pokynoch z vyšších veliteľstiev, ale podľa mňa bude vhodné ešte viac zakotviť centrum v novom koalícnom a čoraz prepojenejšom prostredí a tomu prispôbiť jeho činnosť. Napokon, budúcnosť Aliancie nemôže spočívať v inom ako koalícnom prostredí. Hoci velitelia budú pochádzať z jednotlivých členských krajín a členské krajiny budú v prospech NATO generovať vojenské jednotky, našou úlohou bude naučiť ich spoločne cvičiť, žiť a bojovať. Centrum sa zároveň profiluje ako spojnica medzi najvyššími strategickými a operačnými stupňami velenia NATO a taktickými veliteľstvami smerom od jednotlivých vojsk. **Vaše centrum je priamo podriadené Spojeneckému veliteľstvu NATO v americkom Norfolk, takže zrejme aj preto to motto Transformácia prostredníctvom výcviku...**

Dá sa to povedať aj tak. Možno pritom dodať, že Výcvikové centrum spoločných síl NATO v Bydgoszczi je popri nórskom Stavangeri jedno z dvoch, ktoré Aliancia vytvorila a využíva na výcvik veliteľov a štábov. Našou úlohou je cvičiť veliteľov na taktickom stupni, čo však v definícii NATO znamená až úroveň veliteľa komponentu spojeneckých pozemných, vzdušných alebo námorných

síl. Postupne sa sústreďíme na základné schopnosti veliteľov a štábov tak, aby dokázali analyzovať a realizovať akúkoľvek budúcu úlohu. Aby zvládli základné atribúty flexibilných veliteľov a štábov aj pri úlohách, ktoré by mohli len vyplývať z meniacich sa bezpečnostných podmienok. Je nevyhnutné ešte efektívnejšie prepojenie národného a nadnárodného výcviku. Nie nahradiť jeden druhým, ale vytvoriť taký mechanizmus, aby národný výcvik bol už súčasťou nadnárodného.

Aké sú štruktúry Centra?

Centrum je relatívne malé, ale isto nie z hľadiska významu a charakteru svojej práce. Má 105 ľudí, ktorí sa spravidla sústreďujú na výcvik. Centru sú pričlenené dve ďalšie jednotky. Jedna na zabezpečenie činnosti a života vojsk. Úlohou druhej je kompletná podpora komunikačnými informačnými systémami. Tento kombinovaný tím má približne 250 ľudí.

Centrum je veľmi mladá organizácia. Vzniklo len pred deviatimi rokmi na zelenej lúke v krajine, ktorá bola v tom čase novým členom Aliancie. No nielen ja si myslím, že to bol v ostatnom období jeden z najúspešnejších projektov Aliancie.

Koľko frekventantov ste vlni vyškolili?

Nie, to by som nerátal ako v škole, i keď by som si trúfol povedať, že priamo ich mohlo byť približne šesťtisíc. Sprostredkovane ich však bolo určite viac. Veď len vlni sme realizovali 11 veľkých spojeneckých cvičení. Niektoré z nich boli určené priamo pre výcvik regionálnych veliteľstiev operácie ISAF. Škólime od úrovne brigád z celej Aliancie až po veliteľstvo pozemných síl. Zabezpečovali sme výcvik poradenských a mentorských tímov, ako aj kurzy expertov pre boj s nástražnými výbušnými systémami. Momentálne participujeme na výcviku regionálnych veliteľov v ISAF pochádzajúcich z USA, to znamená regionálne veliteľstvá juh či juhozápad.

V roku 2007 ste v Afganistane na hlavnom veliteľstve ISAF velili Kombinovanému spoločnému operačnému centru, predtým ste ako zástupca náčelníka štábu pre podporu pôsobili na aliančnom veliteľstve v nemeckom Heidelbergu. Aké vlastnosti musí mať dôstojník, ktorý pôsobí v medzinárodnom prostredí?

Mal by byť skúsený líder, no prvoradá je personálna integrita. Tomu čo hovorí a robí, musí aj veriť. Zdá sa to jednoduché, ale niekedy a pre niekoho to môže byť veľmi ťažké. Musí rozumieť prostrediu, v ktorom pôsobí. Je nevyhnutné, aby nevnímal len zábery, ktoré chce presadiť, ale aj prostredie, ktoré ho obklopuje. Musí motivovať ľudí. Nie tlačiť ich pred sebou, ale viesť. Ukázať, že aj on hľadá cestu, pričom nie vždy má predpísané receptúry a zaručený úspech. Skrátka – nebať sa rizika a ísť aj do nových neprebádaných vecí s tým, že sa môže popáliť. Len taký prístup otvorí bránu kreativitě a novým riešeniam aj

u jeho podriadených. Lebo inak budú radiť iba tak, aby boli s veliteľom konformní, aby variovali jeho myšlienky – a synergia myšlienok sa tak dostáva na vedľajšiu koľaj. Keď podriadení vidia, že veliteľ, líder je ochotný a schopný riskovať, samozrejme, nie dobrodružne, ale zdravo, že premýšľa o tom, ako najúčelnejšie dosiahnuť cieľ misie, vytvorí priestor aj pre svojich podriadených. Ide o vytvorenie atmosféry spolupatričnosti, v rámci ktorej sa každý cíti spoluhráčom v tíme. Prirodzene, veci musí mať pod kontrolou a záverečné rozhodnutie aj zodpovednosť je na ňom. Ak si teda líder, ktorý je profesionálne

Hoci máte definovanú úlohu, práve na týchto úrovniach štruktúr Aliancie sa od vás očakáva, že zadanému oficiálnemu posolaniu dáte svoju interpretáciu – víziu.

maximálne pripravený, tieto tri veci zosúladi, bude z neho úspešný veliteľ.

Mali ste možnosť kreovať svoj štáb?

Jediná nevýhoda týchto medzinárodných veliteľstiev je, že ich štruktúra aj personálne obsadenie býva kompromisom kompromisov. A to tak z hľadiska participácie jednotlivých krajín na rozpočte, ako aj z hľadiska rozdelenia pozícií pre jednotlivé krajiny. Bolo by veľmi optimistické tvrdiť, že vždy dostanete taký personál, aký by ste si želali. V tom je však umenie lídra, že napriek fixnej štruktúre a delegovaným podriadeným nájde taký modus operandi, aby zo svojich ľudí dokázal vyťažiť to najlepšie. Chce to dosť odvahy a flexibility, no musí to ísť.

Koľko slovenských vojakov a na akých pozíciách ste mali k dispozícii?

Priamo v centre som mal k dispozícii ďalších šesť príslušníkov OS SR. Traja z nich boli priamo na výcvikovej divízii, to sú naše stále miesta v rámci centra. Najvyšou pozíciou je náčelník odboru v rámci výcvikovej divízie, momentálne plk. Fázik, predtým plk. Pach. Tento človek je vždy kľúčovým hráčom pri priamej organizácii a zabezpečení výcviku. Ďalší dvaja kolegovia sú dôstojníkmi štábu pre operácie a spravodajstvo (pplk. Murín, ktorý striedal pplk. Svitku a kpt. Bednárčík). Ďalšie pozície boli rotačné, resp. priamo viazané na výkon velenia centra. Takže som mal z OS SR k dispozícii vojenského poradcu (pplk. Barila) i osobného asistenta a vodiča ochrancu (nrtm. Stankovič). Tiež pobočníka a šéfa protokolu, ktorý je zároveň vedúcim národného podporného prvku (kpt. Smolár), lebo okrem nášho centra pôsobia v Bydgoszcz aj naši vojaci v rámci 3. spojovacieho

práporu NATO, do ktorého priamo prispievame jednotkou DCM (nasaditeľný komunikačný modul) v Ružomberku.

Ako chcete využiť svoje skúsenosti po návrate na Slovensko?

Aj napriek tomu, že som vnímal dianie v našich ozbrojených silách, niečo iné je ich sledovať ako pozorovateľ a niečo iné s nimi žiť. Ak dostanem možnosť byť v štruktúrach velenia ozbrojených síl, určite sa najskôr budem musieť oboznámiť s tým, ako sme sa rozhodli pokračovať v implementácii našich reforiem a porozumiieť im. To znamená zoznámiť sa s úlohami smerom od ministra obrany a náčelníka generálneho štábu, ako aj ísť k útvarom a vypočuť si, ako rozmýšľajú vojaci. Vízia je zrejmá. Ozbrojené sily máme na to, aby boli funkčné a akcieschopné. Z toho vyplýva, že keď nie sú nasadené, musia cvičiť. Prinášam si z Výcvikového centra spoločných síl dostatok inšpirácie. Výcvik by mal byť komplexnejší, nie úzko špecializovaný na jednotlivé situácie, mal by byť prepojenejší aj s ostatnými zložkami štátu, ako aj integrovaný s našimi partnermi v zahraničí. Nie je to novinka, no verím, že sa nám v tomto smere bude dariť napredovať intenzívnejšie. Ako malá krajina musíme zvládnuť komplexne národný krízový manažment, a tak sme a budeme aj stále platnejším hráčom na medzinárodnom poli.

V decembrovom čísle nemôže chýbať otázka na vaše vojenské Vianoce...

Už s istou pozitívnou nostalgiou vnímam tie na začiatku vojenskej kariéry, keď som pravidelne na Štedrý deň odchádzal podvečer od rodiny a v Českom Krumlove ma čakala slávnostná štedrá večera so stovkami vojakov. Iste aj oni by boli vtedy radi pri svojich rodinách. No s odstupom času som presvedčený, že dnes väčšina z nich na tieto momenty nespomína v zlom. Moje ďalšie Vianoce s nezabudnuteľnou príchuťou boli v Afganistane. Začali sa s mojím tímom na veliteľstve v Kábule. Som šťastný, že sa mi podarilo presunúť sa aj do Kandaháru k našim vojakom a tam si s nimi posediť pri slovenskej kapustnici. To sa nedá opísať, to sa dá len zažiť. Máte síce stromček a ochutnate zopár typických jedál, no navonok na tom nie je veľa mimoriadne pekného. Najväčší a najvzácnejší vianočný dar sa však nachádza v mentálnej rovine. Azda najlepšie ho možno charakterizovať slovom spolupatričnosť. A tá naozaj nie je hraná. Ste ďaleko od domova a či ste generál alebo slobodník, vaše myšlienky sú rovnaké. Spomínate na svojich, ste im vďační a pritom vnímate ovzdušie ľudskosti v prostredí kolegov a kamarátov. Vianoce, ktoré nabudúce strávite už s rodinami, budete aj preto vnímať oveľa intenzívnejšie ako kedykoľvek predtým.

Všetkým vojakom aj kolegom z rezortu obrany, ako aj ich rodinám a blízkym želim krásne Vianoce a úspešný nový rok.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Zbrane „chudobných“

V novodobej histórii boli po prvý raz v masovom meradle použité chemické zbrane na bojiskách prvej svetovej vojny. A prakticky odvety sa ďalej vyvíjajú a zdokonaľujú. Rovnako aj prostriedky a postupy na ochranu proti nim a ich elimináciu. Reakciou na použitie chemických zbraní bolo prijatie Ženevského protokolu 17. júna 1925 O zákaze použitia dusivých, jedovatých a iných plynov a bakteriologických metód vedenia vojny. Napriek tomu boli chemické látky opakovane použité v mnohých lokálnych vojnových konfliktoch a ich vývoj sa nezastavil. Naopak – vznikali ešte ničivejšie chemické zbrane a biologické prostriedky, ktoré boli zavedené do výzbroje moderných armád sveta. Mnohé krajiny, ktoré nemajú možnosť získať jadrové zbrane, orientujú svoju pozornosť na chémiu. Aj preto, lebo technológia ich výroby je relatívne menej náročná a výroba chemických zbraní môže byť maskovaná napríklad ako výroba umelých hnojív. V oblasti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (RCHBO) malo vždy silné postavenie bývalé Československo a jeho armáda. Na tradície dnes úspešne nadväzujú aj Ozbrojené sily Slovenskej republiky.

Naši odborníci patria k špičke

Plukovník Miroslav Ofčarovič, zástupca Náčelníka Odboru bojovej podpory operácií Štábu pre operácie GŠ OS SR a odborný garant OS SR za oblasť radiačnej, chemickej a biologickej ochrany pripomína, že táto oblasť v našich ozbrojených silách sa v uplynulých rokoch úspešne rozvíjala. Nová, kvalitatívne vyššia éra začala vstupom SR do NATO.

„Začali sme sa aktívnejšie zapájať do oblasti RCHBO v rámci aliancie a implementovať štandardizačné dokumenty. Určitým zadosťučinením pre nás bolo zistenie, že sme v tejto oblasti porovnateľní s inými armádami NATO. To znamená, že sme sa uberali správnym smerom a náš personál je kvalitne pripravený. V roku 2005 sme transformovali jednotky RCHBO do jedného celku: práporu rchbo pozemných síl v Rožňave. Splnili sme tým jednu z úloh Cieľov síl 2004, v ktorej sa Slovensko zaviazalo poskytnúť do zásobníka síl NATO prápor rchbo. Tak isto sa nám podarilo zrekonštruovať unikátne Výcvikové a testovacie centrum RCHBO v Zemianskych Kostoľanoch,“ hovorí plukovník Ofčarovič.

Mnohonárodná spolupráca

Centrum je podľa neho jedinečné v celom stredoeurópskom regióne. Umožňuje výcvik s reálnymi toxickými chemickými látkami nielen pre naše ozbrojené sily, ale aj

pre armády ďalších krajín NATO a inšpektorov OPCW.

V poslednom období sa zintenzívnila spolupráca slovenských odborníkov v ob-

lasti RCHBO s ich zahraničnými kolegami, predovšetkým z krajín NATO. Ale nielen s nimi. Rakúski špecialisti absolvovali výcvik vo VTC RCHBO a uskutočnilo sa aj spoločné cvičenie Cooperation 2005. Veľmi aktívna je spolupráca s ozbrojenými silami Belgicka, Slovinska a Maďarska, ktoré cvičia v Zemianskych Kostoľanoch každý rok. V ostatnom čase sa k nim pridali aj vojaci z Francúzska, Poľska, Českej republiky a rysuje sa spolupráca s Izraelom.

Na Slovensku sa uskutočnili aj zasadnutia pracovných skupín NATO a minulý rok aj odborný seminár CBRN, v tomto roku sa uskutočnilo spoločné cvičenie odberových tímov ôsmich krajín Toxic Valley 2013 v Zemianskych Kostoľanoch. Plukovník Ofčarovič dodáva, že obdobné cvičenia by sa tu mali uskutočňovať každý rok.

Najužšia spolupráca je už tradične so špecialistami z Českej republiky. Prejavila sa aj pôsobením 1. česko-slovenského práporu rchbo v roku 2003 v Kuvajte v rámci operácie Enduring Freedom. Jej najnovším vyjadrením bolo aj cvičenie Toxic Leak 2013.

V silách NRF i bojovej skupiny EÚ

Na veľmi dobrej úrovni je aj spolupráca s technickým sekretariátom Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW). Slovenská strana zabezpečuje od roku 2005 každoročne výcvik inšpektorov OPCW a výcvik laboratórnych zručností. „O tom, že máme kvalitne pripravený personál, svedčí aj skutočnosť, že v OPCW v súčasnosti pôsobia dvaja pracovníci z našich radov, ktorí prešli náročným konkurenčným výberom,“ zdôrazňuje plukovník Ofčarovič.

Slovenskí špecialisti RCHBO plnia aj mnohé úlohy na medzinárodnej úrovni. Na certifikačnom cvičení mnohonárodného CBRN práporu Steadfast Jazz 2013 v Poľsku sa zúčastnila rota rchbo z rožňavského práporu a do síl NRF 2014 je okrem nej zaradené aj mobilné chemické laboratórium, odberový a dekontaminačný tím. Výstavbou a prípravou mnohonárodného

práporu bolo poverené Francúzsko. Pozostáva zo specialistov z Francúzska, Českej republiky, Rumunska, Poľska a Slovenska. Rota bude počas celého roka 2014 v nepretržitej pohotovosti na plnenie odborných úloh, pripravená zasiahnuť v prípade incidentov spojených s únikom a zneužitím rádioaktívnych, chemických, biologických látok a priemyselných toxických látok. Pre OPCW sa pripravuje v Zemianskych Kostoľanoch v rámci slovenského záväzku tím, ktorý bude od prvého januára 2014 v prípade potreby plniť úlohy v rámci OPCW. Slovenských chemikov čakajú aj ďalšie úlohy. Veď v prvom polroku 2016 budeme v úlohe vedúcej krajiny pre oblasť RCHBO v rámci bojovej skupiny Európskej únie a bude tam naša multifunkčná rota. V roku 2017 sa budú slovenskí príslušníci RCHBO podieľať na činnosti mnohonárodného CBRN práporu pod vedením Českej republiky v rámci síl NRF.

Máme sa čím pochváliť

V poslednom období sa podarilo v oblasti komplexnej bojovej podpory jednotiek

doplniť rožňavský prápor o niektoré špičkové zariadenia. „Môžeme sa pochváliť predovšetkým prieskumným kompletom Aligator 4x4 RCHBO, ktorý je určený na uskutočňovanie radiačného, chemického a biologického prieskumu a pozorovania, odberu vzoriek kontaminácie. Výborné je ťažké dekontaminačné vozidlo Dekvoz. Zabezpečuje dekontamináciu vonkajších a vnútorných priestorov vojenskej techniky, objektov, terénu i likvidáciu následkov priemyselných alebo ekologických havárií. Väčšina štátov sa venuje prevencii. Zisťovaniu, analýzam a dekontaminácii sa nevenujú. My áno, už v rámci ČSFR. Máme množstvo kvalitných prístrojov na biologickú detekciu, naše mobilné chemické laboratórium patrí medzi špičku vo svojej oblasti, ale musíme ešte dostať na takúto úroveň rádiologické a biologické laboratórium. Pre prápor potrebujeme viac prieskumných kompletov a Dekvozov. Na veľmi dobrej úrovni je aj diaľkový detektor TCHL DD-CWA, vozidlo pre monitorovanie a odber vzoriek Land Rover Defender,“ vymenúva plukovník Of-

čarovič. Dodáva. „Jednu rotu máme v súčasnosti vybavenú špičkovou technikou. Naliehavo potrebujeme vymeniť zastarané dekontaminačné vozy ARSZ 12 M. Veď jeden Dekvoz splní to, na čo potrebujeme štyri ARSZy, ktoré ani nemôžu využiť na dekontamináciu paru a penu. Obmeniť musíme aj prieskumné vozidlá BRDM 2 RCH.“

Špecialisti RCHBO sú pripravení zasahovať aj v prípade priemyselných havárií a nehôd automobilovej pri doprave chemikálií. Aj preto podľa plukovníka Ofčaroviča uskutočňujú spoločné akcie, cvičenia so zložkami ministerstva vnútra, hospodárstva či civilnou ochranou v rámci krízového manažmentu ochrany obyvateľstva. V zariadeniach v Zemianskych Kostoľanoch sa cvičia napríklad príslušníci hasičského a záchranného zboru.

Text a foto Jozef Žiak

Chemické zbrane: nič nové pod slnkom

Použitie chemických zbraní v Sýrii nie je z historického hľadiska zďaleka takým zriedkavým spôsobom boja, ako by sme chceli veriť. Verili by ste, že prvé takéto ataky poznáme už z čias starého Ríma?

Podľa britského archeológa Simona Jamesa sa nálezy pozostatkov predchodcov chemických zbraní datujú približne do roku 250 pred našim letopočtom – a zhodou okolností je ich náleziskom dnešné územie Sýrie (hoci v tom čase patrilo pod nadvládu Ríma). Slávny profesor objavil v ústí tunela Dara-Europos zhorené zvyšky bitúmenu a síry – prvkov, ktoré teplom vytvárajú toxickú zlúčeninu – medzi pozostatkami tiel dvoch desiatok rímskych vojakov ležiacich na jednej hromade. Na základe tohto objavu usúdil, že zomreli náhle, dokonca mali zbrane v rukách. Vysvetľuje si to tak, že keď Peržania útočili na rímske opevnenie, vykopali pod zemou tunely – nalákali do nich

rímskych vojakov a vzápätí ich naplnili oblakmi jedovatého plynu...

Rovnako v starej Číne vraj poznali účinky arzénového dymu, a Spartania a ich spojenci používali štipľavý dym ako legitímny nástroj boja v Peloponézskej vojne.

Na rozdiel od chemických zbraní prvý prípad použitia biologickej zbrane prišiel až o jeden a pol storočia neskôr vo vojne o mesto Kaffa, veľké obchodné stredisko na Krymskom polostrove, počas jeho obliehania mongolskou armádou v roku 1346. Po tom, čo rady útočníkov zdecimovala záhadná epidémia, Mongoli sa rozhodli použiť mŕtve telá vojakov ako svojské projektily a pomocou katapultov ich prehadzovali cez hradby do mesta. Stratégia bola mimoriadne účinná: obchodníci z mesta húfne utekli a „exportovali“ mor loďami do Európy, kde sa rýchlo šírila ako tzv. čierna smrť.

Jedinečné centrum

Výcvikové analytické a zásobovacie centrum RCHBO Čereňany (VAaZC RCHBO) vzniklo v roku 2009 transformáciou z predošlej Základne logistickej podpory RCHBO Čereňany. História VAaZC RCHBO siaha hlboko do minulosti. Pod názvom Vojská továrň 5 vznikol vojenský objekt v Zemianskych Kostolnoch už v roku 1938 a chemický sklad v Čereňanoch (Bystričany) v roku 1953.

Počas svojej dlhoročnej činnosti podľa veliteľa centra podplukovníka Martina Stanka zabezpečovali predchodcovia VAaZC RCHBO vojská na teritóriu Slovenskej republiky chemickým materiálom a technikou. VAaZC RCHBO je ich dôstojným nástupcom. Výcvikové analytické a zásobovacie centrum RCHBO Čereňany má veľmi široký záber v oblasti výskumu, vývoja, výroby, skladovania, zásobovania, opráv a v neposlednom rade ekologickej likvidácie chemického materiálu.

Mekka chemikov na Hornej Nitre

Centrum sa podieľa na vývoji, výskume a vojenských skúškach nových druhov materiálu pre Ozbrojené sily SR. V rámci výrobných činností zabezpečuje výrobu špeciálnych chemikálií na výcvik a výskumné účely. Tieto chemikálie sú určené útvarom Ozbrojených síl SR a aj zmluvným partnerom z iných rezortov SR a do zahraničia. Ďalej centrum zabezpečuje výrobu širokej škály odmorovacích a dezaktiváčnych prostriedkov pre potreby OS SR. V súčasnosti útvár vyrába najmä vysoko toxické a špeciálne chemikálie podľa požiadaviek odberateľa v laboratórnom alebo poloprevádzkovom procese, policajné látky a výrobky na báze dymodráždivých zmesí. Podstatným predmetom činností je výroba prostriedkov určených na dekontamináciu osôb, zbraní, výstroja, bojovej techniky a terénu. V oblasti vojenskej chémie a výroby chemikálií vyvíja nové výrobné

technológie, výroby, rieši a vykonáva likvidáciu chemických látok a chemických výrobkov, poskytuje poradenské služby v oblasti ich výroby, spracovania a likvidácie. Súčasťou centra je aj referenčné chemické laboratórium (RCHL), ktoré získalo osvedčenie o akreditácii Stacionárneho identifikačného laboratória Zemianske Kostolany. Laboratórium je spôsobilé vykonávať testovanie sledovaných toxických chemických látok uvedených v Dohovore a zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní a o ich zničení. Monitoruje čistotu reaktivátora cholinesterázy a stanovovanie vybraných chemických prvkov v reaktivátore cholinesterázy a vode fyzikálno-chemickými metódami v rozsahu akreditácie. Podplukovník Stanko zdôrazňuje, že laboratórium vyčleňuje skupinu analytického zabezpečenia, určenú na plnenie úloh pri vzniku neočakávanej udalosti na území SR, ktorá vykonáva analýzy neznámych toxických chemických látok. Ide o prvotnú identifikáciu jednorazového merania plynov a zisťuje prítomnosť nebezpečnej látky, rýchlu analýzu zameranú na potvrdenie alebo vylúčenie prítomnosti nebezpečnej látky, určovanie druhu nebezpečnej látky v prípade čistých látok, realizuje odber vzoriek pre ďalšiu podrobnú labora-

tórnú analýzu, vyhodnocuje a prognózuje z nameraných údajov šírenie nebezpečnej látky v priestore, označuje a dekontaminuje potenciálne ohrozené alebo zasiahnuté priestory.

Rešpektované pracovisko

Centrum materiálového manažmentu VAaZC RCHBO zabezpečuje skladovanie, ošetrovanie a obmenu špeciálneho materiálu, prístrojov a techniky RCHBO, skladovanie centrálnych, dispozičných a bežných zásob a zásob chemického materiálu pre deklarované jednotky. VAaZC RCHBO sa materiálne podieľa na výcviku špecialistov chemických odborností OS SR, ktorý je vykonávaný na Výcvikovom a testovacom centre RCHBO v Zemianskych Kostolnoch.

„V oblasti výcviku okrem iného zabezpečujeme výcvik inšpektorov OPCW v spolupráci s Organizáciou pre chemické odzbrojovanie v Haagu a odborom pre chemické odzbrojovanie na MH SR v súlade so zmluvou o Zákaze a likvidácii chemických zbraní. Od roku 2005 sa každoročne, v priestoroch výcvikového a testovacieho centra (VTC), pripravujú ďalší špecialisti medzinárodných organizácií a zahraničných armád,“ konštatuje podplukovník Stanko.

Text a foto: Jozef Žiak

Renesancia smrti

Žižlivá náruč a živná pôda pre rôzne formy chemickej smrti prišli s úvodom prvej svetovej vojny. Práve obdobie rokov 1915 – 1918 zaznamenalo nebyvalý rozkvet výskumnej práce v laboratóriách aj praktického použitia plynov na bojiskách. Asi najznámejším z nich sa stalo belgické mestečko Ypres, ktoré sa zapísalo do smutnej histórie chemických zbraní hneď dvakrát: najprv v apríli 1915, keď tu Nemci po prvýkrát vypustili na francúzskych vojakov v zákopoch jedovaté žltozelené oblaky dusivého chlórového plynu, a po druhý raz v júli 1917, keď pre zmenu zaútočili na britských a francúzskych protivníkov granátmi naplnenými pľuzgierotvornou tekutinou (podľa zápachu dostala názov „mustard gas“ čiže horčicový plyn). Známejšia sa však táto látka stala pod iným menom, odvodeným od miesta, kde ju použili – yperit. Unikátnosťou yperitu bolo, že na rozdiel od dusivých plynov (chlór, fosgén) naň nestačili improvizované prostriedky protichemickej ochrany – tým najpri-

mitívnejším boli chumáčky vaty namáčané do moču. Útočil totiž na pokožku, spôsoboval páľivé pľuzgiere, ktoré sa nehojili.

Chemici z Gemera

Do najväčšieho spojeneckého cvičenia jednotiek Síľ rýchlej reakcie NRF (NATO Response Force) pod názvom Steadfast Jazz 2013 v Poľsku sa v októbri a novembri zapojili aj príslušníci slovenských ozbrojených síľ z rožňavského práporu rchbo.

Útvaru bol Rozkazom prezidenta SR z dňa 31. mája tohto roku zapožičaný historický názov: Gemersko – Malohontský prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany.

Prápor sídli v Rožňave od svojho premiestnenia z Rimavskej Soboty a v súčasnosti je pripravený nasadiť sily a prostriedky rchbo na realizáciu špecifických opatrení rchbo na podporu vojenských opatrení.

Riešia reálne ohrozenia

Okrem toho môže vyčlenenými silami poskytnúť vojenskú asistenciu orgánom MV SR a civilným zložkám pri eliminácii hrozieb chemického, biologického a jadrového terorizmu i pri riešení ekologických havárií a prírodných katastrof. Ale je pripravený v súčinnosti s Ministerstvom vnútra aj na plnenie úloh zdravotníckej, dozimetrickkej a analytickej kontroly odíencov, utečencov a ich hygienickej očisty v rámci ochrany štátnej hranice. Medzi dôležité úlohy práporu

patrí aj pripraviť do stanoveného termínu vyčleňovanú jednotku podľa záväzkov voči medzinárodným organizáciám a v súlade s nariadením náčelníka Generálneho štábu (GŠ) ozbrojených síľ SR ju nasadiť v operácii kdekkoľvek vo svete.

Veliteľ práporu, v ktorom sú sústredení odborníci rchbo z našich ozbrojených síľ, podplukovník Oliver Toderiška pripomína, že v tomto roku plnili dve dôležité úlohy aj z hľadiska medzinárodných záväzkov Slovenska. „Išlo o prípravu dvoch jednotiek pre sily NRF 2014 a tímu pre OPCW. Obe zložky budú v pohotovosti na plnenie úloh od prvého dňa roku 2014. Plnenie spomínaných úloh je pre nás česť, ale aj veľká výzva. Veď bolo potrebné vycvičiť ich, ale aj zabezpečiť po stránke logistickej,“ konštatuje veliteľ práporu. Príslušníci práporu sa okrem toho podieľali aj na zabezpečení najväčšieho logistického cvičenia NATO na našom území Capable Logisticsian 2013.

Preverkou schopnosti spolupracovať v medzinárodnom prostredí pri plnení úloh bolo pre príslušníkov rožňavského práporu aj cvičenie Toxic Walley 2013 v Zemianskych Kostoľanoch. Naši chemici sa mali možnosť porovnať sa s kolegami z Francúzska, Belgicka, Česka, Slovinska, Maďarska, Poľska a Rakúska. Pôsobili na ňom odberové tímy laboratória s reálnymi vzorkami. „Reálne ich odoberali, pripravovali. Základné analytické a dekontaminačné postupy sú rovnaké. Plne obстоjme v tejto konkurencii. Ukázalo to aj cvičenie Steadfast Jazz 2013 v Poľsku. V Zemianskych Kostoľanoch vo Výcvikovom a testovacom centre radiačnej, chemickej a biologickej ochrany tímy všetkých ôsmich armád precvičili jedenásť reálne postavených scenárov. Každý z nich imitoval skutočné hrozby, s ktorými sa chemickí špecialisti NATO stretávajú pri svojich zásahoch v krízových oblastiach po celom svete,“ hovorí podplukovník Toderiška.

V rôznych bitkách (a oboma stranami) sa postupne vyskúšalo viacero bojových plynov – od chlorínu cez fosgén, difosgén, kyanovodík a kyanochlór až po yperit. Celkovo padlo v prvej svetovej vojne za obeť útokom chemickými zbraňami asi 100 000 osôb. Preto po vojne, keď vzniklo Spoločenstvo národov, bol pripravený dokument zakazujúci použitie chemických a biologických zbraní, tzv. Ženevský protokol. V roku 1925 ho podpísali tri desiatky štátov, dnes má viac ako 100 signatárov.

Vitajte v džungli

Kým v prvej svetovej vojne sa použil plyn, ktorým sa o tri štvrté storočia neskôr smutne preslávil aj Saddám Husajn, druhý celosvetový konflikt uviedol na scénu ešte drastickejšie a ničivejšie chemické zbrane. Hoci napalm sa dočkal najrozsiahlejšieho využitia počas americkej intervencie vo Vietname, jeho počiatky siahajú do roku 1943, keď ho vyvinuli v harvardských laboratóriách pôvodne ako prostriedok na ničenie buriny. Až neskôr sa zistilo, aké má táto substancia účinky na

človeka. Nie je veľmi známe, že napalm použili už v druhej svetovej vojne Američania pri leteckom útoku na Tokio: odhaduje sa, že o život v ten deň prišlo stotisíc ľudí, čo je porovnateľné s obeťami jadrového útoku na Hirošimu.

Podobne ako napalm, aj Agent Orange bol v štyridsiatych rokoch vyvinutý v USA ako herbicíd. Počas vojny vo Vietname ho americkí vojaci rozprašovali nad ryžovými poľami a plantážami, aby pripravili protivníka o zdroj potravy, netušiac, aké obrovské zdravotné problémy spôsobí dioxín, aktívna zložka herbicídu, aj miestnej populácii, aj im samým. Ešte dnes, takmer polstoročie po vojne vo Vietname, mnohé z ochorení veteránov poukazujú práve na Agent Orange – okrem iných je to rakovina, diabetes a Parkinsonova choroba, nehovoriac o relatívne vysokom výskyte genetických poškodení medzi deťmi veteránov vietnamskej vojny.

Samozrejme, všetky uvedené údaje blednú v porovnaní s tým, koľko ľudí prišlo o život v plynových komorách nacistických koncentračných táborov v druhej svetovej vojne: viac ako milión mužov, žien a detí zahynulo vdychujúc spo-

Pre vojenských chemických odborníkov predstavujú takéto cvičenia jedinečnú možnosť reálne precvičiť teoretické poznatky a praktické zručnosti získané počas výcvikov v ich materských krajinách. Zároveň cvičia s reálnymi chemickými látkami, čo je nenahraditeľná skúsenosť najmä z psychologického hľadiska.

Medzi odborné úlohy, ktoré sú schopní príslušníci rožňavského práporu rchbo plniť patrí uskutočňovanie radiačného, chemického a biologického prieskumu (v pochodovej osi jednotiek, v priestore ich rozmiestnenia), vytvorenie miesta dekontaminácie techniky, osôb a materiálu. V ňom zabezpečia nielen dekontamináciu techniky, osôb a materiálu, ale aj interiérov techniky a budov či hygienickú očistu osôb. Sú pripravení uskutočniť aj poľnú analýzu chemických látok a rádionuklidových meraní. Teda analyzovať neznáme toxické chemické látky, určiť stupeň kontaminácie, stanoviť účinnú dekontamináciu, ako aj účinnosť dekontaminačných činidiel.

Hodina a pol na jednu rotu

Praktická dekontaminácia prebieha v mieste dekontaminácie. Tam je rozložená celá dekontaminačná linka. V nej sa dekontaminujú zasiahnuté jednotky so svojou technikou. Linku na jednej strane predstavujú prostriedky ARSZ na dekontamináciu kolesovej techniky, na druhej sú vozidlá ťažkej dekontaminácie Dekvoz na pásovú techniku. Ešte pred začiatkom celého procesu sa na kontrolnom stanovišti číslo 1 odohrá súčinnosť dohovor s veliteľom zasiahnutej jednotky. Dohodne sa na druhoch a počtoch techniky a osôb, ktoré treba dekontaminovať. Na postavenie linky je časová norma do hodiny. Na jej konci je súprava dekontaminácie osôb. Skladá sa z troch stanov. Ich poskladanie a zabezpečenie (nádrže a bazény s vodou, čerpadlá, treba to všetko pospájať a sfunkčnúť) zaberie najviac času z výstavby celej linky.

Vojenská technika postupuje cez linku. Prvý ARSZ opláchnie hrubú nečistotu, na druhom pracovisku je cez rám nanosená dekontaminačná zmes. Potom už nasleduje tretie pracovisko, kde nastane oplach spomí-

nanej zmesi. Vzdialenosť medzi poslednými dvoma pracoviskami je veľmi dôležitá. Čas musí byť dostatočne dlhý, aby zmes mohla pôsobiť, technika sa musí pohybovať stanovenou rýchlosťou. Úspešnosť tejto operácie preverí stanovište KRSZ 2, kde sa vykonáva dozimetrická, analytická a biologická kontrola. Keď na ňom zistia, že technika nie je úplne dekontaminovaná, tak sa musí vrátiť určenou trasou a musí celý proces znova absolvovať. To isté platí aj pre pásovú techniku. Vojaci vystupujú z techniky na KRSZ-2. Vystúpia a idú smerom k súprave na dekontamináciu osôb. Od obsluhy si odoberú tri rovnaké čísla (jedno je na zbraň, druhé na osobné veci vojaka a tretie je pre vojaka samotného – to si zavesí na krk). Vojak si odloží zbraň s číslom do vyhradeného stojana, pred stanom absolvuje dozimetrickú a analytickú kontrolu, prichádza pod sprchu v prostriedkoch individuálnej ochrany, kde dostane nános dekontaminačnej zmesi, po nejakom čase nasleduje ďalšia sprcha, kde sa opláchnie. Potom sa v stane vyzlečie, do vakov dá osobné veci a pridá tam svoje druhé číslo, a ide do sprchy a postupne prejde do posledného stanu, kde dostane nové veci na oblečenie. Pri východe z neho už dostane svoju dekontaminovanú zbraň podľa osobného čísla... Celý spomínaný proces trvá podľa veliteľa čaty dekontaminácie poručíka Petra Gála cca 1,5 hodiny – 2 hodiny na jednu mechanizovanú rotu. (72 osôb za hodinu).

Špičkové laboratórium

Dôležitú úlohu počas cvičenia vo výcvikovom priestore na Lešti plní aj chemické identifikačné laboratórium. Jeho náčelník kapitán Milan Božok približuje jednu z úloh. "Mali sme nasimulovanú zmes neznámej látky v jednom opustenom chemickom laboratóriu, kde prieskumná jednotka objavila sud s červeným práškom (nevedeli čo to je) a ešte tam boli nasimulované zo suda vytekajúce látky. Teda na jednej strane pevná látka, ktorá nevykazovala žiadne výpary, na druhej strane sud, z ktorého niečo vytekalo. Nakoniec sa ukázalo, že išlo o zmes červeného fosforu a ortuťovej zlúčeniny a toto bežné

jednotky so svojim vybavením a poznatkami v teréne nemôžu odhaliť. Dá sa to len v laboratóriu so špeciálnym vybavením."

S reálnymi toxickými látkami cvičia minimálne dva razy do roka. A jeho prvá praktická skúsenosť s nimi? „Načo zakrývať. Je tam určitý prirodzený stres a napätie. Ale po prvej skúsenosti si človek uvedomí, že má dobré ochranné pomôcky a keď ich využíva tak, ako má, dodržiava všetky bezpečnostné postupy a predpisy nič sa nestane. Samozrejme rešpekt stále zostáva, lebo keď ho človek stratí, vtedy nastávajú chyby," hovorí kapitán Božok.

Týmto procesom si ale podľa veliteľa tímu pre OPCW kapitána Marcela Uharčeka prejde každý nový chemik. „Cvičíme základnú úroveň nových ľudí v útvere, aby si skúsili detekovať vzorku, zvyknúť si na ochranný odev, veriť mu aj maske, že ho ochráni pred toxickými látkami. Keď príde nový chemik, tak prvé tri mesiace si osvojuje základné zručnosti a spomínaný proces zavŕši s reálnymi na cvičisku v Zemianskych Kostoľanoch."

Text a foto: Jozef Žiak

čiatku oxid uhoľnatý a neskôr povestný Cyklón B. Žiaden výpočet chemických zbraní nemôže byť kompletný bez tejto štatistiky.

Do nového milénia

Nervovo-paralytické plyny patria medzi najsmrtonosnejšie a najrýchlejšie účinkujúce chemické zbrane. Jediná kvapka sarínu alebo VX dokáže zabiť človeka v priebehu niekoľkých minút. Hoci prím najmasovšieho použitia týchto látok proti vlastnému obyvateľstvu patrí Saddámovi Husajnovi (plyn použil na Kurdov opakovane počas vojny s Iránom v rozmedzí rokov 1983 až 1988), pochybnú svetovú slávu si vďaka sarínu vyslúžil aj Asahara Šokó, vodca japonskej sekty Óm Šinrikjó, ktorý tento plyn použil v roku 1995 v tokijskom metre v piatich koordinovaných útokoch na niekoľkých linkách. Len zhodou priaznivých náhod obetí nebolo viac – 13 ľudí zomrelo, ďalších 50 bolo vážne zranených a sarín dočasne oslepil 1 100 cestujúcich, pričom viac ako 5 000 ich muselo vyhľadať lekársku pomoc.

Použitie chemických bojových látok v konfliktoch neustalo ani po prelome tisícročí: v roku 2002 použili ruské policajné jednotky chemický plyn proti čečenským rebelom, ktorí zadržávali ruských rukojemníkov v moskovskom divadle: bilancia bola 162 zadusených, z toho 42 ozbrojencov a 120 rukojemníkov. V roku 2007 bunka al-Káidy údajne použila v Mezopotámii chlórový oblak proti protivníkom v irackej občianskej vojne, o rok neskôr Izrael nasadil v trojtýždňovej vojne v pásme Gazy biely fosfor, a v lete 2013 si v Sýrii vyžiadala útok sarínom asi 500 obetí. Hoci medzitým sýrsky režim ustúpil pod tlakom medzinárodného spoločenstva a vzdal sa svojich zásob chemických zbraní, v iných kútoch sveta je ich stále viac ako dosť. Zo 190 signatárov Konvencie o chemických zbraniach (CWC) majú verifikované zásoby týchto zbraní len dve krajiny: USA a Rusko (India, Líbya a Sýria sa už svojho arzenálu vzdali). Z krajín, ktoré CWC zmluvu neratifikovali, majú pravdepodobne značné zásoby chemických zbraní len Izrael a Severná Kórea.

(Cc)

Bojovú raketu prevziať!

„Motory natočiť! Bojovú raketu prevziať!“, zavelí bezpečnostný poddôstojník rotmajster Michal Števík. V priestoroch strelnice Vojenského technického a skúšobného ústavu Záhorie vzápätí zahrmí obrnený transportér OT 90, vedený desiatnikom Marcelom Richnavským a desiatnička Petra Šandrejová preberá bojovú raketu kompletu S-2M, aby ju vypálila na cieľ.

Októbrové bojové streľby 2. batérie protiletadlovej raketovej brigády (plrb) Nitra pokračujú. „Základnou výzbrojou tejto batérie je síce prenosný protiletadlový raketový komplet (PPLRK) 9K38 IGLA, ale vzhľadom na výraznú úsporu a v podstate rovnaké postupy strelieb cvičíme s PPLRK STRELA S-2M“, ktorý je o generáciu starší, konštatuje veliteľ brigády plukovník gšt. Miroslav Lorinc.

Vojaci na Záhorí precvičovali streľbu s raketami PPLRK S-2M vyrobenými v ro-

koch 1980 a 1986. Mimochodom, úspora je naozaj výrazná. Kým cena rakety kompletu S-2M sa pohybuje okolo 20-tisíc eur, raketa PPLRK Iгла je niekoľkonásobne drahšia. Navyše – rakiet z tejto dekády, ktoré boli vyrobené v bývalom Sovietskom zväze, ako aj v licencií na Slovensku, je v armádnych skladoch dostatok a v prípade že by neboli použité na účely bojových strelieb, by vzhľadom k lehotám životnosti boli potrebné ďalšie náklady na ich likvidáciu. Najnovšie rakety tohto typu boli vyrobené v roku 1986 a ich maximálna

doba životnosti je 30 rokov. „Úlohou vojakov počas bojových strelieb je zasiahnuť z bojového vozidla OT 90 vrtuľník vo výške na vzdialenosť takmer tri kilometre,“ konštatuje veliteľ. Samozrejme, vojaci nestrieľajú na vrtuľník, ako zdroj tepelného vyžarovania, ktoré simuluje horúci motor vrtuľníka visiaceho niekoľko metrov nad terénom, sa používa imitačná munícia typu PS25. Strelec po objavení sa cieľa má len pár sekúnd na reakciu, krátku zastávku vozidla a následný odpal, aby dokázal zamerať a vystreliť raketu a tá sa stihla naviesť na cieľ.

Slnko v zameriavači

„Myslím si, že proti slnku máme stále dobrý uhol. Takže strieľame ďalej? pýta sa na veliteľskom stanovišti major Peter Fajčík z veliteľstva vzdušných síl, ktorý je na streľbách ako metodická pomoc. Záverečné slovo má samozrejme bezpečnostný technik z VTSU Záhorie, ktorý zodpovedá za bezpečnosť pri streľbe. Pri rozhodovaní ide teraz o to, aby raketa letiaca za tepelným zdrojom nebola zbytočne „dezorientovaná“ slnečným žiarením a neodchýlila sa z dráhy. Mjr. Fajčík pritom pôvodne obliekal zelenú uniformu a pôsobil v štruktúrach protivzdušnej obrany (PVO) v Pozemných silách OS SR. Tieto spôsobilosti PVO boli však postupnými reorganizácia-

mi u pozemných síl v roku 2009 zrušené a začlenené do štruktúr plrb Nitra.

„Cieľom reorganizačnej zmeny bolo centralizovať, racionalizovať a optimalizovať výcvik, prípravu a rozvoj spôsobilosti PVO a vytvoriť jedného poskytovateľa tejto spôsobilosti pre útvary a zariadenia OS SR,“ konštatuje plukovník gšt. Lorinc, ktorý vyrastal v rámci „veľkej“ protivzdušnej obrany štátu. „V krokoch takejto centralizácie PVO sme neboli sami, podobne postupovali aj relatívne porovnateľné ozbrojené sily v Maďarsku, Česku či Holandsku,“ dodáva. Postupne boli vyradené z výzbroje napríklad systémy S-75 Volchov, S-125 Neva, mobilné komplety PVO pozemných síl STRELA S-10M/M3 či 30mm pldkv známe aj pod označením „jašterky“. Pokračovať budeme s protiletadlovým raketovým kompletom S 300 PMU, s kompletom 2K12 KUB, či kompletom 9K38 Iglá „Budúcnosťou protivzdušnej obrany sa zaoberá aj Biela kniha rezortu obrany. Cieľom je pokračovať v prevádzkovaní a rozvoji PLRK, ktoré zabezpečia plnenie ambícií a záväzkov SR voči NATO a splnenie úloh stanovených legislatívou SR.“

Rozdiel v adrenalíne

„Dúfam, že ho voľačo v tej škole naučili a neurobí si hanbu...“ povie zástupca veliteľa brigády pplk. Jozef Paňko na adresu poručíka Jána Krakovského, veliteľa čaty, ktorý na jar ukončil Akadémiu ozbrojených síl a od leta pôsobí v Nitre. Keď sa opäť presunieme z veliteľského stanovišťa k vojakom, ktorí sa pripravujú na odpálenie rakiet, poručíka Krakovského sa pýtame, či získal v škole s raketou PPLRK S-2M nejaké skúsenosti. „Áno, ale iba teoretické,“ usmeje sa. Naproti tomu des. Roland Rúzsik má za sebou už 14 výstrelov. V ozbrojených silách však slúži 13 rokov. Pamätá si aj streľby vo Vojenskom výcvikovom priestore Javorina, ktorý bol určený práve na takýto typ výcviku. Po jeho odovzdaní mali naši vojaci bojové streľby z rakiet kompletu S-2M v roku 2007 v Čechách. Od roku 2008 sa aj z dôvodu šetrenia finančných prostriedkov výcvik koná v priestoroch VTSÚ Záhorie. Možnosti VTSÚ sú však obmedzené len na časť cvičných úloh. „Vo VVP Javorina sme mohli cvičiť streľby aj na prelietajúce, štartujúce či odlietajúce vzdušné ciele, teda na letiaci imitátor. Na Záhorí však strieľame len na vrtuľník vo vise, ktorý je vo vzduchu nad terénom v stabilnej polohe,“ porovnáva des. Rúzsik. Záhorie je na komplexný výcvik raketovej streľby na letiace ciele príužke. „Na tento typ výcviku však máme k dispozícii simulátor, ktorý sme už presunuli z Martina k nám do Nitry,“ konštatuje zástupca veliteľa protiletadlového oddielu IGLA kapitán Zdenko Targoš. Pravda – istý rozdiel v streľbe zo simulátora a naostro nepochybne je: „Trenažér je síce

super, ale s adrenalinom pri riadnom výstrele sa nedá porovnať,“ zhodnotí po svojom druhom odpale rakety desiatníčka Petra Šandrejová. Mimochodom, komplet S-2M, pomocou ktorého sa odpaľuje raketa z pleca, váži 15 kilogramov. IGLA má ešte o dve kilá viac.

„Trim še!“

Večerná prestávka. Vodička AKTIS-u desiatníčka Alexandra Matušíková privádza vo varniciach guláš, chlieb a čaj. Vojaci majú pár desiatok minút času. Rýchle sa zvečeriava, ale niektorí sa viac tešia na streľby za tmy. Presne o šiestej preleští jelenicou sklené čelo samonavádzacej hlavice desiatnik Michal Šťastný. „Trim še,“ zavolá na neho „bezpečák“ rtn. Jozef Koričár. Pravda, nezáleží len na ňom, pretože občas sa vyskytnú aj „zlyhávkys“. Des. Šťastný pritom už lezie na OT 90. Šofériuje ho des. Marcel Richnavský, muž, ktorý počas celých dvanásť rokov profesionálnej služby dochádza na týždňovky

a bol v misiách na Cypre a v Afganistane. Predtým bol aj on „raketák“ a strelec, takže S-2M či IGLA sú mu dôverne známe. Slobodníčka Veronika Adamusová zase bola výsadkárka v Žiline, slúžila na Golanových výšinách, a na funkcii strelec pri nitrianskych „raketákoch“ je rok. Teraz ju čaká prvý odpal rakety.

„Vojaci 2. protiletadlovej batérie IGLA spolu vystrieľali 39 hodnotených rakiet PPLRK S-2M s celkovou známkou 1,54, čím jednotka dosiahla výsledné hodnotenie výborný,“ zhodnotil už po bojových streľbách ich výsledok plk. gšt. Miroslav Lorinc, veliteľ protiletadlovej raketovej brigády Nitra, v ktorej slúži v súčasnosti približne 670 profesionálnych vojakov. Vojaci využili trojdňové vyvedenie do Vojenského obvodu Záhorie na bojové streľby z guľometu a precvičili si aj topografickú a spojovaciu prípravu.

Text: Pavol Vitko

Foto: Peter Sadák, autor

Úsporu investujú do výzbroje a výstroja

Koncom októbra uzatvorilo vedenie ministerstva obrany mimosúdnú dohodu s dodávateľom súčiastok na vrtuľníky leteckej záchranej a pátracej služby, čím usporilo 1,2 milióna eur. Nákup tzv. legoskladáčiek v hodnote viac ako 16 miliónov eur zazmluvnilo bez akejkoľvek požiadavky ozbrojených síl ešte bývalé vedenie rezortu a súčasnému vedeniu zanechalo nezaplatenú faktúru na 8,5 milióna eur. „Po tvrdých rokovaniach sa nám podarilo podpísať dohodu, vďaka ktorej sme reálne ušetrili 1,2 milióna eur. Myslím, že to je veľmi dobrá správa nielen pre ministerstvo obrany, ozbrojené sily, ale aj pre daňových poplatníkov,“ povedal minister obrany SR Martin Glváč. Po dohode s náčelníkom Generálneho štábu OS SR genpor. Petrom Vojtekom sa usporené peniaze investujú do výzbroje a výstroja pre vojakov.

Stav zranených vojakov sa zlepšuje

Zdravotný stav príslušníkov OS SR Mateja Macha a Martina Chropovského, ktorí boli 9. júla 2013 ťažko zranení počas streľby na letisku v Kandaháre, sa rapídne zlepšuje. „Určite aj ich dobrá fyzická kondícia pomohla pri rekonvalescencii,“ uviedol minister obrany SR Martin Glváč počas tlačovej konferencie, na ktorej sa vojaci zúčastnili. Obaja vyjadrili vďaka za záchranu svojich životov veliteľovi družstva Miroslavovi Staníkovi, kolegom a lekárom v Afganistane, v Nemecku a na Slovensku. Ďalšia služba Martina a Mateja závisí najmä od ich zdravotného stavu. Ako uviedol náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek, momentálne sú v domácom liečení. Afganského útočníka po incidente chytili, unikol však z väzenia. Ministerstvo obrany spolu s ďalšími inštitúciami hľadá možnosti, ako ho zapísať na zoznam hľadaných teroristov.

Partner pre VOP Trenčín

Do Vojenského opravárenského podniku v Trenčíne vstúpi k 1. januáru 2014 nový strategický partner. Zamestnanci neprídu o prácu a podnik nebude závislý od rezortných zákaziek. Súťažné ponuky predložili dve spoločnosti. Lepšiu dala MSM Martin s. r. o. „Strategický partner garantuje zachovanie pracovných miest na obdobie 5 rokov. Za nájom nám zaplatí 7,56 milióna eur a za hmotný investičný majetok 15 000 eur,“ vysvetlil minister obrany SR Martin Glváč. „Majetok zostane vo vlastníctve štátu, ide len o prenájom na dvadsať rokov,“ zdôraznil. VOP Trenčín patrí k najväčším zamestnávateľom v regióne. Práve zachovanie pracovných miest pri nastavovaní výberového konania bolo jednou z priorit.

Najväčšie aliančné cvičenie

Do najväčšieho spojeneckého cvičenia jednotiek Síl rýchlej reakcie NRF (NATO Response Force) s názvom STEADFAST JAZZ 2013 v Poľsku, Estónsku a Lotyšsku sa zapojili aj príslušníci OS SR. Cvičenie sa konalo od 29. októbra do 9. novembra na území Českej republiky, Estónska, Lotyšska, Nórska a Poľska. Jeho cieľom bolo zladit' a certifikovať jednotky NRF, ktoré budú v roku 2014 v nepretržitej pohotovosti na nasadenie. V zostave spojeneckých síl má svoje miesto aj 23 príslušníkov práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany z Rožňavy a päť príslušníkov Základne mobilných komunikačných a informačných systémov z Ružomberka.

Uctili si pamiatku osobností

V posledný októbrový deň náčelník GŠ OS SR genpor. Peter Vojtek navštívil pietne miesta na cintoríne v bratislavskom Slávičom údolí. Spolu s veliteľom zmiešaného krídla Sliach plk. Vladimírom Lisým, zástupcom veliteľa vrtuľníkového krídla v Prešove pplk. Petrom Fabišikom a hlavným poddôstojníkom OS SR šbrntm. Vladimírom Belušom navštívili miesta posledného odpočinku generálmajora Otta Smika a generálplukovníka Jána Ambruša. Náčelník Generálneho štábu OS SR vzdal úctu aj sovietskym hrdinom, ktorí sa zaslúžili o slobodu našej vlasti.

Najdôležitejšia je rodina

Minister obrany SR Martin Glváč sa vo vojenskom útvere v Martine stretol s deťmi a manželkami vojakov, ktorí pôsobia v Afganistane. Ubezpečil ich, že práca, ktorú ich otcovia a manželia v Afganistane robia, je veľmi dôležitá. „Aj toto je spôsob, akým sa môžu rodinní príslušníci dozvedieť viac o práci svojich blízkych. Môžu sa porozprávať s vojakmi, ktorí už podobné odlúčenie zažili a dozvedieť sa, v akých podmienkach v Afganistane pôsobia,“ povedal minister. „Najdôležitejšie však vždy bolo, je aj bude, aby sa všetci vrátili domov na Slovensko živí a zdraví,“ zdôraznil. Stretnutie v martinskom útvere ocenili aj príbuzní. Deti si mohli pozrieť vojenskú techniku a namaľovať pre svojich otcov obrázky, ktoré im rezort obrany pred Vianocami doručí.

Pred odchodom do Afganistanu

Slávnostný nástup príslušníkov jednotiek ISAF pred odchodom do Afganistanu sa uskutočnil 14. novembra v areáli 21. zmiešaného mechanizovaného práporu Trebišov. Zúčastnili sa na ňom predstavitelia Ozbrojených síl SR, zástupcovia štátnej správy a samosprávy. Veliteľ Pozemných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky brigádny generál Ondřej Novosad zaželel 166 príslušníkom ozbrojených síl veľa úspechov pri plnení úloh, ktoré ich v operácii ISAF čakajú. Zdôraznil, že prácou, ktorú v Afganistane odvedú, budú reprezentovať nielen seba a svoju jednotku, ale najmä svoju vlasť.

V4 a Brazília

V októbri sa prvý raz v histórii uskutočnilo stretnutie ministrov obrany krajín Vyšehradskej štvorky a ministra obrany Brazílie, pričom v Bratislave ho inicioval šéf nášho rezortu. „Ďakujem Martinovi Glváčovi za vynikajúci nápad. Je to jeden z dôkazov sily a budúcnosti nášho partnerstva v rámci V4 s tým, že spoločne môžeme rokovať aj s takými dôležitými partnermi, akým je Brazília,“ povedal poľský minister obrany Tomasz Siemoniak

„Zoskupenie V4 je dnes v rámci rezortov obrany obchodná značka, ktorá má v rámci Európy, NATO, ako aj sveta svoju cenu a váhu,“ zdôraznil Martin Glváč. Spoločnému rokovaniu pritom predchádzala 28. októbra oficiálna návšteva brazílskeho ministra Celso Amorima na Slovensku, ktorá výrazne oživila naše bilaterálne vzťahy stagnujúce už 15 rokov. „Brazílskeho kolegu sme informovali o našich spoločných aktivitách v rámci V4 či už vojenských, politických, alebo ekonomických. Ako aj o oblastiach, kde si vieme predstaviť vzájomnú spoluprácu s Brazíliou, a to tak bilaterálnu, ako aj v rámci vyšehradského zoskupenia krajín V4,“ uviedol minister obrany SR. Povedal, že sa otvorili možnosti spolupráce napríklad aj vo sfére kybernetickej obrany, letectva, špeciálnych vojsk, či vzdelávania. Avizoval, že Slovensko chce zriadiť v Brazílii úrad vojenského pridelenca, ktorý bude koordinátorom spoločných aktivít, čo brazílsky minister obrany prijal s potešením. Verí pritom, že spolupráca nebude formálna: „Keď som bol ešte minister zahraničných vecí a na návšteve v Poľsku mi navrhli spoluprácu pri vý-

cviku špeciálnych jednotiek, zdalo sa mi to veľmi vzdialené. Dnes môžem s radosťou konštatovať, že tieto jednotky už v Brazílii cvičili,“ spomenul brazílsky hosť. Dodal, že brazílski vojaci v minulosti pôsobili ako vojenski pozorovatelia pri konfliktoch na území bývalej Juhoslávie, a preto výcvik aj vo vzdialenom prostredí môže byť veľmi užitočný.“

Minister obrany ČR Vlastimil Pícek spomenul, že spolupráca jeho krajiny s Brazíliou sa už rozvíja aj v oblasti obranného priemyslu a Česi tu o. i. budujú továreň na výrobu ľahkých ručných zbraní. Poliaci okrem spolupráce špeciálnych jednotiek rozvíjajú vzťahy s Brazíliou aj oblasti letectva, podobne ako Česi. „Tak ako má obľahu hodnotu podľa toho koľko z neho naprší, podobne každé rokovanie má takú cenu, aké z neho vziđu výsledky,“ obrazne prirovnal Tamás Varga, štátny tajomník, ktorý zastupoval maďarského ministra obrany, pričom spoločné rokovania s brazílskym hosťom označil za veľmi podnetné so silou pre budúcnosť.

„Je možné, že ťažisko našich zahraničných misií sa neskôr presunie do Afriky a v takomto prípade nevyklúčujem, že naši vojaci by cvičili v podmienkach pralesa,“ povedal po rokovaní náčelník GŠ OS SR genpor. Peter Vojtek.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Protiraketový štít s Ruskom?

Európsky protiraketový štít bude od roku 2018 chrániť všetkých obyvateľov členských krajín NATO. Uviedol to v 23. októbri v Bruseli generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen krátko pred začatím rokovaní ministrov obrany Severoatlantickej aliancie. Dal jasne najavo, že protiraketový štít bude čisto obranná záležitosť a navrhol Rusku, ktoré sa domnieva, že tento systém je namierený proti nemu, aby sa pripojilo k účasti na tomto vojenskom projekte. Podľa jeho slov najlepším spôsobom ako presvedčiť Rusko o skutočných cieľoch protiraketového štítu v Európe, je zabezpečiť účasť Moskvy na projekte. Rusko a NATO sa dohodli na formálnej spolupráci v súvislosti s protiraketovým štítom v Európe v roku 2010 počas summitu NATO v Lisabone. Príslušné rokovania však zlyhali vinou žiadosti Moskvy, ktorá chce písomné záruky, že tento systém nie je namierený proti Ruskej federácii.

V Rumunsku začali stavať základňu NATO

V Rumunsku začali koncom októbra s výstavbou protiraketového systému, ktorý má byť súčasťou európskeho obranného štítu Severoatlantickej aliancie. Na oficiálnej ceremónii na vojenskej základni v juho-rumunskom meste Deveselu sa zúčastnil aj námestník generálneho tajomníka NATO Alexander Vershbow a rumunský prezident Traian Basescu. Nový komplex by mal byť dokončený do konca roka 2015 a vzápätí integrovaný do obranného systému Aliancie. Spojené štáty investujú do leteckej základne Deveselu takmer 100 miliónov eur. Základňa zostane pod rumunským velením a bude na nej pôsobiť asi 200 amerických vojakov. Projekt počíta s rozmiestnením radarových systémov a protiraketových striel typu SM-3 v Poľsku a Rumunsku. Americké lode s ďalšími protiraketovými strelami sa budú nachádzať v španielskych vodách. V Turecku umiestnia radary takzvaného systému včasného varovania. Systém má chrániť Európu pred hrozbami napríklad z Iránu či Severnej Kórey, projekt však rozhneval Rusko. Úplné dokončenie štítu sa očakáva do roku 2018.

Foto: NATO

Ukrajina, Gruzínsko a NATO

Ukrajina a Gruzínsko nevstúpia na budúci rok do Severoatlantickej aliancie. Oznámil to šéf NATO Anders Fogh Rasmussen. Ukrajina sa rozhodla upustiť od svojho dlhodobého záväzku vstúpiť do NATO, povedal Rasmussen v Bruseli v predvečer summitu Rusko-NATO. V prípade Gruzínska konštatoval, že má stále záujem o užšiu spoluprácu s Alianciou, ale stať sa jej členom v roku 2014 sa mu nepodarí. Ukrajina a Gruzínsko lobovali za členstvo v NATO dlhé roky a tešili sa plnej podpore zo strany USA. Členské krajiny Aliancie však odmietli návrh na ich členstvo na summite NATO v Bukurešti v roku 2008. Rusko sa dôrazne stavia proti ďalšiemu rozširovaniu NATO smerom na východ. V roku 2008, mesiac po krátkej rusko-gruzínskej vojne o odštiepenecký gruzínsky región Južné Osetsko, vtedajší šéf Kremľa Dmitrij Medvedev vyhlásil, že Moskva nikdy nedovolí, aby sa Gruzínsko stalo členom NATO.

Turci budú slúžiť 12 mesiacov

Turecko skráti povinnú vojenskú službu z 15 na 12 mesiacov. Opatrenie začne platiť od začiatku budúceho roka, oznámil koncom októbra turecký vicepremiér Bülent Arinc. Skrátenie povinnej vojenskej služby sa bude týkať aj tých, ktorí k 1. januáru 2014 odslúžia 12 mesiacov. Arinc v reakcii na otázky novinárov odhadol, že v tomto termíne bude môcť predčasne ukončiť vojenskú službu približne 70 000 vojakov, informovala o tom s odvolaním na turecké médiá agentúra DPA.

USA zastavili vojenskú pomoc

Spojené štáty oznámili, že končia s vojenskou pomocou piatim krajinám, ktoré využívajú detských vojakov. Je medzi nimi i Rwanda, ktorá podporovala vzbúrenecké hnutie M23 útočiace v susednom Kongu. Vojenskú pomoc vrátane financovania asistenčnej podpory Spojené štáty zastavili piatim štátom. Ide o tri africké krajiny: Rwandu, Stredoafričtú republiku a Sudán. Mimo Afriku je to Barma a Sýria. Washington však naďalej poskytuje vojenskú pomoc trom krajinám, ktoré detských vojakov využívajú, povedal nemenovaný predstaviteľ amerického ministerstva zahraničia. Ide o Čad, Južný Sudán a Jemen. „Myšlienka, že by Rwanda bola spojená s detskými vojakmi, je smiešna,“ povedala BBC rwandská ministerka zahraničia Louise Mushikiwabová. „Spolupracovali sme s mnohými úradmi OSN, aby sme si boli istí, že deti v armáde nie sú.“

Barmská armáda hľadá prvé vojačky

Po prvý raz v histórii Barmy pozvalo ministerstvo obrany do armády ženy. Inzerát v barmskom denníku Mjanmar Ahlin uvádza, že nové kadetky musia byť slobodné, musia merať najmenej 160 cm a vážiť do 59 kilogramov a musia byť vo veku 25 až 30 rokov. Úspešné kandidátky nebudú bojovať, ale vykonávať špecializované vojenské profície spočiatku ako podporučky. Armáda v krajine sa tešila veľkej popularite v čase boja za nezávislosť Barmy (Mjanmarska), no jej podpora prudko klesla po vojenských prevratoch v rokoch 1962 a 1988. Občianska vláda, ktorá nastúpila v krajine pred dvoma rokmi, začala postupne ponúkať ženám možnosť vstúpiť do jej radov. Dovtedy mohli ženy pôsobiť v armáde len ako zdravotné sestry.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

Bombardér z jazera

Vyššie 50 rokov ležal na dne jazera. Teraz sa stane jedným z najväčších unikátov leteckého múzea v Prahe Kbeloch. Český Vojenský historický ústav získal legendárny sovietsky bombardér Petljakov Pe-2, kedysi jedno z najrozšírenejších dvojmotorových lietadiel druhej svetovej vojny, z ktorého sa však dodnes na svete zachovali len tri kusy.

Stroj s výrobným číslom 2/225 zasiahlo 2. decembra 1943 protiletadlové delostrelectvo a núdzovo pristál na zamrznutom jazere Koškajavr pri Murmansk na severe Ruska. Posádka sa zachránila, ale lietadlo sa potopilo, keď sa na jar roztopil ľad. V roku 1996 ho vylovili pomocou vrtuľníka. Potom ležal rozmontovaný v depozitári múzea v nórskom Bodo. Teraz ho získalo pražské múzeum. Lietadlo dovezli rozložené v debnách a približne päť rokov ho budú rekonštruovať. Vďaka tomu, že ležalo v chladných vodách na nehostinnom severe, sa zachovalo v relatívne dobrom stave.

Taktické a strmhlav útočiacie dvojmotorové bombardéry Pe-2 mala Červená armáda k dispozícii už pri prepadaní Sovietskeho zväzu nacistickým Nemeckom, ale veľká časť z nich bola zničená. K väčšiemu bojovému nasadeniu došlo v júli 1941 v bitke o Smolensk. Počas vojny bol základným fron-

tovým bombardérom s pôsobnosťou na celej frontovej línii.

Stroj preslávil Ivan Semjonovič Polbin, ktorý zdokonalil taktiku útokov zo strmhlavého letu. Strelkyňa-radistka Nadežda Žurkinová bola jedinou pilotkou a jednou zo štyroch žien, ktoré získali všetky tri stupne Radu slávy. Na Pe-2 lietala aj hrdinka Sovietskeho zväzu gardová kapitánka Maria Dolinová.

Po skončení bojov v Európe sa Pe-2 zúčastnili na útoku na Japonsko v auguste 1945. Koncom vojny niekoľko týchto lietadiel dostala 1. česko-slovenská zmiešaná letecká divízia. Bombardéry Petljakov Pe-2 lietali dokonca ako jedny z mála ruských strojov označené aj hákovými krížmi, pretože boli tiež súčasťou finskeho vojnového letectva.

Po skončení vojny slúžili stroje v leteectve Bulharska, Juhoslávie, Poľska a 32 kusov aj v Československu. Vyrobili ich takmer

11 500, takže Pe-2 bol po nemeckom Junkerse Ju 88 a britskom Wellingtone tretím najmasovejšie rozšíreným dvojmotorovým lietadlom druhej svetovej vojny. Dodnes sa ich však zachovalo len zopár. Jeden je v múzeu Monino pri Moskve, druhý vystavujú vo Varšave a tretí je najnovšie u českých susedov.

Foto: VHÚ Praha

Obranná štandardizácia:

Cesta k interoperabilite

Výzvy, ktoré stoja pred Severoatlantickou alianciou, vyžadujú, aby jej členovia v medzinárodných misiách a operáciách boli schopní spolu plniť úlohy efektívne a účinne, na dosiahnutie taktických, operačných a strategických cieľov, t. j. aby boli interoperabilní.

Interoperabilita je v súčasnosti jedným z najfrekvencovanejších pojmov v kruhoch NATO. Štandardizácia je a bude i naďalej kľúčovým nástrojom na dosiahnutie a zvyšovanie interoperability vo všetkých jej troch dimenziách, čiže v materiálovej, v operačnej a administratívnej.

Predpoklady na mnohonárodné operácie

Spolu s ďalšími nástrojmi ako je výcvik vysielaných jednotiek do misií, vzdelávanie personálu a hodnotenie jeho prípravy, využívanie skúseností z misií, zapájanie do multinationálnych programov pre materiálne a technické vybavenie vysielaných jednotiek, ukážky a testovanie techniky a materiálu sú základným predpokladom na vytvorenie schopnosti spolu komunikovať, spolu operovať a vzájomne sa podporovať na medzinárodnej úrovni. Slovensko je uznávaným partnerom členských krajín NATO vo využívaní uvedených nástrojov. Dokladom toho je aj úspešné zabezpečenie medzinárodného cvičenia Capable Logistician (CL-13) vo VP VO Lešť v júni tohto roka. Jeho hlavným cieľom bolo

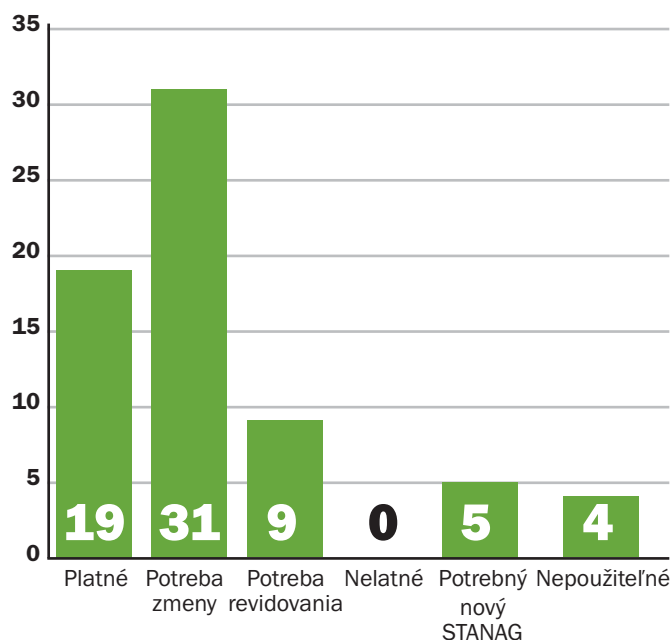
zhodnotiť interoperabilitu logistických systémov, služieb a technických prostriedkov, zvýšiť štandardizovanie logistických procesov v terajších a budúcich medzinárodných operáciách a zároveň zhodnotiť existujúce štandardizačné dohody NATO (STANAG-y).

Tieto témy sú aj pre Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality so sídlom v Trenčíne prioritou z hľadiska jeho postavenia koncepčného metodického a koordinačného orgánu v oblasti obrannej štandardizácie v SR. Preto mal náš úrad zastúpenie v medzinárodnej hodnotiacej a analytickej skupine (EARC), čím sa zabezpečili podrobné poznatky z priebehu hodnotenia v jednotlivých funkčných oblastiach a aj celkové výsledky hodnotenia.

Úspešné cvičenie Capable Logistician

EARC pracovala v koordinácii s Radou pre štandardizáciu pozemných síl Vojenského výboru NATO, Štandardizačnou agentúrou NATO a so Spojeným analytickým centrom pre spracúvanie poznatkov a skúseností z medzinárodných aktivít NATO (JALLC).

Hodnotenie výsledkov v jednotlivých funkčných oblastiach sa uskutočnilo s podporou príslušníkov JALLC a podľa jeho metodológie. Ich obsahom je monitorovanie implementácie STANAG-ov, identifikovanie nedostatkov interoperability, miesta, ktoré nie sú pokryté štandardizáciou, identifikovanie textov, ktoré sú nezrozumiteľné, hodnotenie presnosti a účinnosti STANAG-ov. Zároveň sú v nich spracované aj odporúčania týkajúce sa potreby vytvoriť, novelizovať alebo zrušiť STANAG v jednotlivých funkčných oblastiach. Predbežné výsledky už zverejnilo Multinárrodné logistické a koordinačné centrum Praha (MLCC) v dokumente Predbežná hodnotiacia správa z cvičenia Capable Logistician 2013, z ktorého je i uvedený graf, znázorňujúci stav implementácie a celkovej použiteľnosti hodnotených STANAG-ov počas cvičenia.

Cvičenie má v odborných kruhoch obrannej štandardizácie veľký ohlas. Výsledky, rozbor, závery a odporúčania z cvičenia ukazujú potrebu venovať pozornosť materiálovému a technickému vybaveniu jednotiek, vysielaných do medzinárodných misií podľa štandardov NATO. Zdanlivé maličkosti, ich nedodržanie spôsobujú v praktickej medzinárodnej spolupráci komplikácie, ktoré potom môžu zapríčiniť oneskorenie splnenia spoločnej úlohy, jej nesplnenie alebo ohrozenie zdravia a života personálu.

Podpora prípravy na misie a operácie

Vynaloženie síl a prostriedkov na cvičenie a excelentné zvládnutie reálneho zabezpečenia cvičenia Ozbrojenými silami SR bolo veľmi dobrým príspevkom našej krajiny k úsiliu NATO zabezpečiť interoperabilitu v medzinárodných misiách. Úrad organizoval k cvičeniu aj sprievodnú konferenciu Štandardizácia a interoperabilita, ktorá sa uskutočnila 19. júna v Banskej Bystrici a 21. júna 2013 vo VP VO Lešť za účasti riaditeľov partnerských úradov z Českej republiky, Francúzska, Poľska a USA (na fotografií dolu).

Jej účelom bola výmena informácií k metodológii a formulárom na hodnotenie implementácie štandardizačných dohôd NATO (STANAG) a interoperability, ako aj hodnotenie výsledkov cvičenia zo spomínaného pohľadu. Poznatky z cvičenia, rozboru výsledkov po jeho ukončení skupinou EARC a sprievodnej konferencie budú významným podkladom na ďalšie dotváranie stratégie a politiky obrannej štandardizácie v SR s väzbou na podporu prípravy Ozbrojených síl SR pre medzinárodné misie a operácie.

Súčasťou tejto podpory bude odborná príprava personálu s pôsobnosťou v obrannej štandardizácii z organizačných zložiek rezortu obrany. Prípravu zabezpečí úrad v rámci koordinačnej rady k ročnému plánovaniu procesu obrannej štandardizácie na rok 2014 v novembri 2013. Úrad je pripravený podľa požiadavky poskytnúť aj ďalšiu podporu formou prednášok na metodických zamestnaniach jednotlivých zložiek OS SR začiatkom roka 2014.

Text: Ing. Emil Košút

riaditeľ Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality so sídlom v Trenčíne

Foto: Jozef Žiak

Trenčiansky Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality sa stal víťazom súťaže Národná cena SR za kvalitu 2013 v kategórii C1 (organizácie štátnej správy). Zástupcovia úradu si cenu prevzali 11. novembra v priestoroch Bratislavského hradu.

Srbská modernizácia Kub-M

Srbské vzdušné sily a protivzdušná obrana modernizujú samohybné protiletadlové raketové systémy 2K12M2 Kub-M2.

Srbské ozbrojené sily predstavujú v Európe jedinú vojenskú silu disponujúcu reálnymi bojovými skúsenosťami modernej éry pri obrane svojho územia pred útokmi protivníkových prostriedkov vzdušného napadnutia. Srbsko je jedinou krajinou, ktorá viedla protiletadlový boj v Európe po skončení druhej svetovej voj-

ny. Bohaté skúsenosti intenzívne využíva v rámci modernizácie svojho technického vybavenia. Velenie ozbrojených síl Srbska si uvedomuje svoje finančné možnosti, a aj preto – napriek intenzívnym diskusiám o zaobstaraní novej techniky – usilovne pracuje na zlepšovaní tých systémov, ktorými disponuje.

Po programoch modernizovania protiletadlových raketových systémov S-125M do podoby označenej S-125M1T, vyvinutia a odskúšania modernizačného balíka pre radary radu P-12/18 sa začala modernizácia samohybných protiletadlových raketových kompletov 2K12M2 Kub-M2. Vedúcim prác a zároveň auto-

Radar RStON (1S91M2)

Pracovisko výškomeru PRV-16A (1RL132A)

Puzdro s nočnou termálnou a dennou CCD kamerou radaru RStON

Pracovisko veliteľa radaru RStON s novým monitorom VNP-11

rom modernizačného projektu je srbská štátna spoločnosť Jugoimport SDPR J. P. Snaťou je v maximálnej možnej miere realizovať modernizáciu vlastnými silami, s využitím vlastných technológií a riešení. Spotrebný materiál ako kamery, monitory a podobne nakupuje od zahraničných partnerov.

Celý modernizačný projekt je naplánovaný na tri etapy. Prvá etapa prác sa začala v prvej polovici roka 2011. Skúšky modernizovaného systému úvodnej etapy prác sa začali tohto roku vo Vedeckom technickom stredisku NTC (Naučni Tehnički Centar) Generálneho štábu Ozbrojených síl Srbska. V polovici roka sa táto etapa

skončila. Zahŕňala aj skúšky vo Vojenskom skúšobnom stredisku VOC (Vojno Opitni Centar). Základnou filozofiou modernizačného projektu je pasivizovanie a automatizovanie činnosti systému na modernom bojisku v miere umožnenej veľkým rozpočtom. Tieto kroky pomôžu zvýšiť efektívnosť aj šance prežitia systé-

**Rádiolokačný výškomer
PRV-16A (1RL132A)**

Prehľadový radar 1RL128D

mu a jeho obsluhu na modernom bojisku. Programové vybavenie modernizačného projektu napísali v Srbsku z väčšej časti odborníci z Fakulty elektrotechniky ELFAK z Nišu.

Zdroj radarovej informácie

Základným zdrojom rádiolokačnej informácie protiletadlového raketového palebného pluku, vyzbrojeného samohybnými kompletmi 2K12M2 Kub-M2 je radarový komplex P-40. Tvorí ho samohybný prehľadový radar 1RL128D a radarový výškomer PRV-16A (1RL132A). Srbskí konštruktéri zmodernizovali obidva komponenty.

Samohybný prehľadový radar 1RL128D, v Srbsku označený OARSt (Osmatračka akvizicijska radarska stanica) je v tejto etape modernizácie vybavený novým digitálnym polovodičovým systémom selekcie pohyblivých cieľov DBSO-128 (Digitálni brosač stalnih odraza), pôvodný prijímací trakt radaru je nahradený novým – digitálnym polovodičovým. Vysielač trakt radaru zostal zachovaný. Nová je aj aparátúra formovania digitálnych údajov UFDM-128 (Uredžaj za formiranje digitalnih podataka). Nový je digitálny extraktor aj tracker. Všetky tri pôvodné kruhové radarové obrazovky nahradili nové ploché displejové ukazovatele na báze panelového počítača PK-51. Modernizovaný prehľadový radar 1RL128D disponuje rozšírenými možnosťami, keďže teraz je na jeho palube automatizované pracovisko veliteľa a dve automatizované pracoviská operátorov (v originálnej stanici je len jedno pracovisko operátora). Modernizovaný rádiolokátor 1RL128D je vybavený univerzálnym modemom UM-RT-03, ktorý umožňuje prenos údajov prostredníctvom rádiostanice, rádioreléového spojenia, káblového spojenia alebo svetlovodného (optického) káblového spojenia.

Autorom univerzálného modemu UM-RT-03 je Fakulta technických vied FTN (Fakultet Tehničkih Nauka) z Nového Sadu, ktorá túto prácu realizovala pre potreby spoločnosti Jugoimport SDPR J. P. Súčasťou prvej etapy modernizačných prác je aj prispôbenie rádiolokačného výškomera PRV-16A k možnosti diaľkového ovládania z prehľadového radaru 1RL128D alebo z kabíny automatizovaného systému velenia a riadenia UKUV. Viditeľnou zmenou je nainštalovanie ovládacieho panelu UV-16 (Uredžaj sprege za PRV-16), ktorý je umiestnený v spodnej časti konzoly operátora rádiolokačného výškomera PRV-16A (1RL132A).

Prepracovaná kabína

Druhým modernizovaným komponentom je kabína bojového riadenia 9S416M zo zostavy automatizovaného systému velenia 9S44M KRAB-1M, ktorý je v Srbsku vedený pod funkčným označením UKUV (Uredžaj za komandovanje i upravljenje vatrom). Srbskí konštruktéri z pôvodnej

architektúry systému UKUV eliminovali kabínu na distribúciu cieľov 9S417M a kabínu bojového riadenia 9S416M radikálne prepracovali. Z pôvodného riešenia zostali zachované len automobilový podvozok a kabína. V jej vnútri sú teraz umiestnené štyri unifikované moderné automatizované pracoviská.

Hlavnou myšlienkou pri navrhovaní konštrukcie novej kabíny riadenia a velenia bolo vytvorenie univerzálneho riešenia použiteľného na rozličných úrovniach. Pôvodná kabína KBU (9S416M) a celý systém UKUV (9S44M Krab-1M) slúžili len ako veliteľské stanovište raketového pluku s PLRK 2K12M Kub-M. Nové srbské riešenie ponúka možnosť pracovať nielen s kompletmi 2K12M, ale aj s modernizovanými protiletadlovými raketovými systémami S-125M1T, prípadne vo funkcii automatizovaného systému navedenia stíhacieho letectva. V aktuálnej podobe predstavuje modernizovaná kabína bojového riadenia a velenia automatizované veliteľské stanovište protiletadlového raketového pluku so štyrmi navonok identickými automatizovanými pracoviskami. Každé automatizované pracovisko disponuje dvojicou plochých dotykových displejov s uhlopriečkou 19 palcov (48 centimetrov). Pre veliteľa pluku je určené alternatívne piate pracovisko, ktoré disponuje veľkým rozmerným plochým displejom VMC-101ŽK s uhlopriečkou 115 centimetrov v prednej časti kabíny. Aj modernizovaná kabína bojového riadenia a velenia systému UKUV je vybavená univerzálnym modemom UM-RT-03. Na prepojenie kabíny systému UKUV a modernizovaného rádiolokačného výškomera PRV-16A je použitý optický káblový vodič.

Navádzací radar

Rozsiahle práce si vyžiadala rádiolokačná stanica riadenia a navedenia rakiet 1S91M, v Srbsku známa pod funkčným označením RStON (Radarska stanica za osmatranje i navodženie). Srbskí konštruktéri nahradili v prijímacom trakte obidvoch rádiolokátorov všetky štyri elektrónky s bežiacou vlnou LBV (vrátane ich napájacej sekcie) novými nízkošumovými polovodičovými zosilňovačmi domácej výroby. Pôvodné systémy selekcie pohyblivých cieľov na báze potenciáloskopov konštruktéri nahradili novými polovodičovými digitálnymi konštrukciami DBSO domácej výroby (DBSO-11 pre prehľadový radar a DBSO-31 pre navádzací radar).

Vysielacie trakty obidvoch radarov zostali zatiaľ zachované prakticky bez zmien. Na pracovisku veliteľa stanice RStON odstránili pôvodný kruhový displej a nahradili ho novým viacúčelovým plochým monitorom označeným VNP-11 (Višenamenski pokazivač = viacúčelový displej). Nový displej VNP-11 umožnil funkčne nahradiť kabínu 9S417M KRC (Kabina raspredeljenja ceľej) automatizovaného systému velenia a riadenia 9S44M Krab-1M (UKUV), čiže tá mohla byť zo zostavy modernizovaného systému UKUV vynechaná. Nový displej disponuje funkciou digitálneho automatického natočenia DASU (Digitalni Avtomatski Sistem Usmeravanja), ktorý pomáha skrátiť čas aktívneho vyžarovania rádiolokátorov stanice RStON na minimum. Systém DASU umožňuje v boji na základe informácií z kabíny UKUV presne nasmerovať anténu navádzacieho radaru 1S31 do smerníka vzdušného cieľa a pasívne ho sledovať s pomocou dennej CCD alebo nočnej termálnej kamery.

V kabíne UKUV sú nové automatizované pracoviská

Na pracovisku operátora navádzacieho radaru 1S31M boli pôvodné dve kruhové obrazovky nahradené jediným plochým displejovým zariadením DiRP-31 (Digitalni radarski pokazivač za radar 1S31), ktorého základom je displejový panelový počítač PK-21 (All-in-One). Pôvodnú dennú kameru nahradil nový denný/nočný optický sledovací systém. V puzdre škatuľového tvaru je umiestnená denná CCD kamera (spodný kruhový priezor) a nad ňou je nočná termálna kamera. Spodný obdĺžnikový priezor je prázdny. Pôvodne bol plánovaný pre laserový diaľkomer. Modernizovaná rádiolokačná stanica prehľadu a navedenia rakiet RStON je tiež vybavená univerzálnym modemom UM-RT-03.

Detekcia toxických chemických látok

Z pohľadu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany je spôsobilosť detegovať toxické chemické látky nevyhnutným predpokladom realizácie ďalších ochranných opatrení. Počas medzinárodného cvičenia „Toxic Valley 2013“ v Zemianskych Kostolnoch vznikla jedinečná príležitosť porovnať detektory toxických chemických látok používané v ôsmich európskych krajinách. Porovnaniu týchto detektorov sa budeme venovať v tomto príspevku.

Vychádzajúc zo súčasnej bezpečnostnej situácie vo svete a z informácií o pokusoch diktátorských režimov, ale aj teroristických organizácií získať prístup k jadrovým, chemickým a biologickým zbraňam, vystupuje do popredia otázka pripravenosti každej spoločnosti na možné následky ich prípadného použitia. Schopnosť detekcie toxických chemických látok nepochybne patrí medzi základné spôsobilosti nevyhnutné na zabezpečenie schopnosti reagovať na takéto hrozby.

Cvičenie TOXIC VALLEY

V rámci Stredoeurópskej obrannej iniciatívy v oblasti RCHBO sa Ozbrojené sily SR zaviazali pripraviť a vykonať medzinárodné cvičenie pre tímy určené na odber a identifikáciu vzoriek podozrivých na kontamináciu toxickými chemickými látkami. Osemdesiatšesť špecialistov „RCHBO a ABC“ ozbrojených síl Belgicka, Českej republiky, Francúzska, Maďarska, Poľska,

Rakúska, Slovinska a Slovenska vykonali v dňoch 30. septembra až 4. októbra vo Výcvikovom a testovacom centre RCHBO Zemianske Kostolany spoločné cvičenie podľa vopred pripravených „scenárov“, ktoré boli pripravené na základe skutočných incidentov z vojenských operácií.

Okrem hlavného cieľa cvičenia a to: precvičiť odberové tímy v odbere toxických chemických látok (ďalej len TCHL) z rôznych druhov matric v rámci úlohového zoskupenia podľa postupov a štandardov NATO, bolo sekundárnym cieľom porovnať aj materiálne, technické vybavenie jednotlivých jednotiek. OS SR ako organizátor cvičenia mali v tomto prípade jedinečnú príležitosť overiť správnosť minulých rozhodnutí o voľbe detekčných techník pre OS SR.

Detekcia počas cvičenia

S súvislosti s rozsiahlym vývojom modernej analytickej techniky sa adekvátne rozširuje i ponuka detekčných prostriedkov. Technológie, ktoré boli v minulosti vzhľadom na veľkosť a náročnosť na obsluhu ťažko použiteľné, sa postupným výskumom a vývojom stávajú široko používanými a výsledky merania sú všeobecne akceptované.

Ozbrojené sily členských krajín NATO a PfP krajín disponujú širokou plejádou detekčných prostriedkov začínajúc od tých najjednoduchších – detekčných práškov, papierikov/trubičiek až po sofistikované prostriedky využívajúce fyzikálno-chemické analytické metódy. V segmente dnešných detektorov TCHL sa v súčasnosti používa celá škála analytických metód a postupov, a to najmä najmä:

● iónová mobilná spektrometria (CA-M/E-CAM, RAID-M ChemPro 100),
● plameňová spektrofotometria (AP2C/AP4C),

● iónová mobilná spektrometria (CA-M/E-CAM, RAID-M ChemPro 100),
● plameňová spektrofotometria (AP2C/AP4C),

Prístroje/krajina	AP2C/AP4C	CAM/E-CAM	RAID-M	ChemPro 100
Belgicko	•	•		
Česká republika			•	
Francúzsko	•	•		
Maďarsko		•		
Poľsko	•			
Rakúsko	•	•		
Slovensko		•		
Slovinsko			•	•

- infračervená spektroskopia s Fourierovou transformáciou (TruDefender),
- Ramanova spektroskopia (First Defender),
- farebná zmena, spôsobená chemickou reakciou (CHP-71, CHP-05 PP-3, CALID-3, DETEHIT),

Počas samotného medzinárodného cvičenia krajiny používali pri identifikovaní kontaminovaných priestorov iba detektory na bázach iónovej mobilnej spektrometrie a plameňovej spektrofotometrie:

Iónová mobilná spektrometria

Ozbrojené sily SR sa v súlade s koncepciou rozvoja oblasti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v minulosti rozhodli ťažisko detekcie položiť na iónovú mobilnú spektrometriu (ďalej len IMS). Pojmom IMS sa rozumejú princípy, metódy a inštrumentácia na charakterizovanie chemických zlúčenín na základe mobility iónov v plynnej fáze v elektrickom poli. Tradičná IMS používa na moderné analytické meranie komoru s elektrickým poľom, do ktorej je privedený „zhluk“ iónov. Tento „zhluk“ získava konštantnú rýchlosť unášania v elektrickom poli za tlaku podľa okolitého prostredia a zvyčajne vo vzduchu.

Z teoretického hľadiska, čas pohybu iónu v elektrickom poli v konštantnom prostredí závisí od jeho tvaru, hmotnosti a náboja. Pokiaľ sa intenzita a tvar elektrického poľa nemení, mobilita iónov (daného prvku, charakteristickej funkčnej skupiny) cez elektrické pole je pokladaná za jeho jedinečnú charakteristiku.

Plameňová fotospektrometria

Plameňová fotospektrometria je modifikáciou atómovej emisnej spektrometrie, ktorá sa zaoberá skúmaním a využitím žiarenia vysielaného voľnými excitovanými atómami, prípadne iónmi. Skúmaná látka je prevedená do excitovaného stavu dodaním energie (pôsobením vysokých teplôt) v budiacom zdroji. Pri prechode späť do energeticky chudobnejších stavov prebytok energie sa vyžiarí vo forme polychromatického žiarenia. Žiarenie sa skladá z určitých vlnových dĺžok charakteristických pre prvky prítomné vo vzorke. Rozkladom vysielaného žiarenia monochromátorom sa získava

Detektor CAM

čiarové spektrum. Kvalitatívne zloženie vzorky sa zisťuje z polôh čiar v spektre (z ich vlnovej dĺžky) a obsah jednotlivých komponentov sa zisťuje z intenzít príslušných čiar. Najznámejšie detektory, založené na plameňovej fotometrii sú AP2C/AP4C od spoločnosti Proengin.

Detektory toxických chemických látok OS SR

Ako sme už spomenuli, ťažisko detekcie bolo v rámci OS SR položené na IMS. Konkrétne v našich podmienkach sú zastúpené detektormi TCHL CAM, E-CAM, GID-3 od spoločnosti Smith Detection a ChemPro-100 od spoločnosti Environics. Zároveň nie menej dôležitým spôsobom zisťovania prítomnosti TCHL je vyvolanie farebnej zmeny pomocou chemickej (biochemickej) reakcie. Z tohto segmentu je najznámejší detektor TCHL CHP-71 (tiež často neprávne nazývaný chemický preukazník), ktorý je postavený na presávaní okolitého vzduchu a nasledujúcej chemickej/biochemickej reakcie s látkami zachytenými na sorbente, alebo

Detektor GID-3

detekčné papieriky PP-3, CALID-3, DETEHIT. Tieto prostriedky sa vyznačujú vysokou citlivosťou, ale z hľadiska času neobstoja v konkurencii s novými analytickými technikami. Na ilustráciu GID-3 vykoná každé tri sekundy samostatné meranie, čo v prípade použitia CHP-71 trvá niekoľko minút v závislosti od zisťovaných látok.

Falošné poplachy

Počas cvičenia mali cvičiaci neoceniteľnú možnosť porovnať citlivosť jednotlivých detektorov TCHL, ale aj chybovosť prístrojov. V otvorenom priestore pri koncentráciách toxických chemických látok podobných vojenskému použitiu detektory pracovali správne na rozdiel od uzatvorených priestorov. Jedným zo scenárov, ktorý bol v rámci cvičenia pripravený, bolo odobranie vzoriek z prevádzky podozrivej na výrobu drogových prekurzorov. Pri výcviku bol použitý anhydrid kyseliny octovej a znečistenie 0,001 % skupinou PO4 spôsobovalo vyhlasovanie falošných poplachov v prístrojoch ako ChemPro-100 a AP2C. To malo za následok spomalenie plnenia úloh vzápätí prijatými ochrannými opatreniami. Jednotky, ktoré mali vo výbave prístroje s dvoma rozdielnymi analytickými technikami, boli zjavne vo výhode, či už formou maximálnej eliminácie rizika ohrozenia odberového tímu, alebo aj formou potvrdenia/vylúčenia prítomnosti TCHL.

Ako ďalej

Medzinárodné cvičenie preukázalo, že rozhodnutia, ktoré sa urobili v minulosti, sú správne a všetky štáty, ktoré sa zúčastnili na cvičení, založili detekciu TCHL na báze iónovej mobilnej spektrometrie. Ale ako vidieť z tabuľky, polovica štátov v prípade odberu vzoriek z kontaminovaných povrchov používa ďalšiu analytickú techniku, zastúpenú predovšetkým plameňovou spektrofotometriou. Ďalšia nezávislá analytická technika totiž eliminuje možnosť chyby, a preto bude potrebné zvážiť jej prípadné doplnenie pre potreby OS SR.

Cvičenie ako „TOXIC VALLEY 2013“ nepochybne potvrdzuje, že spoločných výcvikom jednotlivých odborností, zastúpených v radiačnej, chemickej a biologickej ochrane môže profitovať nielen z oblasti spracovania stálych operačných postupov, ale aj získaním praktických skúseností s prístrojmi, ktoré nie sú vo výzbroji OS SR. To je jeden z hlavných dôvodov, prečo organizovať podobné cvičenia na území SR aj v budúcnosti.

Text: mjr. Ing. Peter Koška

Vedúci starší dôstojník – špecialista
RCHBO, ŠbO GŠ OS SR

Foto: Ivan Bartolen

JERUZALEM

Obliehanie Jeruzalema v roku 70

Koncom starého letopočtu na židovské oblasti Palestíny čoraz častejšie útočilo Seleukovské kráľovstvo, ktoré v Sýrii asi v roku 312 p. n. l. založil jeden z vojvodcov Alexandra Veľkého Seleukos I. Nikator. Židia sa spod tohto útlaku vymanili až v roku 164 p. n. l. za povstania Judu Makabejského. Hrozba však trvala až do roku 64 p. n. l. Vtedy rímsky generál Pompeius zvrhol posledného seleukovského kráľa a zo Sýrie vytvoril rímsku provinciu.

Pod rímsku správu sa tak dostala i Judea. Najskôr ju riadili rímski miestodržiteľia, potom, v rokoch 37 p. n. l. až 4 p. n. l., vazal a obdivovateľ Ríma kráľ Herodes Veľký, Idumejec arabského pôvodu. Ten si chcel získať i židovské obyvateľstvo, napríklad veľkou prestavbou Šalamúnovho chrámu, ale nikdy sa mu to nepodarilo.

Keď sa traja Herodovi synovia nevedeli dohodnúť v otázke nástupníctva, vytvoril Rím v roku 6 aj z Judey provinciu s tromi tetrarchiami. Ich vládcovia však boli už iba bábkami rímskych prokurátorov sídlacích v Caesarei. Najznámejším z nich sa stal Pilát Pontský. Vládlol spupne a bezohľadne, do Jeruzalema preniesol symboly rímskej moci, z pokladu Šalamúnovho chrámu financoval stavbu akvaduktu a v chráme dokonca chcel umiestniť sochu cisára Caligulu! Židia to považovali za neodpustiteľnú urážku a situáciu zhoršovalo aj neustále zvyšovanie daní. V celej Palestíne sa dvíhal odpor a napokon v roku 66 v Jeruzaleme vypuklo celonárodné židovské povstanie, známe ako Prvá židovská vojna.

Zbrane, zbroj a taktika

Rímske pozemné vojsko aj v 1. storočí nového letopočtu malo základ v légiách. Ich sila sa postupne zvýšila z 5 200 na vyše 6 000 mužov členených do 10 kohort, z

Zničenie Šalamúnovho chrámu

ktorých najlepšia, zvaná aj tisícová, mala tisíc bojovníkov a ostatné po 600 mužov. Kohorty sa delili na stotiny (centúrie) po sto mužoch, ktorým velili centurioni. Dve centúrie tvorili manipul, schopný operovať aj samostatne. Centúrie sa členili na družstvá (contuberie) po ôsmich mu-

žoch, ktorým velili desiatnici (decuriovia). Každá légia mala aj asi 100 jazdcov, ktorí plnili skôr administratívne, najmä kuriérske úlohy. Légii velili legát a šiesti tribúni.

Kým vyšší velitelia légii nosili generálsku zbroj – tzv. svalový kovový alebo ko-

žený pancier (lorica musculata) a romanizovaný grécky prilbu (attica) s veľkým hrebeňovým chocholom, radoví vojaci a nižší velitelia si telo chránili železným plátovým pancierom (lorica segmentata), ktorý postupne začalo nahrádzať „znovuobjavené“ ľahšie krúžkové alebo šupinové brnenie (lorica hamata, lorica squamata). Na hlavách nosili bronzové alebo železné prilby (coolus, galea) s čelovým a šijovým štítkom a závesnými lícnicami, pričom centurioni na nich mali priečne hrebeňové chocholy. Základnými zbraňami legionárov zostávali vrhacie kopije (pilum), oštep (hasta), krátke dvojsečné meče (gladius) s čepeľou dlhou asi 60 cm a masívne dvojsečné dýky (pugio). Na aktívnu ochranu mali radoví legionári i nižší velitelia veľké obdĺžnikové drevené štíty (scutum) spevnené železom, vyšší velitelia a jazdci menšie a ľahšie bronzové alebo železné okrúhle štíty.

Bojovú podporu peším rímskym légiám zabezpečovali pomocné zbory kavalérie zvané krídla (ala) v sile 500 až 1 000 mužov (najmä gréckych, partských a arabských žoldierov), ktorí boli vyzbrojení dlhými kopijami s listovým železným hrotom a mečmi (spatha) s čepeľou dlhou až 90 cm.

Vzbúrené židovské obyvateľstvo Judey a priľahlých oblastí malo obrovskú početnú prevahu (údajne až milión bojaschop-

ných mužov proti asi 70-tisíc Rimanom a ich spojencom), no rímskemu vojsku sa nemohlo rovnať zbraňami ani organizáciou. Vojenskou výzbrojou, aj to väčšinou menej kvalitnou bronzovou helénskeho či orientálneho typu (kopije, jednosečné a dvojsečné listové meče a pod.), disponovala iba jeho malá časť, ostatní bojovali najmä rôznymi nožmi a upraveným hospodárskym náradím.

Pád Jeruzalema

V polovici 60. rokov panoval v Judei i v celej Palestíne chaos. Židia síce videli v Rímskej ríši nepriateľa, ale boli nejednotní a delili sa na znepriatelené frakcie. Povstanie vypuklo v roku 66, keď najradikálnejší Zelóti vedení Jánom z Giskaly vypálili jeruzalemský archív s dlhými úpismi a potom ich vojsko (asi 6 000 mužov) obsadilo Šalamúnov chrám, čím ho znesvätilo. Proti nim stáli stúpenci Šimona bar Gioru (asi 10 000 mužov), ktorí okupovali zvyšok mesta. Obe zoskupenia rovnako terorizovali obyvateľstvo a drancovali jeho majetok.

Proti vzbúrencom, ktorí sa dočasne zjednotili, vyrázil rímsky miestodržiteľ Sýrie Cestius Gallus s XII. légiou a utrpel krutú porážku. To však už na scénu prichádzal generál Titus Flavius Vespasianus s tromi légiami – V., X. a XV. a začal Palestínu pacifikovať. Po dobytí Galiley a Judey, vrátane okolia Jeruzalema, v roku 68 jeho misiu prerušila samovražda cisára Nera. V ďalšom roku légie za nového, v poradí deviateho rímskeho cisára, vyhlásili práve Vespasiana, a tak dokončenie ťaženia v Palestíne zveril svojmu staršiemu synovi Titovi. Keď ten prevzal velenie nad otcovými légiami, v Jeruzaleme opäť zúrila občianska vojna, dokonca až medzi tromi frakciami, ktoré viedli Ján z Giskaly, Šimon bar Giora a Menachem Galilejský.

Titus začal Jeruzalem obliehať na jar roku 70, keď sa v ňom zhromaždila takmer tretina obyvateľov Judey na oslavy najväčšieho židovského sviatku Pesach. Rimania si počínali neobyčajne kruto a na zastrešenie obrancov, ktorí sa opäť spojili, pred hradbami umučili a ukrižovali mnoho nešťastníkov. Podľa rímsko-židovského historika Josepha Flavia hrôzy trvali niekoľko dní a popravných vraj bolo až 500 denne! Ani to však obrancov nezlomilo.

V júni a júli roku 70 Rimania aj s masovým nasadením ťažkých dobývacích strojov zdolali prvé i druhé pásmo jeruzalemských hradieb a Titus rozkázal vybudovať okolo celého mesta múr, ktorý mal zabrániť obyvateľom v úteku. Pre asi 600 000 ľudí v meste tak chystal smrť hladom. Zovretie sa stále zužovalo, ale stred mesta so Šalamúnovým chrámom odolával až do začiatku augusta. Potom Rimania zapálili chrámový okrsek a zabili

Vitazný oblúk Arco di Tito v Ríme s Koloseom v pozadí

všetkých, ktorí ešte zostali nažive. Úplne a definitívne zničili Šalamúnov chrám.

V tejto vojne údajne zahynulo až 1 100 000 židovských bojovníkov a civilistov, údaje o stratách Rimanov a ich spojencov sa nezachovali, ale boli určite iba zlomkom z tohto čísla.

Epilóg

Po dobytí Jeruzalema Rimanom vzdorovali už iba tri židovské pevnosti – Herodeion, Machairus a Masada, ktorá padla ako posledná v roku 73. Do nej sa i s rodinami uchýlili poslední vzbúrenci vedení Eliazarom ben Jairom. Ten ich presvedčil, že sa nesmú vzdať Rimanom živí. Zvolili si preto dobrovoľnú smrť. Nespáchali však hromadnú samovraždu, ako sa traduje, to považovali za smrteľný hriech. Dve ženy, ktoré sa skryli v nádrži na vodu a prežili, dosvedčili, že najskôr ženatí muži usmrtili všetkých členov svojich rodín. Potom aj sami prijali smrť z rúk desiatich slobodných mladencov, ktorých vopred vyžrebovali. Tí potom pokračovali v strašnom diele medzi sebou, až zostal posledný. Ten jediný zomrel vlastnou rukou. Keď vojaci X. légie legáta Lucia Flavia Silvu prenikli na vrchol Masady, našli tam už len viac ako 900 mŕtvych tiel a spomínané dve ženy.

V Ríme roku 71 cisár Vespasián so synom Titom, ktorý sa v roku 79 tiež stal cisárom, slávili triumf. Na nosidlách pred nimi niesli poklady zo Šalamúnovho chrámu – zlatý oltár, strieborné trúbky a veľký zlatý sedemramenný svietnik zvaný menorah. Nasledoval zástup židovských zajatcov, ktorých potom v cirkuse hodili dravej zveri. V roku 81 dal mladší Vespasianov syn Domitianus, posledný cisár flaviovskej dynastie, na počesť dobytia Judey postaviť víťazný oblúk (Arco di Tito), ktorý dodnes stojí na ruinách Rímskeho fóra a sú na ňom vytesané výjavy z tohto triumfu.

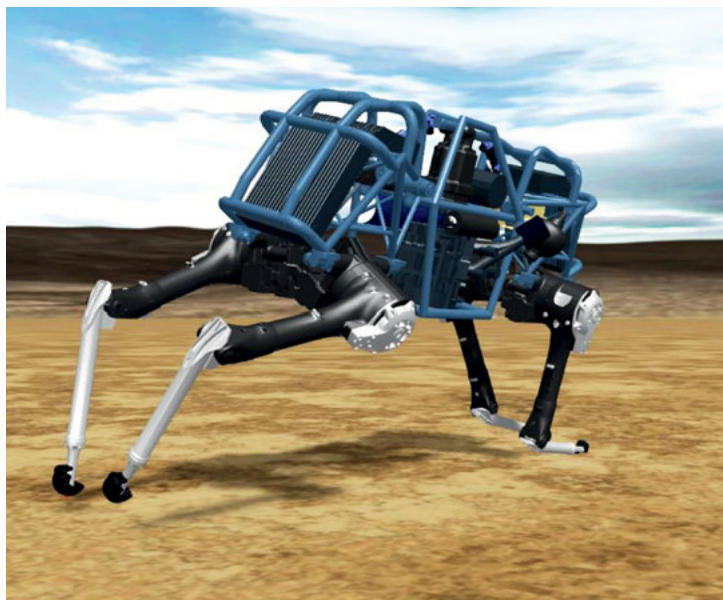

Rímsky legionár z 1. storočia v šupinovej zbroji

Božena ide do Indonézie

Strojárska spoločnosť Way Industries, a. s., Krupina dodá do Indonézie odminovacie systémy Božena. Koncom septembra uzatvorila s indonézskejšími ozbrojenými silami kontrakt na dodávku dvoch súprav odminovacieho kompletu Božena 4. Termín dodávky sa očakáva začiatkom budúceho roka, uvedenie systémov do prevádzky a školenie personálu by malo prebehnúť v druhom štvrtroku 2014. Po úspešnom splnení zmluvy je možná opcia na dodávku ďalších 6 súprav. Systém Božena 4 si indonézska armáda vybrala z konkurencie viacerých svetových výrobcov z Veľkej Británie, Nemecka a Chorvátska. V prospech slovenského systému rozhodla najmä vyspelosť technického prevedenia a bohaté skúsenosti z jeho nasadenia v rôznych oblastiach sveta. V súčasnosti slovenský obranný odminovací systém Božena využíva viac ako 25 krajín sveta, ako sú Angola, Srí Lanka, Poľsko, Irak, Etiópia, Chorvátsko, Južná Afrika aj Afganistan.

Divoká robotická cica

Vydáva zvuk ako kosačka na trávu, vyzerá ako hromada šrotu, ale v pohybe je elegantný ako atlét z živočíšnej ríše. Tak sa svetu predstavil štvornohý robot WildCat (Divá mačka) spoločnosti Boston Dynamics. Robot vznikol v rámci grantu vývojovej agentúry amerických ozbrojených síl DARPA, ktorá má na starosti rizikový a pokročilý výskum. Konštrukčne vychádza zo staršieho stroja Cheetah (Gepard), ktorý je v súčasnosti najrýchlejší behajúcim robotom s rekordom viac ako 45 kilometrov za hodinu. WildCat zatiaľ dosahuje rýchlosť len 25 kilometrov za hodinu, ale vďaka spaľovaciemu motoru je podstatne samostatnejší. Zdá sa, že prvá generácia autonómnych robotov by mohla byť nečakaným spojením pohonu na fosílné palivá a modernej elektroniky.

Lockheed Martin pre USA

Americká zbrojárska spoločnosť Lockheed Martin získala od americkej vlády kontrakty na dodávku 71 bojových lietadiel F-35 v celkovej hodnote 7,8 miliardy USD (5,76 miliardy eur). Ministerstvo obrany s firmou podpísalo dva kontrakty, pričom v rámci prvého, ktorý predstavuje 6. balík dodávok, Lockheed Martin dodá 36 lietadiel v hodnote 4,4 miliardy USD. V rámci druhého (7. balík) dodá firma 35 lietadiel za 3,4 miliardy USD. Uzatvorenie kontraktov umožnilo zníženie ceny strojov. Priemerná cena lietadiel v rámci 6. kontraktu je o 2,5 % nižšia než v prípade 5. balíka – a v prípade 7. kontraktu je priemerná cena strojov až o 6 % nižšia oproti kontraktu č. 5. Akékoľvek navýšenie nákladov oproti dohodnutým kontraktom poniesie na svojich pleciach firma Lockheed Martin.

Putin chce kvalitnejšie zbrane

Ruský prezident vyzval ministerstvo obrany a výrobcov, aby zdvojnásobili svoje úsilie pri vývoji nových modelov zbraní a vojenského vybavenia. Vyzval ruské zbrojárske spoločnosti, aby vyrábali kvalitnejšie zbrane než zahraničná konkurencia. Ruský prezident chce, aby ministerstvo obrany a výrobcovia zdvojnásobili úsilie pri vývoji nových modelov zbraní a vojenského vybavenia, najmä pokiaľ ide o vysoko presné zbrane a systémy riadenia palebnej podpory. Výzva zaznela krátko po tom, čo vysokopostavený predstaviteľ rezortu obrany konštatoval, že ruská obranná priemyselná technológia je do veľkej miery zastaraná. Šéf Kremľa navštívil v Iževsku aj Michaila Kalašnikova, 93-ročného konštruktéra legendárnej útočnej pušky AK-47 a daroval mu prezidentské hodinky.

Iránsky dar ruským bratom

Veliteľ iránskeho letectva brigádny generál Amir Ali Hadžizadeh 21. októbra slávnostne odovzdal veliteľovi ruských vzdušných síl generálporučíkovi Viktorovi Bondarevovi počas jeho návštevy Teheránu iránsku kópiu amerického malého bezpilotného lietadla Scan Eagle. Podľa ukoristeného exemplára napodobneniny amerických dronov vyrába iránsky letecký priemysel už od začiatku roka 2013 a deklaruje ich ako dôkaz vysokej úrovne iránskej vedy a techniky. Zaujímavé je, že stratu dronu neoznámili žiadne ozbrojené sily pôsobiace v regióne. Podľa neoficiálnych správ by však malo ísť o stroj kanadského námorníctva. Originálny Scan Eagle, vybavený súpravou kamier s vysokým rozlíšením na pozorovanie a hliadkovanie, je dlhý 1,19 m, s rozpätím krídel 3,11 m a maximálnou vzletovou hmotnosťou 22 kg. Malý spaľovací motor mu umožňuje dosiahnuť maximálnu rýchlosť 150 km/h a udrží ho vo vzduchu viac než 24 hodín.

Bezpilotné K-MAX-y sa osvedčili

Americká vláda uvažuje o nákupe bezpilotných vrtulníkov K-MAX na prepravu munície a zásob pre vojenské operácie. Od lanského novembra sú dva stroje nasadené americkou námornou pechotou v Afganistane. Pôvodne mali podstúpiť polročný test, ale ohlasy sú také nadšené, že zostávajú v nasadení aj naďalej. Prevádzka K-MAX-ov, dopravných predsunutým jednotkám v podvešných kontajneroch s muníciou, náhradnými dielcami či stravou do 1 815 kg, je mimoriadne efektívna a bezpečná. Armáda USA zaradila K-MAX do programu ATUAS (Autonomous Technologies for Unmanned Air Systems), zameraného na vývoj špeciálnych bezpilotných prostriedkov. Prvé dva stroje a tri ovládacie stanice vyrobili spoločne firmy Kaman a Lockheed Martin za 45,8 milióna dolárov. Maximálna rýchlosť stroja je 148 km/h a dolet s maximálnym nákladom 396 km.

Plk. Pavel Macko sa narodil v roku 1964 v Kaplicí, okr. Český Krumlov (ČR). V situ-
zobnom pomere profesionálneho vojáka je od 1. 1. 1984. V roku 1988 absolvoval
Vojenskú akadémiu v Brne so špecializáciou vyzbrojno-elektrotechnický smer,
inžinierstva a počítača. Na rovnakej škole v roku 1995 ukončil externú
vedeckú aspirantúru. V roku 2001 – 2002 študoval na Priemyselnej fakulte Univerzity
národnej obrany v USA. Vojenskú kariéru začal ako dôstojník služby raketového a
dôstojníka v rámci Akvizíčného úradu a Ministerstva obrany SR. Pred ustanovením
do funkcie veliteľa Veliteľstva logistiky bol do 1. januára 2003 poverený vykonávaním
funkcie riaditeľa Kancelárie ministra obrany. Je ženatý, má dve deti.

TAKÍ SME BOLI

V ROKU 2003

V čase svojich desiatich narodenín dvojtyždenník Ministerstva obrany SR OBRANA v roku 2003 splynul s mesačníkom ARMÁDA do časopisu, nesúceho oba názvy: OBRANA – ARMÁDA. Mal 36 strán, plnofarebne tlačených na kvalitnom hladenom papieri. Vydávala ho Vydavateľská a informačná agentúra Komunikačného odboru MO SR, grafickú úpravu i tlač zabezpečoval VKÚ, a. s., Harmanec, distribúciu a predplatné Magnet-Press Slovakia.

OBRANA – ARMÁDA

sa v roku 2002 venovala

- nehode vrtuľníka OS SR Mi-17 v Bosne a Hercegovine na Štedrý deň 24. decembra 2001 a zdravotnému stavu zranených príslušníkov vzdušných síl
- príprave, odletu a pôsobení slovenskej jednotky do oblasti Perzského zálivu – Camp Dauhá v Kuvajte
- schválení a podpisu prístupovej listiny, ktorou Slovensko 15. apríla 2003 deklarovalo rozhodnutie stať sa členským štátom NATO
- novele zákona o vojenskej službe, ktorou sa základná služba skrátila z 9 mesiacov na pol roka
- podielu príslušníkov OS SR na zabezpečení tretej apoštolskej cesty pápeža Jána Pavla II. na Slovensko v septembri 2003
- tragickej nehode vrtuľníka Mi-17, pri ktorej neďaleko Prešova zahynuli štyria príslušníci OS SR
- ďalšej výmene na poste šéfa rezortu: prezident republiky 10. októbra 2003 vymenoval za ministra obrany primátora mesta Trenčín a poslanca NR SR Juraja Lišku.

V roku 2003 vyšlo 26 čísel. Uprostred viacerých bol dvojstranový plagát s obrázkami bojovej techniky, používanej v OS SR i v zahraničí. Popri správach, rozhovoroch, reportážach i analýzách mali dôstojné pravidelné miesto články o historických postavách, slávnych bitkách aj o vývoji zbraní. V obsahu však nechýbali súdničky, zábavné príbehy, kreslené vtipy, inzeráty ani krížovky.

Šéfredaktorovi Pavlovi Vítkovi v roku 2003 asistovali zástupca šéfredaktora Roman Kment a hlavný sekretár Ján Dolinay s tajomníčkou redakcie Milenou Slezákovou. Redakciu ďalej tvorili plk. Jozef Žiak, pplk. Milan Čipka, pplk. Andrej Gáfrík a pplk. Jozef Michnica. Členmi redakčného kolektívu boli dvaja fotografi – Peter Dovina a Miroslav Gyűrösi. Za jazykovú úroveň zodpovedala Soňa Račková. Áno, presne tak, na redakčnej príprave časopisu, nerátajúc grafickú úpravu, zalomenie a tlač, sa pravidelne podieľalo jedenásť ľudí.

Desiatim rokom vychádzania sa venovalo druhé číslo Obrany z 27. januára 2003. Na 27 stranách prinieslo veľkú a bohato ilustrovanú retrospektívu, výber toho najdôležitejšieho a najzaujímavejšieho z histórie časopisu i rezortu obrany. K novinkám patrila 12-stranová rubrika Svet techniky, ktorú

dnes poznáme pod názvom Technika. Techniky sa týkala aj stála obrázková súťaž z predposlednej strany časopisu. Samostatným cyklom profilových medailónov redakcia predstavovala dôstojníkov v zálohe, profesionálnych vojakov vo výslužbe, ktorí sa úspešne uplatnili ako starostovia mnohých slovenských obcí.

Vo februári sa Pavol Vítko rozprával s veliteľom veliteľstva logistiky plukovníkom gšt. Pavlom Mackom o Iraku, reforme ozbrojených síl, spolupráci s NATO i o sociálnej politike. Ján Dolinay v rozsiahlom článku Pod vlajkami OSN, NATO, EÚ a OBSE v čísle 13 vyrátal, že na mierových misiách sa zúčastnilo vyše 7 000 príslušníkov OS SR a aktuálne ich bolo v zahraničí takmer osemsto. Aj vo svojom desiatom ročníku venovala Obrana pozornosť absolventovi štúdia obrany a medzinárodnej bezpečnosti na parížskej Sorbonne Märiovi Nicolinimu, ktorý bol v roku 2003 desiatnikom základnej vojenskej služby – pod titulom Strategicky vzdelaný desiatnik.

Šťastný nový rok 2004 zaželel čitateľom Obrany na obálke 26. čísla slovenský kozmonaut Ivan Bella. (aš)

Náš muž na Floride

Keď rodák z Prahy Martin Boháčik ako vojak základnej služby pôsobil v trnavskom strážnom útvere, ani sa mu neprisnilo, že sa raz stane profesionálnym vojakom a ako prvý Slovák absolvuje americkú Univerzitu špeciálnych síl.

V roku 1993 sa stal na vlastnú žiadosť príslušníkom slovenského kontingentu UNPROFOR mierových síl OSN na území bývalej Juhoslávie. Začínal ako strážny strážneho družstva, neskôr sa stal veliteľom strážnej zmeny. Po roku sa vrátil na Slovensko a nastúpil k dnešnému žilinskému 5. pluku špeciálneho určenia ako zdravotník.

Cez Balkán do Afganistanu

„Práve tento krok sa stal v mojej ďalšej kariére rozhodujúcim,“ hovorí veliaci poddôstojník žilinského útvaru nadrotmajster Martin Boháčik. Podľa jeho slov sa mu splnil dávny sen. Dostal sa do komunity špeciálnych síl. Veď v martinskom aeroklube sa už ako 16-ročný venoval parašutizmu. V súčasnosti má už na svojom konte vyše tisícpäťsto zoskokov. Postupne sa stal inštruktorom, vysadzovačom, správcom materiálu. Na rok sa znova vrátil na Balkán. Pôsobil v monitorovacej misii ECMM pre územie bývalej Juhoslávie so sídlom v Sarajeve. Neskôr získal ďalšie medzinárodné skúsenosti ako zástupca veliteľa skupiny, slovenského kontingentu UNDOF na Golanských výšinách a v operácii Iracká sloboda v Iraku. Nasledoval odborný kurz v Belgicku i v Afganistane počas pôsobenia v operácii ISAF. To už bol Martin Boháčik veliacim poddôstojníkom žilinského pluku.

„Každá zo spomínaných medzinárodných skúseností mi dala veľa, zvýšila môj odborný rozhľad. No predsa len najvyšším stupienkom sa stala americká Univerzita

špeciálnych síl, ktorú som absolvoval v septembri tohto roku na Floride. Ide vlastne o najvyššie odborné vzdelanie, ktoré môže získať veliaci poddôstojník špeciálnych síl,“ zdôveruje sa nadrotmajster Boháčik.

Tretí zahraničný frekventant

Jeho odborný rast zabezpečilo Veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie v Európe (Special Operations Forces Command Europe - SOCEUR) v rámci vzdelávacieho programu Univerzity Síl pre špeciálne operácie veliteľstva Síl pre špeciálne operácie USA (Joint Special Operations University - JSOU - USSOCOM) v americkej Tampa Bay na Floride. Tento druh vzdelávania je určený, až na niekoľko výnimiek, výhradne študentom amerických Síl pre špeciálne operácie. Zahraničným študentom univerzita umožnila rozšíriť si vzdelanie prvýkrát až v minulom roku. Žilinčan Boháčik bol po kolegoch z Nového Zélandu a Holandska iba tretím zahraničným frekventantom, ktorý špecializovaný kurz na Floride absolvoval.

Pre Martina Boháčika bol deväťmesačný kurz veliacich poddôstojníkov Síl pre špeciálne operácie doslova školou života. Veď prednášajúci mali obrovské množstvo skúseností z vedenia a plánovania operácií v rôznych krízových oblastiach sveta. Rovnako aj jeho americkí spolužiaci. Najmä z Afganistanu a Iraku.

Už pri otváraní kurzu prezident Univerzity JSOU - USSOCOM Brian Maher zdôraznil študentom význam ďalšieho odborného vzdelávania. „Ako prezident, som úplne oddaný akademickej výnimočnosti, našej publikovanej dlhodobej vízií a budem pokračovať v inovatívnych krokoch pri zabezpečovaní vzdelávania príslušníkov Síl pre špeciálne operácie, ktoré sú stále základným kameňom ich dlhodobého profesionálneho rozvoja,“ povedal Maher. Zároveň vo svojom vystúpení zdôraznil, že príslušník špeciálnych síl musí disponovať vždy aktuálnymi informáciami zo svojej odbornosti.

„Úprimne dúfam, že Vaše absolvované diaľkové vzdelávanie Vám dáva komplexné informácie, ktoré sú včasné, relevantné a špecificky zamerané na Vás - bojovníkov- diplomatov špeciálnych síl,“ dodal Brian Maher. A týchto slov sa nadrotmajster Boháčik drží aj po návrate k svojmu mater-skému útvaru.

„Univerzita“ veliáci poddôstojníkov

Úspešné zvládnutie náročného kurzu, ktorý Boháčik absolvoval v diaľkovej aj rezidenčnej forme, víta aj veliteľ nášho jediného útvaru špeciálnych síl plukovník Lubomír Šebo. „Možnosť štúdia pre nášho príslušníka vnímam ako dôkaz dôvery v naše spôsobilosti a doterajšej výbornej spolupráce amerických partnerov s naším plukom,“ povedal veliteľ žilinského pluku. Zvyšovanie úrovne vzdelávania v programe tejto prestížnej univerzity je podľa Šeba výraznou podporou odborného rastu poddôstojníckeho zboru slovenských síl pre špeciálne operácie.

„Kurz veliáci poddôstojníkov Síl pre špeciálne operácie trvá deväť mesiacov a je rozdelený do dvoch častí. Prvú predstavuje diaľkové štúdium (Distance Learning) a druhú rezidenčné štúdium (Residence Learning) priamo v USA v trvaní deväť týždňov,“ vysvetľuje nadrotmajster Boháčik.

Ďalším dôkazom výbornej spolupráce poddôstojníckeho zboru 5. pluku špeciálneho určenia s veliteľstvom SOCEUR bolo aj pozvanie nadrotmajstra Boháčika na slávnostnú ceremóniu zmeny na poste veliaceho poddôstojníka SOCEUR. Slávnosť sa uskutočnila 2. októbra na veliteľstve Síl pre špeciálne operácie v nemeckom Stuttgarte pri príležitosti ukončenia pôsobenia štábného nadrotmajstra Charlesa Sekelskyho (v decembri sa o svoje skúsenosti poodelil aj s veliacimi poddôstojníkmi OS SR) vo funkcii veliaceho poddôstojníka. Jeho nástupcom sa stal štábný nadrotmajster Gregory A. Smith. A na záver ešte slová riaditeľa kurzu, adresované nadrotmajstrom Boháčikovi „Pôsobenie našich ‘zahraničných bratov’ v Poddôstojníckej akadémii Síl pre špeciálne operácie vnímame ako veľmi prospešné. Neoceniteľnými sú hlavne aspekty, ktoré ste spolu s kanadským kolegom do kurzu vniesli,“ povedal v príhovore slovenskému absolventovi riaditeľ kurzu americký štábný nadrotmajster Ed Thomas.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív M.B.

Najlepší poddôstojníci topolčianskej brigády

Tradičný výber najlepšieho vojaka z hodnotného zboru mužstvo a poddôstojníci topolčianskej 1. mechanizovanej brigády sa konal 23. októbra. Päťčlenná komisia, ktorú stanovil veliteľ brigády plukovník gšt. Ján Bujňák, pod vedením veliaceho poddôstojníka štábného nadrotmajstra Mariána Popiela mala neľahkú úlohu pri nominácii deviatich profesionálov vybrať najlepšieho v každej kategórii. Služobné hodnotenie, výborné hodnotenie z preskúšania pohybovej výkonnosti a výborné výsledky zo streleckej prípravy sú len základnými kritériami pre výber, ktoré sú ďalej rozšírené doplnkovými kritériami, zužujúcimi možnosti postupu do ďalšieho kola výberu.

Spomedzi nominovaných sa najlepším vojacom v hodnotnej kategórii mužstvo stal desiatnik Martin Baboš a za najlepšieho poddôstojníka komisia vybrala rotmajstra Milana Vlčka, obidvoch z 12. mechanizovaného práporu Nitra.

Text: šbnrtm. Marián Popiel • Foto: npor. Mgr. Markéta Grácová

• V pondelok 14. októbra hostil areál vojenského výcvikového priestoru Turecký Vrch účastníkov 9. ročníka streleckej súťaže náčelníka Vojenskej kancelárie prezidenta SR a veliteľa útvaru Čestnej stráže prezidenta SR. Šesť súťažných družstiev si zmeralo sily v disciplínach: strelba z pušky vz. 52/57, pištole vz. 82 a samopalu vz. 58 P. Preverili strelecké zručnosti nielen príslušníkov ČS PSR, ale aj VK PSR, Veliteľstva posádky Bratislava a Úradu sociálneho zabezpečenia MO SR. Celkovým víťazom sa stalo družstvo 2. Roty ČS PSR pod vedením kapitána Davida Kejdanu.

• Martin sa na 9 týždňov opäť stal domovom pre 106 novoregistrovaných profesionálnych vojakov, ktorí od 14. októbra v Prápore výcviku absolvujú základný vojenský výcvik. Medzi čakateľmi prípravnej štátnej služby je 8 žien. Po absolvovaní prijímacích procedúr a vystrojení potrebným materiálom zaradili nováčikov do výcvikových čiat, kde začali výcvik, zameraný na zvládnutie základných vojenských zručností. Absolventi výcviku budú 13. decembra slávnostne vyradení a nastúpia do svojich prvých vojenských útvarov. V rámci základného vojenského výcviku absolvovali čakatelia prípravnej štátnej služby 22. októbra v Liptovskom Mikuláši Deň tradícií, na ktorom sa organizačne podieľali príslušníci Oddelenia výchovných a kultúrnych činností Personálneho úradu OS SR. Zavýšili ho výstupom na vrch Háj-Nicovô, kde vzdali poctu padlým vojakom pochovaným na tamojšom vojenskom cintoríne.

• Bez nároku na príspevok 16. októbra v Martine dobrovoľne darovalo krv 44 príslušníkov Práporu výcviku. Medzi vojakmi bolo 18 pravidelných darcov z martinského práporu a 26 frekventantov kurzov a čakateľov základného vojenského výcviku, z ktorých sa 18 odhodlalo darovať krv prvý raz v živote. Darcovstvo je v Prápore výcviku tradičné vďaka výbornej spolupráci práporového obväziska s Národnou transfúznou stanicou - pracovisko Martin.

• V areáli Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku (ÚSZV) MO SR Lešť sa konal súčinnosťný výcvik vojenských hasičských jednotiek Vzdušných síl OS SR. Zúčastnili sa na ňom príslušníci vojenských hasičských jednotiek Vzdušných síl OS SR – vojenských letísk Kuchyňa, Sliač, Prešov a hasičské družstvo z bvrps Zvolen, v úzkej spolupráci so záchranou službou Bratislava a príslušníkmi obväziska bvrps Zvolen. Výcvik vyvrcholil celodenným taktickým cvičením.

• 29. októbra sa v Centre výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanovej – Hronseku uskutočnil 17. ročník Streleckej súťaže riaditeľa Vojenskej polície v bojovej strelbe a 7. Memoriál pplk. Ing. Ľuboša Beláka. Strelci súťažili v štyroch parkúroch. Zvítazilo družstvo KR PZ SR Banská Bystrica. Majstrom bojovej strelby Vojenskej polície pre rok 2013 sa v kategórii jednotlivcov stal Peter Karniš z ÚSZV Lešť. Titul najlepšieho strelca Vojenskej polície získal Michal Hanes z Útvaru Vojenskej polície Banská Bystrica.

• Rozvíjanie národných a vojenských tradícií, samostatné organizovanie a pomoc pri zabezpečení širokej škály kultúrnych, spoločenských a vzdelávacích aktivít bude náplňou činnosti Strediska kultúrno-osvetových činností v Kasárňach SNP v Podborovej, ktoré 5. novembra vo Zvolene slávnostne otvoril náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučiek Peter Vojtek.

Mentori pre Afganistan

V priestoroch posádkového cvičiska Kolíňanský vrch a kasární nitrianskeho mechanizovaného práporu vyvrcholila v polovici októbra príprava slovenského poradenského tímu MSF KDK AT (Mobile Strike Force Kandak Advisory Team). Od januára 2014 bude poskytovať poradenstvo Manévrovému práporu rýchlej reakcie Afganskej národnej armády.

Veliteľ nitrianskeho mechanizovaného práporu a zároveň poradenského tímu podplukovník Štefan Acsai konštatuje, že v predchádzajúcom období sa kľúčový personál tímu pripravoval dva týždne vo Výcvikovej jednotke vojenských misií (VJVM) v Martine. Časť príslušníkov tímu má za sebou aj rekognoskáciu v mieste pôsobenia v Afganistane. Počas prípravy sa využili skúsenosti z národnej a nadnárodnej prípravy doterajších slovenských príspevkov, ktoré boli nasadené v rámci operačných výcvikových a styčných tímov a vojenských poradenských tímov v afganskej provincii Uruzgan od decembra 2008 do júla 2013.

Jadro tvoria Nitrania

„Väčšina príslušníkov tímu je z mechanizovaného práporu Nitra, doplnili ich niektorí špecialisti, ktorými náš útvar nedisponuje. Jedna časť jednotky odchádza do

Afganistanu v novembri a druhá v decembri. Zo zahraničných misií a operácií majú skúsenosť dve tretiny jednotky, z toho jedna tretina už bola v ISAF, ale nikto nepôsobil v poradenstve. Vieme, že práca poradcov si vyžaduje rozsiahle odborné vedomosti, a najmä špecifický prístup k príslušníkom Afganskej národnej armády. Preto sme sa v príprave sústredili práve na tieto otázky,“ hovorí podplukovník Acsai. Pri práci sa mohol spoľahnúť na skúsených spolupracovníkov z útvaru, ako sú náčelník operačného oddelenia kapitán Michal Soliar, kapitán Marián Šimon či nadporučík

Ivan Petrík. Pre podplukovníka Acsaia to bude už piata medzinárodná skúsenosť (dva razy pôsobil v KFOR v Kosove a dva razy v ISAF v Afganistane).

Slováci budú mať na starosti manévrovací afganský prápor rýchlej reakcie. Mentorovať budú od stupňa veliteľa práporu až do veliteľa roty. Nielen v procese plánovania, ale aj v teréne. Už počas výcviku na Slovensku sa v príprave zameriavali na všetky úlohy, ktoré ich čakajú v Afganistane. Teda mentorovaniu od presunu konvoja, cez jeho zabezpečenie, uskutočňovanie stretnutí so zástupcami miestnych spoločenských. Náš poradenský tím je zložený zo 48 príslušníkov. Delí sa na dve časti: na vlastný poradenský tím, ktorý má na starosti partnerskú jednotku afganskej armády a na zabezpečovaciu jednotku.

Prepad na Koliňanskom vrchu

V posádkovom cvičisku Koliňanský vrch okrem iného absolvovali presun konvoja zo základne do priestoru operácie. Potom dozerali na to, ako si ich zverenci – afganská jednotka – počinajú pri plnení ďalšej úlohy. Tou bolo vybudovanie kontrolno-prepúšťacieho miesta. Ako poradcovia dozerali na to, aby miesto bolo vybudované tak, ako má byť. Samozrejme, spomínanú činnosť i presun im zneprijemňovali rôzne nástrahy. Museli čeliť prepacom, nástražným výbušným systémom, nástrelom. Teda všetkému čo ich reálne môže čakať v Afganistane. Psychicky sa pripravovali aj na prípadné útoky vlastných afganských vojakov, ktoré sú, žiaľ, v poslednom období pomerne časté. Ako ich eliminovať? Podľa podplukovníka Acsaia napríklad dobrou spravodajskou prípravou a neustály bdelosťou.

Medzitým na taktickom kontrolnom bode došlo k nástrelu. Povstalci sa pokúsili prepadnúť jednotky, ktoré budovali kontrolné a prepúšťacie miesto, miesto pre vozidlá a pre osoby. Mentorovaná jednotka mala stratu. Bolo potrebné požiadať o podporu a prepravu ranených.

Aj v takejto situácii p o k r a - č u j e ďalej poradenstvo.

I v priebehu bojovej činnosti. Činnosť neprebíha len na cvičisku, ale aj v TOC (takticko – operačnom centre), ktoré bolo umiestnené v nitrianskych kasárňach mechanizovaného práporu. „Komunikácia s ním je nepretržite udržiavaná počas celej operácie. A keďže afganská jednotka nevlastní vrtuľníky, požiadali nás a my prostredníctvom TOC nadriadený stupeň o vrtuľníky na prevoz ranených. Aj to je jedna z úloh mentorov,“ približuje šéf mentorského tímu svoju budúcu možnú činnosť

v Afganistane. Netajú, že poradenstvo bude pre neho i jeho podriadených celkom nová skúsenosť. Takú doposiaľ v ISAF nemali.

Ani kapitán Michal Soliar, náčelník operačného oddelenia nitrianskeho práporu. V tíme bude poradcom náčelníka S-3. Rodák z Brezna je v ozbrojených silách už 18 rokov. V minulom roku bol pri všetkých certifikáciách práporu. Pri príprave 12. Mechanizovanej práporovej skupiny, NRF i príprave jednotiek do operácie ALTHEA. Predtým bol úspešným veliteľom mechanizovanej roty. Je to už jeho druhé pôsobenie v operácii ISAF. Po prvý raz bol v Tarin Kowte. Nové pôsobisko si pred nedávnom osobne prezrel. „Podľa toho čo som na mieste videl, bude to náročná práca. Doteraz mentorov robila americká jednotka. Američania nás oboznámili so situáciou a odovzdali nám mnohé cenné postrehy, rady a poznatky,“ priznáva kapitán Soliar,

ktorý doma zanecháva 1,5-ročného syna a manželku.

Dôraz na psychickú prípravu

Celú prípravu poradenského tímu starostlivo sledoval aj hodnotiaci tím veliteľa pozemných síl. Jeho predseda, ktorým bol zástupca veliteľa topolčianskej mechanizovanej brigády plukovník Zoltán Iboš, po jej ukončení mohol konštatovať, že poradenský tím je pripravený na plnenie úloh. Až do odchodu do Afganistanu budú jeho príslušníci pokračovať v udržiavacom výcviku, aby odstránili všetky zistené nedostatky. „Dôraz sme v príprave kladli najmä na psychiku ľudí, pretože ich čakajú rozdielne podmienky z hľadiska mentality, kultúrnych a náboženských zvyklostí. Tieto osobitosti musia vedieť pochopiť a tolerovať,“ pripomína plukovník Iboš.

Text a foto: Jozef Žiak

Legenda vojenského zdravotníctva

Plukovník v. v. MUDr. Bohumil BočKay patrí medzi legendy nášho vojenského zdravotníctva. Jeho meno je spojené s riadením a rozvojom vojenskej zdravotníckej služby na Slovensku v 60. až 90. rokoch minulého storočia.

MUDr. BočKay sa narodil v baníckej osade Bindt v okrese Spišská Nová Ves ako ôsme z desiatich detí. Po maturite na gymnáziu v Gelnici študoval na VLA v Hradci Králové na Lekárskej fakulte Univerzity Karlovej. Po promócii nastúpil v roku 1957 v hodnosti nadporučíka na postgraduálne školenie do Vojenskej nemocnice Košice.

Lekár - výsadkár

V októbri 1959 nastúpil na základnú funkciu k výsadkovému práporu do Prešova, a tak sa začala jeho anabáza vojenského lekára elity armády – výsadkového vojska. Počas osem rokov služby pri výsadkároch prešiel viacerými riadiacimi funkciami v posádkach Prešov, Holešov a Prostějov. Prejavil sa nielen ako odborne erudovaný lekár, ale aj ako vojak profesionál, ktorý absolvoval 70 zoskokov padákom.

Od roku 1967, keď bol premiestnený na vtedajšie veliteľstvo Východného vojenského okruhu v Trenčíne spojil svoju ďalšiu profesionálnu kariéru s týmto mestom. Postupne sa stal náčel-

Dve desaťročia Topografického ústavu

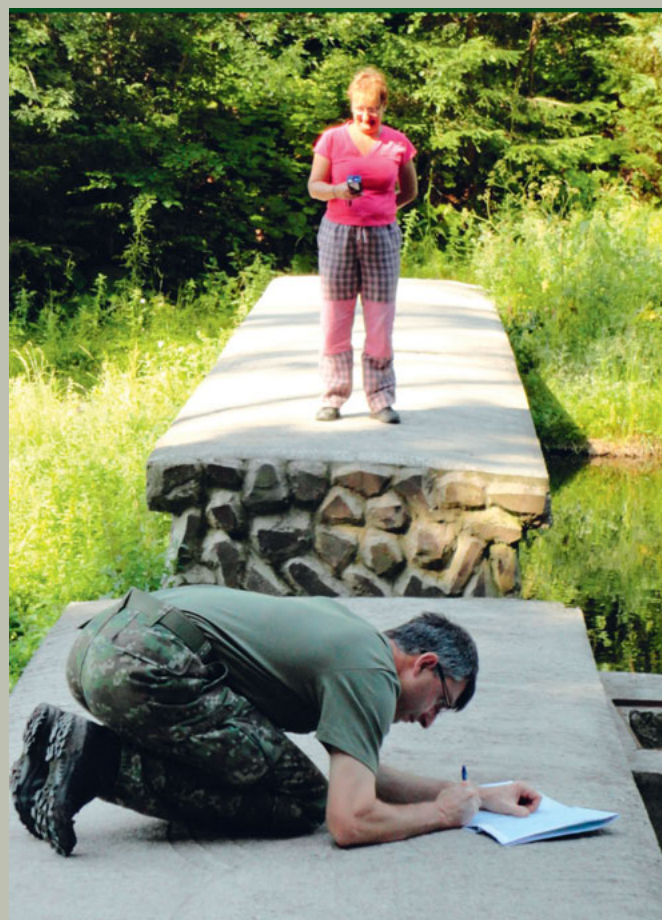
Kvalitná geodetická, geografická a geopriestorová podpora útvarov a zariadeniam rezortu ministerstva obrany, realizácia veľkých projektov ako tvorba digitálnych modelov reliéfu a prevádzka vojenského informačného systému o území či zber a aktualizácia údajov centrálnej priestorovej databázy – to všetko prezentuje činnosť Topografického ústavu plukovníka Jána Lipského v Banskej Bystrici. Na jeseň si zamestnanci ústavu v prítomnosti brigádneho generála Jindřicha Jocha pripomenuli dve desaťročia činnosti.

Podľa riaditeľa ústavu plukovníka Maroša Miškolciho TOPÚ nestráca kontakt s najnovším pokrokom ani v oblasti IT a vzhľadom na narastajúce potreby užívateľov začali s tvorbou 3D modelov výcvikových priestorov. V rámci intranetu dali do užívania FotoSmart-Map SK, tzv. vojenský Googlemaps, ktorý však poskytuje širšie spektrum využitia so zameraním aj na vojenskú činnosť. „Naša činnosť presahuje hranice rezortu obrany a naše produkty sú vďaka vysokej kvalite využívané aj inými rezortmi. Spomeňme spoluprácu s ministerstvom vnútra pri budovaní bezpečnostného systému schengenskej hranice či odbornú pomoc v prospech hasičského a

záchranného zboru napríklad pri veľkých lesných požiaroch,“ uviedol na slávnostnom zhromaždení plk. Maroš Miškolci.

Text: Pavol Vítok

Foto: Ivan Jančok, TOPÚ

níkom zdravotnej služby okruhu, po vzniku Armády SR náčelníkom zdravotnej služby ASR. Bol členom vedeckej rady NZS ČSLA, Rady vlády SR pre zdravotníctvo, Rady ministra obrany SR pre VTR, rady pre obhajobu vedeckých prác VLVDÚ JeP v Hradci Králové, člen SÚV ČSČK a nakoniec člen správnej rady VZP a SZP.

Povestné poznámkové zošity

Odbornosť si zvýšil nadstavbovou atestáciou z organizácie riadenia vojenského zdravotníctva a zo sociálneho lekárstva. Do dôchodku odišiel 31. júla 1998 vo veku 65 rokov a zároveň pokračoval v odovzdávaní svojich skúseností ako občiansky zamestnanec ďalšie tri roky v štruktúrach MO SR. Povestné boli jeho „poznámkové zošity“, ktoré vedel vždy vhodne využiť pri riešení aktuálnych koncepčných alebo operatívnych úloh, ktoré hektická doba výstavby samostatnej vojenskej zdravotníckej služby na Slovensku priniesla.

Nezmazateľnú stopu jeho úsilia nachádzame v kvalite a kvantite okruhových a celoarmádnych odborných akcií, akými boli konferencie k prevencii ICHS k zásadám racionálnej výživy. V kooperácii s celoštátnymi zdravotníckymi programami uvádzal do života aj iné programy ako onkologický, respiračný, sluchový. Pre takéto smerovanie vytváral organizačné a materiálne podmienky, čo umožnilo výrazne zvýšiť odbornú úroveň poskytovanej zdravotnej starostlivosti vo vojskách a vo vojenských nemocniciach. Aj jeho zásluhou boli uvedené liečebno-preventívne programy realizované v širokej praxi a vojenské zdravotnícke zariadenia sa stali vyhľadávanými nielen na regionálnej ale aj celoslovenskej úrovni. Bez zveličovania možno už osemdesiatnika MUDr. Bohumila Bočkaya, považovať za legendu a významnú osobnosť vojenského zdravotníctva na Slovensku a v bývalom Československu.

Text: pplk. v. v. MUDr. Miroslav Malay

Stretnutie v Piešťanoch

V dňoch 28. až 29. septembra sa v Piešťanoch – Ratnovskej zátoke uskutočnilo prvé celoslovenské stretnutie Únie vojnových veteránov Slovenskej republiky. Organizátori okrem vojnových veteránov privítali aj vzácnych hostí, medzi ktorými boli predstavitelia Ministerstva obrany SR, Ozbrojených síl SR, zástupcovia samosprávy a predstavitelia českých a poľských veteránskych organizácií. Delegáciu ÚVV SR prijal aj primátor mesta Piešťany.

Program sa začal workshopom k dvojročnému projektu vypracovania manuálu starostlivosti o vojnových veteránov, realizovanom v sieti vojnových veteránov strednej Európy za účasti Českej republiky (nositeľ projektu), Poľska, Rakúska a Slovenska. Na slávnostnom sneme ÚVV SR udelili prvé Pamätné medaily ÚVV SR za podporu a rozvoj tradícií hnutia vojnových veteránov.

Účastníci stretnutia si uctili aj pamiatku padlých kolegov absolvovaním 3. ročníka pochodu vďaka obetiam boja za mier, slobodu a demokraciu z Ratnovskej zátoky na horský prechod Havran a späť.

ÚVV SR celoslovenským stretnutím úspešne zrealizovala posledné plánované podujatie v roku 2013 a už teraz vás pozýva na podujatia pripravované v roku 2014.

Text a foto: Prezídium ÚVV SR

Vojenské lietadlá v Slávnici

Aj vďaka spolupráci s Vojenským historickým ústavom si od jesene môžu priaznivci armádneho letectva pozrieť vojenské lietadlá i v priestoroch Aeroklubu Dubnica nad Váhom na jeho letisku v Slávnici. „Vojenský historický ústav nám zo svojho piešťanského múzea zapožičal napríklad stíhačku MiG-21, stíhačie bombardovacie lietadlo Su-22 či taktický stíhač bombardér Su-7,“ povedal nám predseda občianskeho združenia Aeroklub Dubnica Štefan Pohanka (na fotografii). Členovia aeroklubu sa zaviazali zapožičané lietadlá zrekonštruovať. Už dávnejšie sa podujali zachrániť aj viaceré ďalšie lietadlá, ktoré boli predtým vystavené na verejných priestoroch a značne chátrali. Získali tak napríklad MiG 15 či Lisunov Li-2 z Novej Dubnice, alebo Tu-134

z Piešťan. Klubové múzeum, ktoré vystavuje už 10 lietadiel, je voľne prístupné a otvorili ho pri príležitosti 50-teho výročia letania v Slávnici. „Záleží nám na udržiavaní vojenských tradícií a aj preto sme lietadlá do Slávnice dočasne zapožičali. Okrem toho je pre nás prospešné, že v aeroklube naše stroje dostanú o. i. nové nátery a je o ne dobre postarané,“ povedal riaditeľ VHÚ plukovník Miloslav Čaplovič. Aeroklub zapožičal rezortnému múzeu v Piešťanoch napríklad historický vetroň Z-23 Honza. A nielen to. Slávnické letisko nie zriedka využívajú na výsadkárske výcvik najmä vojaci zo Žiliny – a bez poplatkov.

Text a foto: Pavol Vitko

Plávať až do Ria

Dvadsaťštyri rokov sa venoval vodnému slalomu a 14 rokov reprezentoval Slovensko, kým sa konečne v individuálnej disciplíne prebojoval na svetové stupne víťazov. Člen VŠC Dukla Banská Bystrica Alexander Slafkovský získal na septembrovom svetovom šampionáte vo vodnom slalome v pražskej Troji striebro v C1 (kanoe).

Reprezentanti Slovenska vo vodnom slalome vďaka Slafkovskému dokázali pokračovať v unikátnej sérii a v ére samostatnosti našej krajiny odišli z majstrovstiev sveta vždy s individuálnou medailou. No keď sa narodil, s jeho športovou budúcnosťou to nevyzeralo ružovo. „Mal som poškodené členky, viac ráz ma museli operovať a aj preto mám dokonca modrú knižku,“ smeje sa. Alexander sa však od detstva zaťal a túžil sa v športe presadiť na vrcholovej úrovni.

Do veľkej miery sa mu to podarilo. Napokon, v hliadkach má už päť titulov majstra sveta. Svetový úspech v individuálnej kategórii však prišiel až teraz. Pýtame sa ho preto, ako vnímal tie roky, keď súťažil v tieni dlhoročného šampióna Michala Martikána, ktorému okrem iného tri razy robil na olympiáde len náhradníka. „Vôbec som to nevnímal tak, že by som bol v jeho tieni. Naopak. Michal nás prístupom a profesionalitou ťahal stále dopredu – a ja som sa usiloval držať s ním krok,“ konštatuje Alexander, ktorý trénu-

je v Dukle od roku 2001. „Vojenské športové centrum nám dáva zázemie, istotu a podporuje nás v príprave, bez neho by to skrátka nešlo. O to viac sa usilujeme odvádzať dobrú prácu.“

Alexander Slafkovský, ktorý je inžinier informačných technológií, od novembra začal so zimnou prípravou. S cieľom zabojovať na budúcoročných majstrovstvách sveta v USA a na európskom šampionáte vo Viedni. A s víziou športovo sa pobiť o miestenku na olympiádu v Rio de Janiero v roku 2016 najmä s kamarátom Michalom Martikánom. S ktorým, aj spolu s Matejom Beňušom, v septembrovej Prahe na majstrovstvách sveta získali zlato v hliadkach 3xC1.

A aký darček by si Alexander Slafkovský želal pod stromček? „Už ho mám a nič viac ako jeho zdravie si nemôžem želať,“ šťastne sa zasmieja, pretože spolu s partnerkou Jelkou sa tešia od októbra z prvorođeného syna Alexa.

Text: Pavol Vitko

Foto: SITA

Bronzové ruky vojaka Giráška

Bronzová medaila na Majstrovstvách sveta v pretláčaní rukou (pravá ruka) v poľskej Gdyni (5. - 8. septembra 2013) v kategórii do 21 rokov a do 80 kg je najnovším úspechom študenta 1. ročníka Akadémie ozbrojených síl vojaka Michala Giráška. Konkurovalo mu 15 pretekárov z Ruska, Ukrajiny, Gruzínska, Turecka a Poľska. Na šampionáte sa zúčastnilo viac

než tisíc pretekárov zo 42 krajín sveta. Študent programu Počítačové systémy, siete a služby sa v tomto roku stal majstrom Slovenska mužov v pretláčaní rukou (armwrestling) v Kráľovej pri Senci v kat. do 75 kg. Na Majstrovstvách Európy v Litve (máj 2013) získal striebro (pravá ruka) a bronz (ľavá ruka).

Voj. Michal Girášek sa k tomuto športu dostal na strednej škole v Lipanoch.

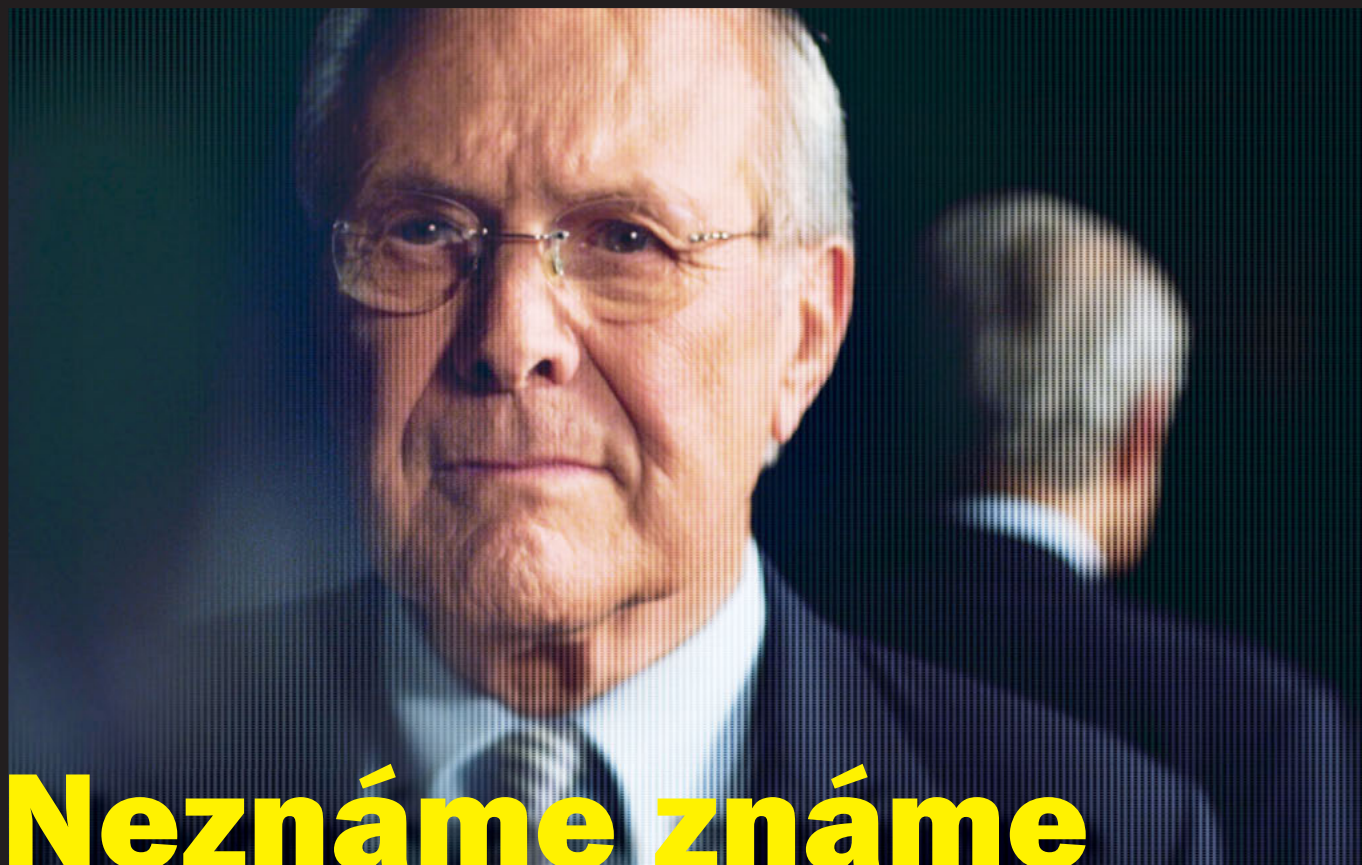
Dnes je členom AWK klubu v Prešove a trénuje ho Gabriel Harčarik. V Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, kde študuje, má dobré podmienky na tréning. V tomto roku zložil skúšky na získanie trénerského osvedčenia a stal sa trénerom 1. stupňa v kulturistike, silovom trojboji a fitness.

(hg)

ŠTYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

Neznáme známe

Tohtoročný filmový festival v Benátkach uviedol v hlavnej súťaži celovečerný dokument The Unknown Known – interview s bývalým ministrom obrany USA Donaldom Rumsfeldom.

Americký dokumentarista Errol Morris sa už v minulosti Avenoval téme mučenia a ponižovania moslimských väzňov americkými vojakmi v snímke Standard Operating Procedure (2008) a za celovečerný dokument Fog of War (2003) o Robertovi S. McNamarovi, ministrovi obrany z vlád prezidentov Kennedyho a Johnsona dokonca dostal Oscara. V otvorenom filmovom rozhovore McNamara ponúkol nový a často prekvapujúci pohľad na bombardovanie Tokia, Kubánsku krízu, priebeh a dôsledky vojny vo Vietname. Práve na tento film teraz Morris nadviazal novou dokumentárnou snímkou The Unknown Known, 105-minútovým zostrihom rozhovorov s Donaldom Rumsfeldom, absolventom štúdií politológie na Princetonskej univerzite, kapitánom US Navy (1953-1957), obchodníkom, kongresmanom, šéfom administratívy Bieleho domu, služobne najmladším (v rokoch 1975-1977) a najstarším (2001-2006) ministrom obrany USA.

Počas polstoročného pôsobenia v americkej politike napísal Rumsfeld tisíce poznámok, často stručných, vtipných a výstižných komentárov na najrôznejšie témy vnútornej i zahraničnej politiky. Väčšinu z nich uchováva archív Kongresu USA a stali sa ústredným motívom filmu. Ako expert na obranu v rôznych funkciách Rumsfeld spolupracoval s prezidentmi Nixonom, Fordom, Reaganom aj Georgom W. Bushom. Ministrom obrany sa

stal krátko po ukončení vojny vo Vietname. Studená vojna so Sovietskym zväzom a jeho satelitmi však pokračovala. Film nie je len o vyjednávaniach o obmedzovaní zbrojenia. Rumsfeld sa stal odborníkom na Stredný východ, sprostredkoval vojenskú pomoc USA Saddámovi Husajnovi počas iracko-iránskeho konfliktu, poznal sa osobne s ním aj s jeho ministrom zahraničia Tárikom Azízom a v januári 2001 po druhý raz zasadol do kresla šéfa Pentagonu. Ťažiskom filmu sú teda jeho názory na udalosti 11. septembra 2001 a to, čo po nich nasledovalo v Iraku a v Afganistane, ale aj globálny boj proti svetovému terorizmu.

Nemôžeme posúdiť, kedy Rumsfeld vraví pravdu a kedy zavádza. Ako rozprávač je však vtipný, inteligentný, zábavný, presvedčivý, s dávkou sebaíronie. Podobným spôsobom zvykol sám viesť tlačové konferencie v Pentagóne, pri ktorých novinárov oslovoval krstnými menami a diskutoval s nimi o podrobnostiach publikovaných článkov. Morrisov film s hudbou Dannyho Elfmana prináša nielen portrét politika, ale predovšetkým neobyčajný pohľad na fascinujúce zákulisie medzinárodnej politiky a rezortu obrany najväčšej svetovej mocnosti.

Text: Miloš Ščepka
Foto: Participant Media

Počítač s charakterom

Niekedy nadávame, že sú pomalé alebo že si robia, čo sa im chce – ale máme k svojmu počítaču skutočne osobný vzťah? Nuž, je ťažké mať vzťah k sterilnému hrkotajúcemu kvádru nevýraznej farby. Japonci sú však už taký kus pred nami, že počítačom vyrábajú obaly, ktoré nemožno nemilovať. Napríklad tento, v presvedčivom tvare Miss Kanna, hrdinky kresleného seriálu Inu Yasha. Netušíme, kde sú ukryté konektory ani koľko jadier má procesor, ktorý v nej pulzuje. Celkom isto však vieme, že takýto počítač, usadený na pracovnom stole (či nebodaj na podlahe pod ním), neujde pozornosti žiadnej návštevy!

POD STROMČEKOM S OBRANOU

Výbušné Na zdravie!

Vysokooktánové a explozívne nápoje (kamilkový čajík, kakao, mliečny koktail) si vyžadujú aj zodpovedajúcu formu. Našťastie výrobcov ponúkajúcich poháre, šálky, krčiazky aj štamprlíky v tvare ručných granátov v cenách už od zopár eur je plný internet. Nuž teda na zdravie – ale s rozvahou a za prísneho dodržiavania bezpečnostných predpisov!

FILM

Jack Ryan

britský shakespearovský herec a režisér Kenneth Branagh na krútil v štúdiách Paramount Pictures s rozpočtom 80 miliónov dolárov piate filmové dobrodružstvo agenta CIA Jacka Ryana, nazvané Jack Ryan: Shadow Recruit. Na rozdiel od predchádzajúcich nejde o adaptáciu knižného bestselleru nedávno zosnulého Toma Clancyho, ale o pôvodný príbeh iných autorov s Clancyho slávnym hrdinom. Po Alecovi Baldwinovi, Harrisonovi Fordovi a Benovi Affleckovi sa v role Ryana predstaví americký herec Chris Pine, predstaviteľ kapitána Kirka zo Star Trek: Do temnoty. Ďalej hrajú Keira Knightley, Kevin Costner aj režisér Branagh. Jack Ryan, v mladosti tajný analytik CIA, odhaľuje plány démonických vládcov Ruska, ktorí opäť raz chcú prostredníctvom teroristických útokov zapríčiniť krach americkej ekonomiky.

VIDEO

Hliadka v Ardenách

Na Blu-ray diskoch aj na DVD sa k nám dostáva americká vojnová dráma režiséra Keitha Gordona z roku 1992 podľa románu Williama Whartona A Midnight Clear. Vo francúzskom pohorí Ardeny vysadili oddiel šiestich prieskumníkov s cieľom obsadiť strategicky dôležitú budovu a zistiť, čo sa stalo s ich predchodcami, ktorí sa prestali hlásiť. Mladí americkí vojaci až na mieste zistia, že sa dostali do pasce nastraženej elitnou jednotkou Wehrmachtu. Lenže Nemci neútočia. Ide o nejakú novú stratégiu, alebo si len nechcú kaziť Vianoce? Americkí preskumníci nadviažu s nepriateľom kontakt a pripravujú dohodu, ktorá by mohla ušetriť životy na oboch stranách, len sa o nej nesmú dozvedieť velitelia. V hlavných úlohách uvidíme Petra Berga, Kevina Dillona, Ethana Hawkea a Garyho Sinisea.

Dobré ráno so seržantom

Srdce každého skutočného vojaka a milovníka starých dobrých vojenských tradícií zaplesá, keď ho ráno čo ráno bude prebúdzajú bezúdržbné vrieskanie seržanta drilujúceho bažantov. Budík The Drill Sergeant Alarm Clock s vtipnou figúrkou ponúka na výber desať fráz, ktorými sa môžete nechať urážať a ponižovať do ľubovôle v ktorúkoľvek dennú či nočnú hodinu. Výber nadávkov aj ich hlasitosť si môžete nastaviť podľa vlastných preferencií. A ak vás omrzia alebo sa budete cítiť dostatočne vycvičení, môžete sa pre zmenu nechať budiť rádiom. To všetko za ľudových 20 dolárov!

Metajte rakety s USB

Búrliavý rozvoj informačných technológií nám umožnil chrániť si súkromie – ale aj pracovné stoly a kancelárie – na diaľku, prostredníctvom internetu. Dream Cheeky USB Storm O.I.C. Missile Launcher je periférne zariadenie. K počítaču sa pripája prostredníctvom USB. Zabudovaná kamera prenáša obraz, motorček umožňuje otáčanie i zamierenie – a po stlačení spúšte nič netušiacu obeť zasypú „strely“ z penového plastu. Dostrel je 25 stôp (7,62 m) a vďaka internetu môžete tento USB raketomet ovládať z ľubovoľného miesta na svete. Podmienkou je pripojenie k sieti a počítač alebo aspoň primerane inteligentný mobilný telefón.

KNIHA

KRÁTKÉ STŘELNÉ ZBRANĚ

Velký průvodce světem pistolí a revolverů

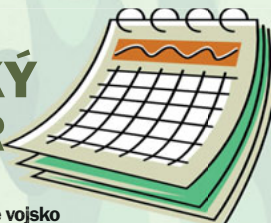
JOHN WALTER

Krátke strelné zbrane

Kniha Johna Waltera prináša výber viac ako 350 najzaujímavejších pistolí a revolverov v dejinách krátkych strelných zbraní. Sleduje ich vývoj od primitívnych ručných diel z 15. storočia až po moderné pištole či revoly a súčasne ponúka príbeh strelných zbraní v dejinách ľudstva. Pri opise jednotlivých modelov si všíma ich konštruktérov a výrobcov, ktorí ovplyvnili dejiny. Klasické tvary každej zbrane – vrátane elegantného Coltu Peacemaker, ikonického Luger a charakteristického Mautera – sprostredkuje záujemcom vyše 400 fotografií, ktoré vznikli špeciálne pre túto knihu. Na ľahšiu orientáciu sú pri každej zbrani uvedené v tabuľke aj jej technické údaje (typ, kapacita zásobníka, kaliber, dĺžka a hmotnosť).

DECEMBER

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

4. december

1848 Slovenské dobrovoľnícke vojsko pod rakúskym velením prekročilo moravsko-slovenské hranice v priestore Jablunkovského priesmyku a preniklo na Kysuce. Začalo sa druhé slovenské ozbrojené vystúpenie počas revolúcie 1848/1849 – tzv. zimná výprava.

5. december

1868 V Rakúsko-Uhorsku bola uzákonená všeobecná branná povinnosť pre všetkých občanov mužského pohlavia vo veku od 19 do 42 rokov.

8. december

1998 V Bruseli rokovali ministri členských štátov NATO o novej strategickú koncepciu organizácie. Zhodli sa o. i. na potrebe spoločnej obrany Európy.

10. december

1898 Podpisom mierovej dohody v Paríži sa oficiálne skončila vojna medzi Španielskom a USA, ktorá vypukla v apríli 1898. Spojené štáty americké ovládli väčšinu španielskych zámorských kolónií.

1903 V obci Stropkov sa narodil Adolf Weinhold, slovenský dôstojník, počas SNP povstalecký veliteľ Hornej Nitry.

V septembri 1944 padol do nemeckého zajatia.

1918 Revolučné národné zhromaždenie v Prahe schválilo zákon o podpore nezamestnaných. Demobilizovaní vojaci, ktorí si po návrate z frontov prvej svetovej vojny nedokázali nájsť zamestnanie, dostávali 4 koruny denne.

11. december

1848 V Budatíne pri Žiline porazili slovenskí dobrovoľníci bojujúci v rámci cisárskej armády maďarských honvédov a gardistov, ktorí bránili prístup na Považie.

1973 V Prahe bola podpísaná Zmluva o vzťahoch medzi Spolkovou republikou Nemecko a ČSSR. Obe strany uznali neporušiteľnosť hraníc vytvorených po druhej svetovej vojne, pričom Mnichovská dohoda zo septembra 1938 bola vyhlásená za nulitnú.

12. december

1943 Druhá svetová vojna: Edvard Beneš podpísal v Moskve Zmluvu o priateľstve, vzájomnej pomoci a povojnovej spolupráci medzi ČSR a ZSSR s platnosťou na 20 rokov.

13. december

1848 Hlavná časť cisárskeho vojska začala ťaženie do Uhorska od západu – v smere na Bratislavu a Győr.

16. december

1998 Vojenské lietadlá USA a Veľkej Británie začali bombardovať vybrané ciele v Iraku, čím mali zabrániť výrobe chemických zbraní v krajine. Operácia, ktorá niesla názov Púštna búrka, trvala 4 dni.

18. december

1883 V meste Gori (Gruzínsko) sa narodil Josif Vissarionovič Džugašvili, budúci sovietsky diktátor Stalin († 1953 Kuncovo, dnes pričlenené k Moskve, Rusko).

24. december

1918 V Budapešti odovzdal francúzsky pplk. Ferdinand Vyx maďarskej vláde nótu, ktorou víťazné mocnosti Dohody určili demarkačnú hraničnú čiaru medzi Maďarskom a Československom.

25. december

1943 Druhá svetová vojna: Predstavitelia občianskeho a komunistického odboja na Slovensku uzavreli tzv. Vianočnú dohodu o vytvorení spoločného odbojového orgánu – ilegálnej Slovenskej národnej rady.

1978 Vietnamské vojská vstúpili do susednej Kambodže s cieľom zvrhnúť vládu Červených Khmérovo na čele s ministerským predsedom Pol Potom.

Zostavila: Jana Tulkisová, VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

? Zaoberá sa v ozbrojených silách niekto extrémizmom

! Vojenské prostredie nie je úplne odolné voči akýmkoľvek vyhraneným javom. Ako v každej spoločnosti aj v ozbrojených silách sa môžu objaviť jednotlivci prikláňajúci sa k extrémne orientovaným ideám. Do ozbrojených síl každoročne prichádzajú noví profesionálni vojaci, ktorí mohli byť v predchádzajúcej etape života ovplyvnení radikálnymi názormi, resp. mohli byť sympatizanti, či príslušníci rôznych názorovo vyhranených skupín.

Sociológovia Oddelenia psychologických a sociologických činností Personálneho úradu OS SR v auguste spracovali výskumnú správu zo sociologického výskumného projektu zameraného na problematiku extrémizmu. Hlavným cieľom bolo zistiť možný výskyt vyhranených ideologických tendencií a názorov v radoch profesionálnych vojakov.

Pri skúmaní samotnej problematiky sme najskôr profesionálnym vojakom k pojmu extrémizmu položili otázku: „Vedeli ste, čo znamená pojem extrémizmu?“ Z celkového počtu 518 opýtaných respondentov to bol pre 90 % profesionálnych vojakov známy pojem. Zvyšných 10 % zvolilo možnosť odpovede „nie.“

Ďalej sme vo všeobecnosti zisťovali, ako často sa vojenský personál stretáva s prejavmi extrémizmu. Odpovedalo 514 profesionálnych vojakov. Výsledky naznačili, že existenciu extrémizmu v SR ako negatívneho javu v spoločnosti priamo pozná 29 % opýtaných. „Takmer denne“ sa s extrémizmom stretávali 4 %, „približne raz za týždeň“ malo skúsenosť s týmto nežiaducim javom 5 % vojakov, „približne raz za mesiac“ to potvrdilo 6 % a nakoniec odpoveďou „niekoľkokrát v roku“ sa vyjadrilo 14 % profesionálnych vojakov. Takmer polovica, 46 % respondentov, sa s prejavmi extrémizmu nestretla a zvyšných 25 % opýtaných to nevedelo posúdiť.

Konkrétne na možný výskyt extrémisticky ladených prejavov vo vojenskom prostredí bola zameraná otázka: „Stretli ste sa niekedy počas vojenskej služby s prejavmi extrémizmu?“ Vyjadrilo sa 516 profesionálnych vojakov. Až 39 % potvrdilo, osobnou alebo sprostredkovanou skúsenosťou, výskyt prejavov extrémizmu. Takmer polovica opýtaných, 46,7 %, sa však s takým javom počas výkonu vojenského povolania nestretla a ani o tom nepočula. Zvyšných 14,3 % profesionálnych vojakov sa nevedelo vyjadríť.

Michaela Vyhnalová,
Personálny úrad OS SR

Nenápadný sluha

Hovorí sa, že najlepší sluha je taký, ktorého nevnímame. V prípade informačnej bezpečnosti to nie je až také jednoduché, no aj tak je viditeľný len zlomok toho, čo sa denne odohráva na hranici medzi „dobrom a zlom“.

Napríklad taký spam. Neprijemná vec. Prichádza denne do pošty, musíme ho mazať a nadávame, načo vlastne máme tie drahé počítače, keď si nevedia poradiť

s jednoduchou vecou. Na druhej strane napríklad v júni 2013 ochranné systémy nášho rezortu zachytili 4,4 milióna spamu, 4,4 milióna e-mailov za 30 dní. Keď si zoberieme, že prijatých „pravých“ e-mailov bolo v júni 233-tisíc, nie je to zlé.

So spamom úzko súvisia aj vírusy. Na každej pracovnej stanici je nezlomná antivírusová ochrana a všetky vstupy do rezortnej dátovej siete sú chránené. No aj tak sa 717 vírusov dostalo až k používateľovi. Až neprijemne veľké číslo. No práve pre tieto situácie máme nasadený antivírus a pravidelné „otravné“ kontroly.

A čo tak označovanie správ? Posledný májový týždeň bolo nesprávne označených 2 500 správ. Za celý jún 2013 to bolo vyše 10 000. Desiatitisíc informácií, ktoré neunikli von. A približne 500 odchádzajúcich e-mailov obsahovalo citlivé osobné údaje ako rodné číslo!

A pokračujeme. V druhom štvrťroku 2013 bolo zhruba 10 500 útokov na našu sieť. Zo Slovenska. Z USA, na druhom mieste, bolo 2 000 pokusov. Kolumbia, Nemecko, Španielsko, India, Argentína a Česká republika sú krajiny, odkiaľ k nám smerovalo v priemere 500 útokov.

No pre globálny pohľad na prácu odborníkov na informačnú bezpečnosť musíme povedať ešte jedno číslo. 5,3 miliardy. Nie, nie je to chyba. Číslica 5 a za ňou 9 núl. V treťom štvrťroku bolo v našich sieťach zachytených, analyzovaných a zaznamenaných 5,3 miliardy bezpečnostných incidentov. Toto číslo zahŕňa vírusy, pády systémov, útoky, odhalené webové zraniteľnosti, podozrivé príkazy, nepovolené aplikácie, chybné zadané heslá, no aj povolené prístupy na sieťové zariadenia, správne prihlásenia, zmeny konfigurácie, prístup na sieť a iné bezpečnostné incidenty. Všetky tieto informácie sa spájajú v jednom bode a poloautomatickou koreláciou sa získava aktuálny obraz o sieti. A ak sa niečo stane, dá sa spätne vystopovať sled udalostí, ktoré tomu predchádzali. 5,3 miliardy záznamov, na ktoré sa musí niekto pozrieť a rozmýšľať, čo z nich je a čo nie je bezpečnostným rizikom.

Takže keď dnes budete pracovať a pozriete sa na monitor, nezabudnite, že nad vami, vašim počítačom a vašimi informáciami bdie neviditeľná ruka „sluhu“, ktorý vás chráni viac, ako si dokázate predstaviť.

Text: kpt. Peter Garaj

PS: Venované Jurajovi, ktorý uprednostnil rodinu a ktorého schopnosti nám budú chýbať.

MILITARY ENGLISH

Protection against chemical weapons

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

Chemical weapons (CW) are frightening and dreadful weapons that use manufactured chemicals to kill people. They inflict excruciating and long-term suffering on a mass scale. An effective attack using a chemical agent can easily kill thousands of people.

The protection against chemical weapons is defined in four stages: physical protection; detection; decontamination; and tactical behavior adapted to the environment.

The most effective physical protection against most of the nerve agents (tabun, sarin, soman) and choking agents (phosgene, diphosgene, chlorine) is the continuous respiratory protection. A protective mask may be one option; a semi-protective mask called facelet may be another (in some areas). In modern protective masks, the inhalation resistance has been reduced by decreasing the air resistance in the filter. Exhalation resistance is reduced by means of a carefully adjusted outlet valve with a large flow area. A protective mask must be capable of adaptation to different face shapes and is therefore manufactured in an elastic material, mostly rubber.

Respiratory symptoms are generally the first to appear after inhalation of a nerve agent vapor, while tightness in the chest is an early local symptom. This symptom progressively increases as the nerve agent is absorbed into the systemic circulation. In high vapor concentrations, the nerve agent is carried from the lungs throughout the circulatory system; widespread systemic effects may appear in less than 1 minute.

Blister or vesicant agents require full protective equipment. Since blister agents burn and blister the skin or any other uncovered part of the body they contact (including eyes, mucous membranes, lungs, and blood-forming organs), the best protection is to don protective garment well in advance.

The oldest types of protective clothing against CW agents consists of rubber clothing which, together with gloves and boots, cover the entire body apart from the area protected by the mask. Clothing of this kind is usually characterized as impermeable. This not only refers to the fact that CW agents cannot pass through the material but also the fact that perspiration released from the skin stays within. In order to reduce the heat load, permeable clothing has been designed where a layer of finely distributed active carbon, either bound in polyurethane foam or as particles of carbon, is inserted between two layers of textile. This permits water vapor released from the body to pass through. The active carbon absorbs CW agents and thereby prevents them from passing through to the skin.

The key to adequate protection from CW is detection: evidence obtained on the types and quantities of CW agents in the area, leading to decisions whether protective masks are required, whether body protection is necessary, if normal behavior should be modified in any special way, and whether equipment will require decontamination.

The aim of decontamination is to rapidly and effectively render harmless or remove poisonous substances from both personnel and equipment. Decontamination is time consuming and requires resources. Nerve agents and substances causing injury to the skin and tissue are easily soluble, and penetrate many different types of material, such as paint, plastics and rubber, all of which renders decontamination more difficult. If CW agents have penetrated sufficiently deep, then toxic gases can be released from the material for long periods.

Most CW agents can be destroyed by means of suitable chemicals. Some chemicals are effective against practically all types of substances. However, such chemicals may be unsuitable for use in certain conditions since they corrode or erode the surface. CW agents can be washed and rinsed away, dried up, sucked up by absorbent substances, or removed by heat treatment.

GLOSSARY

• **blister** [ˈblɪstə] – pľuzgier; • **choking** [ˈtʃəʊkɪŋ] – dusivý; • **circulatory system** [ˌsɜːkjələtəriˈsɪstəm] – obehový systém; • **don** [dɒn] – odieť, obliecť; • **excruciating** [ɪksˈkruːʃiətiŋ] – neznesiteľný, trýznivý; • **flow area** [fləʊˈeəriə] – prietoková oblasť; • **foam** [fəʊm] – pena; • **garment** [ˈgɑːmənt] – odev; • **heat load** [hiːt ləʊd] – tepelné zaťaženie; • **impermeable** [ɪmˈpɜːmjəbl] – vodu vzdorný, nepremokavý; • **layers** [ˈleɪəz] – vrstvy; • **mucous membranes** [ˌmjuːkəsˈmembreɪnz] – sliznice; • **outlet valve** [ˌaʊtletˈvælv] – výstupný ventil; • **particles** [ˈpɑːtɪklz] – častice; • **render harmless** [ˌrendəˈhɑːmlɪs] – zneškodniť, deaktivovať; • **resistance** [rɪˈzɪstəns] – odpor; • **rinsed** [rɪnst] – omytý, opláchnutý; • **rubber** [ˈrʌbə] – guma; • **suffering** [ˌsʌfərɪŋ] – utrpenie; • **tightness** [ˈtaɪtnɪs] – tesnosť; • **time consuming** [taɪm kənˈsjuːmɪŋ] – náročné na čas; • **widespread** [ˈwaɪdspred] – rozšírený

pplk. Mgr. Juraj Sitáš
dekan Veliteľstva
pozemných síl Trenčín

DUCHOVNÉ SLOVO

Ľudia nádeje

Milí priatelia,
od vlaňajších Vianoc sme toho určite prežili viac ako dosť. Niečo sme zvládli lepšie a niečo možno menej dobre. V každom prípade nás to určite obohatilo a posunulo v poznaní. Narodenie dieťaťa takmer vždy prináša radosť. Za touto udalosťou zákonite nasleduje aj ohrozenie, choroba, namáhavý rast, riskantný pochod, tvorba, utrpenie a nakoniec bolestný odchod.

My veriaci slávime Vianoce, ale aj prijímame všetko, čo nasleduje po nich. V tejto kriticknej dobe, ktorú berieme ako svoju úlohu, keď sa prebúdzame z poézie, emócií a planých nádejí, hľadáme svoje miesto vo svete a pri Kristovi. Povedané biblickou rečou – stáť pri ňom neznamená len poklona pri jasličkách, ale vernosť, aj keď tvrdá realita života nás nemíňa, podobne ako neo-bišla Ježišových blízkych – Máriu, Jozefa, betlehemskej rodiny a pastierov dobrej vôle.

Uvedomujeme si svoju identitu. Chceme byť ľuďmi nádeje. Vieme, že moc Herodesa je obmedzená a Boh je Pánom dejín. Chceme byť ľuďmi, čo sa dokážu deliť – so svojou radosťou, s vierou, s hmotnými vecami, službou a s poznáním, ktoré dávame k dispozícii trpiacim a núdznym.

V tomto chladnom egoistickom a materialistickom svete, kde ubúda láska, práve my máme byť tí, čo vedia, že to hlavné nie je blahobyť, arogancia moci, manipulácia, podvody, ale bohatstvo srdca, ktoré môže mať každý, kto sa otvorí tomu podstatnému, čo nám Vianoce ponúkajú. Dobro, ku ktorému sme všetci povolani, pravda, po ktorej všetci túžime a sloboda, ktorá nám je taká drahá, majú byť hodnoty prístupné všetkým ľuďom. Aj medzi nami pribúda chudobných. Naša ochota deliť sa s nimi a stáť pri nich nemôže byť len jednorazová darčeková akcia, ale stále zvýšená pozornosť chudobe – duševnej či hmotnej v našom okolí.

Najkrajšia oslava Vianoc by mohla byť v tom, že všetci vstúpime do Ježišových služieb a budeme sa snažiť priviesť k novému mysleniu ľudí, ktorí, ako sa nám zdá, ešte stále žijú v tme a vzdávajú sa od neho.

Želajme si, aby sme pokojne a s dôverou kráčali v ústrety budúcim udalostiam, aby sme rozdávali pokoj, zmierenie, odpustenie... Záleží na každom z nás, či tieto hodnoty budú primárne v našom i verejnom živote.

Palubný technik
ppríp. Miroslav
Šrenkel pri
cyklotréningu

Bicyklovanie v zlom počasí

Patríte medzi priaznivcov jazdy úzkej stopy, pre ktorých sa končí sezóna s príchodom prvých mrazov? Aj napriek úpornej snahe sa neviete stotožniť s mottom výrobcov športového oblečenia, že „neexistuje zlé počasie, len nesprávne vybavenie“? Alebo ste práve prekonali chorobu, potrebujete eliminovať otrasy a riziko pádu, či máte strach z hustej mestskej premávky a stavu ciest?

Potom je tu pre vás tip, ako sa môžete obľúbenej cyklistike venovať celoročne. Ako takmer vždy aj teraz existuje viacej možností, ako v tom pokračovať. Jednou je uložiť zadné koleso

Vážení kolegovia,

som ppríp. Jozef Veselovský, pracujem ako starší referent poriadkovej polície KR PZ Prešov na OO PZ v Spišskej Starej Vsi. Pochádzam z policajnej rodiny a ja aj moja rodina sme veľkými zberateľmi

vášho bicykla pomocou rýchchloupínacieho mechanizmu na špeciálny cyklotrenažér. Záťaž regulujete pomocou odstupňovanej odporovej brzdy, ktorá môže byť mechanická, magnetická alebo kvapalinová. Čím je trenažér technicky vyspelejší, tým je tichší aj šetrnejší k pneumatikám. Druhou možnosťou je zakúpenie cyklistických valcov, na ktoré položíte váš bike, ktorý používate na ceste, a počas tréningu na ňom udržiavate rovnováhu ako pri jazde vonku s použitím brzdacej jednotky. Treťou možnosťou je návšteva fitnesscentra a absolvovať tréning spinningu. Je to jedna z najpopulárnejších aeróbných aktivít cyklistov v zime. V skupine je možné dokonalé spojenie odborného vedenia tréningu inštruktorom, pôsobenia rytmickej hudby a vzájomného povzbudzovania s priateľmi trénujúcimi okolo.

Ak chcete ušetriť čas a peniaze za inštruktora a ste presvedčení, že dokážete dostatočne intenzívne trénovať aj sami v pohodlí domova, musíme vás varovať! Akékoľvek dobré pôvodné úmysly so samostatným tréningom končia často neúspechom. Je totiž nesmierne psychicky zaťažujúce šliapať osamote v miestnosti. Ak teda nechcete mať doma drahého a nesprátneho „nemého sluha“ slúžiaceho len na odkladanie kravát a košiel, radšej si kúpu spinningového bicykla dobre premyslite. Realita vo väčšine prípadov popiera pôvodné predstavy spojenia tréningu so sledovaním televízie či listovaním časopisov.

Tento handicap sa usilujú niektorí výrobcovia prekonať ponukou sofistikovanejších prístrojov. Aj keď sú IT technológie do značnej miery zodpovedné za zníženie objemu času, stráveného športovaním, musíme uznať, že v niektorých prípadoch vedú monotónny tréning spestriť. Príkladom sú stacionárne bicykle pre tzv. virtuálnu cyklistiku. Najviac prepracovaný je v súčasnosti oficiálny tréningový trenažér s názvom najslávnejších cyklistických pretekov sveta. Umožňuje vybrať si trasu kdekoľvek na svete a stiahnuť ju cez Google Mapy do konzoly. To, čo uvidíte na displeji alebo po pripojení na veľkej LCD obrazovke, aj presne pocítite v nohách. Kopce, serpentíny aj strmé zjazdy. Máte k dispozícii 24 digitálnych prevodov na prispôbenie cvičenia a pomocou interaktívneho ovládania stúpania a klesania sa vám automaticky mení aj sklon stroja. Prístroj dokonca prepočítava odpor tela voči vzduchu na základe udanej výšky a hmotnosti jazdca. Ani nemusíte opustiť byt a môžete si užiť jazdu na Branisko, Čertovicu, Kráľovu hoľu alebo hoci aj na Mont des Alouettes. Aj profesionálni cyklisti oceňujú nízku hlučnosť, výbornú geometriu rámu a realistický pocit pri jazde. Samozrejmosťou je meranie pulzu, vydanej energie a prekonanej vzdialenosti. Takže aj keď momentálne prší, sneží, mrzne a fúka, môžete si vychutnávať svoju vlastnú etapu.

Text a foto: nrtm. PaedDr. Bc. Miroslav Štubňa,
telovýchovný pracovník
vrtuľníkového krídla Prešov

rôznych nášiviek, odznakov a pamätných mincí. Najťažšie je získať práve tie naše. Preto vás chcem poprosiť o láskavosť, či by ste mi mohli zaslať nášivku vášho útvaru.

S vďakou
Jozef Veselovský, Spišské Hanušovce, ul. Nová č.174, PSČ: 059 04
mail: jozef.veselovsky@centrum.sk

PSYCHOLÓG RADÍ

kpt. Martin Bittner

Zuby a duša

Okolie úst, tváre a chrupu je popretkávané hustou spleťou nervových vlákien, vďaka ktorým ho považujeme za hlavnú oblasť vnímania a vyjadrovania emócií. Táto súčasť žuvacej sústavy má s psychikou užšie vzťahy, než si ľudia obvykle predstavujú a zubné problémy sa objavujú pri depresívnych a úzkostných poruchách najmä preto, že postihnutí majú chronicky napäté svalstvo v oblasti čeľuste a sánky. Emocionálne podmienené svalové napätie žuvacej sústavy je spojené s bojovným a agresívnym správaním, s individuálnym preťažením a psychosociálnymi záťažovými faktormi. Tlak spôsobuje tlak a dôsledkom sú funkčné poruchy v oblasti ústnej dutiny, čeľuste a sánky, medzi ktoré patria také javy, ako je škripanie alebo stisnutie zubov, vsávanie líc do medzier či vtlačanie jazyka medzi zuby. Uvoľnený človek má zuby stisnuté maximálne päťkrát minút denne, zatiaľ čo v strese je tento čas mnohonásobne dlhší. Najznámejšou a najčastejšou poruchou je škripanie zubami. Je to nadbytočná aktivita žuvacieho ústrojenstva a prejavuje sa mimovoľným zatínaním zubov a ich škripaním bez funkčného účelu, najmä v noci. Postihnutí obvykle nemajú predstavu o rozsahu svojej poruchy, nepoznajú veľkosť, napätie a silu svojho škripania. Väčšinou totiž práve nočné škripanie znižuje počas spánku ich napätie. Potom je pochopiteľné, že sa, aspoň dočasne, môže po zavedení ochranného prípravku z plastu zvýšiť ich napätie a nepokoj cez deň. Súvislosť poškodenia zubov s chronickým stresom oslabujúcim imunitný systém je zjavná, ľudia v stave trvalej psychickej záťaže menej dbajú na hygienu ústnej dutiny a okrem toho sa znižuje aj množstvo ochranných faktorov v slinách a množia sa cudzie baktérie.

Základom terapeutických stratégií je okrem zubného ošetrovania to, aby si postihnutí uvedomili rozsah kľúčového napätia čeľustných, prípadne iných svalov a dokázali toto napätie vidieť v súvislosti so svojím vnútorným napätím, ale aj so záťažou pochádzajúcou z vonkajšieho sveta. Zmierniť ich vplyv je možné s využitím postupov zameraných na problémy, ale aj pomocou rôznych relaxačných techník, psychoterapiou a farmakoterapiou.

generálmajor in memoriam Milan Vesel

Narodil sa 23. mája 1903 vo Zvolene. Absolvoval 8-triedne gymnázium s maturitou v Banskej Bystrici. V rokoch 1921 – 1923 študoval vo Vojenskej akadémii v Hraniciach na Morave, ktorú ukončil v hodnosti por. del. Potom pôsobil v delostreleckých jednotkách v Bratislave, v Malackách, Lučenci, Prešove, Kežmarku, Terezíne, Rokycanoch, Týne nad Vltavou. Medzitým bol 1. 10. 1928 povýšený na npor. a 1. 10. 1937 na kpt.

Po vzniku Slovenského štátu v marci 1939 bol pridelený na veliteľstvo VII. zboru v Banskej Bystrici, kde dočasne slúžil ako náčelník štábu a veliteľ delostrelectva. Po májovej reorganizácii armády slúžil okrem iného ako veliteľ oddielu delostreleckého pluku 2 v Banskej Bystrici. Počas vojny proti Poľsku v septembri 1939 sa stal veliteľom samotného pluku, do bojov však nezasiahol. Dňa 15. 11. bol menovaný za veliteľa III. oddielu v Brezne nad Hronom, 1. 2. 1940 za dočasného prednostu 4. oddelenia Veliteľstva divíznej oblasti 1 v Trenčíne. Prvého júla bol povýšený na mjr. del. V apríli 1941 sa stal veliteľom oddielu delostreleckého pluku 1 v Topoľčanoch. Na východnom fronte slúžil od júna do decembra 1941 a tiež od augusta do decembra 1942 ako veliteľ delostreleckého oddielu, najskôr v rámci armádnej skupiny, neskôr Zaisťovacej divízie. V marci 1943 sa stal veliteľom delostreleckej strelnice pri Vojenskom výcvikovom tábore v Lešti. V tomto roku absolvoval kurz divíznej dopravy v nemeckom Hannoveri. V októbri sa vrátil do Topoľčian ako veliteľ výcvikovej skupiny. V decembri sa stal veli-

teľom náhradného oddielu delostreleckého pluku 11 v Žiline a vo februári 1944 oblastným dôstojníkom Veliteľstva divíznej oblasti 1 v Trenčíne.

Pri vyhlásení Povstania

Podobne, ako jeho bratia Mirko a Miloš, sa zúčastnil na prípravách SNP. 29. augusta bol spolu s bratom Mirkom hlavným iniciátorom obsadenia budovy Veliteľstva pozemného vojska v Banskej Bystrici. Vďaka tomu mohlo byť bez prekážok odosielané povstalecké heslo „Začnite s vysťahovaním“. Podieľal sa na skoncipovaní verejných proklamácií s výzvami na odpor nemeckým okupačným jednotkám, ktoré 30. augusta odznali v Slobodnom slovenskom vysielaci. V tento deň bol poverený v Prešove koordinovať činnosť východoslovenských divízií. Nakoniec však neodcestoval, pretože povstalecké veliteľstvo situáciu na východe podcenilo. V nasledujúcich dňoch sa venoval funkcii veliteľa posádky priamo v srdci Povstania v Banskej Bystrici.

V povstaleckej delegácii

V dňoch 4. – 13. 9. bol vedúcim šesťčlennej povstaleckej delegácie, ktorá odletela do Kyjeva informovať sovietske orgány o poslaní, cieľoch a priebehu Povstania, ale i konkretizovať požiadavky na účinnú pomoc. Zúčastnil sa na rokovaní s predstaviteľmi Ukrajinského štábu partizánskeho hnutia v Kyjeve, ako aj 1. Ukrajinského frontu, s ktorými delegácia prerokovala otázky pripravovanej útočnej operácie Červenej armády cez Karpaty na pomoc Povstaniu. Okrem toho sa delegácia neúspešne pokúsila o vydanie plk. gšt. V. Talského, bývalého zástupcu veliteľa Východoslovenskej armády, obviňovaného, že svojím nerozvážnym preletom na sovietsku stranu spôsobil jej odzbrojenie. V nasledujúcom období až do potlačenia SNP pôsobil opäť ako posádkový veliteľ v Banskej Bystrici. Neskôr odišiel na Donovaly a odtiaľ ďalej do hôr. V obci Ráztoka vykonával spravodajskú činnosť pre partizánsku skupinu Volkov.

Obeť politických perzekúcií

V marci 1945 bol prijatý do čs. armády a stal sa posádkovým veliteľom v Banskej Bystrici, 28. 7. veliteľom delostrelectva 10. pešej divízie v Košiciach. V októbri 1946 bol povýšený na pplk. a v novembri 1947 na plk. Dňa 15. 1. 1947 sa stal veliteľom 11. delostreleckej brigády v Košiciach (1. 10. premenovaná na 8. delostreleckú brigádu) a v septembri 1949 delostreleckého pluku 11. V novembri bol z politických dôvodov zbavený funkcie a krátko na to zatknutý pre podozrenie zo špionáže. Po skončení súdneho procesu, napriek nepreukázanej vine, mal byť zaradený do tábora nútených prác na Mírove na 12 mesiacov. Tam sa však pravdepodobne nedostal, naďalej bol vo vyšetrovacej väzbe, kde ho ŠtB „pripravovala“ na nový proces. Dňa 18. 4. 1951 bol odsúdený na 16, neskôr na 22 rokov v Leopoldove. Z väzenia bol prepustený 22. 7. 1955. Ocitol sa bez prostriedkov a pracoval ako pomocný skladník v Ružomberku. Rehabilitovaný bol až v roku 1964, keď mu bola vrátená aj vojenská hodnosť. Zomrel v rodnom meste 26. septembra 1984. Dňa 25. 8. 1994 ho prezident SR vymenoval do hodnosti genmjr. in memoriam.

Text: PhDr. Igor BAKA, PhD.

Vojenský historický ústav

Nemecký prieskumník

Ľahký obrnený transportér D 7 s evidenčným číslom 66775, ktorý je súčasťou zbierky Vojenského historického múzea – Múzejného oddelenia Svidník a v súčasnosti je umiestnený v Parku bojovej techniky v blízkosti múzea, bol v rokoch 1946 – 1947 vo výzbroji 3. tankovej brigády. V rokoch 1948 – 1949 sa nachádzal vo výzbroji 11. tankovej brigády a v roku 1950 ho prevzal 18. tankový pluk 4. tankovej divízie.

V roku 1952 ho po generálnej oprave prevzala škola dôstojníkov v zálohe v Martine. Po strednej oprave v roku 1956 patril 18. streleckej divízii v Košiciach. Potom po reorganizácii v roku 1958 bol vo výzbroji 10. tankového pluku v Humennom. V roku 1963 bol vyradený z výzbroje, uložený v sklade a v roku 1964 bol vyčlenený pre vznikajúce Dukelské múzeum vo Svidníku.

Nástroj bleskovej vojny

V rámci budovania Wehrmachtu, podľa novej doktríny bleskovej vojny, sa na základe rozhodnutia nemeckého armádneho zbrojného úradu Waffenamt, začali vo firme Demag AG vývojové práce na ľahkom polopásovom obrnenom transportéri. Počas nich firma Demag AG úzko spolupracovala s berlínskou firmou Büssing NAG, ktorá pre transportér navrhla pancierovú korbu.

Základné technické údaje:

Pohotovostná hmotnosť: 5,8 t
Osádka: 2 osoby, (poldružstvo: 4 osoby)
Maximálna rýchlosť na vozovke (v teréne): 65 km/h (20 – 30 km/h)
Dĺžka: 4 560 mm
Šírka: 1 950 mm
Výška: 1 660 mm (svetlá výška: 285 mm)
Maximálne stúpanie: 35°
Maximálny bočný náklon: 25°
Prekročiteľnosť zákopu: 1,2 m
Hĺbka brodu: 0,5 m
Akčný rádius dojazdu: 320 – 350 km
Typ motora: benzínový Maybach HL42 TURKM
Výkon motora: 73,6 kW
Objem palivovej nádrže: 140 l
Výzbroj: 7,92 mm guľomet vz. MG 34 alebo MG 42
Pancierovanie čela trupu: 14,5 mm
Pancierovanie bokov a zadnej časti trupu: 8 mm

Prototyp bol postavený v roku 1939 na báze jednotonového delostreleckého ťahača D 7. Vozidlo malo zvrchu otvorenú korbu zhotovenú z rovných pancierových plechov. Tie boli k sebe zvarené pod presne určenými uhlami. Do vozidla sa vchádzalo cez jednodielne obdĺžnikové dvere. V júni 1941 sa po skúškach prototypu rozbehla vo firmách Demag AG, Büssing NAG a Deutschwerk sériová výroba transportéru pod vojenským označením SdKfz 250 (Sonderkraftfahrzeug = vozidlo na špeciálne účely). Koncom októbra 1941 boli na vozidle uskutočnené čiastočné konštrukčné zmeny, ktoré zjednodušili výrobu a zároveň ovplyvnili jeho vzhľad.

V prednej časti vozidla sa nachádzal motor – prevodový priestor. Naň nadväzoval priestor pre osádku, ktorú tvorili veliteľ (plnil súčasne funkciu radistu) a vodič; tí sedeli v prednej časti korby v smere jazdy a ich priestor bol krytý spredu, z bokov aj zhora. Na priestor pre vodiča a veliteľa priamo nadväzoval (bez steny) priestor pre polovicu pešieho družstva v zadnej časti vozidla. Podvozok sa skladal z prednej riaditeľnej nápravy, na ktorú boli upevnené kolesa s plnou gumou. Zadnú časť tvoril pásový podvozok. Ten bol tvorený hnacím kolesom v prednej časti, štvoricou kolies s okrúhlymi odľahčovacími otvormi a napínacím kolesom v zadnej časti. Šírka pásu bola 240 mm.

V československej armáde

Od roku 1942 do konca roka 1944 sa vyrobilo 5 930 transportérov v 12 variantoch. Z nich najrozšírenejším bol variant SdKfz 250/1, ktorý bol určený na prepravu polovičného pešieho družstva. Po skončení druhej svetovej vojny nedostatok vhodných prieskumných vozidiel primäl velenie čs. armády zaviesť dočasne do výzbroje SdKfz 250/1 pod označením „ľahký obrnený transportér D-7p“. Opravu 154 týchto transportérov zabezpečovala v rokoch 1948 až 1955 automobilová zbrojnica 1 Přelouč. Organizačne bolo asi 110 kusov D-7p začlenených do výzbroje motorizovaných práporov rýchlych divízií, inštruktážnych práporov a samopalných práporov. Zostávajúcich 44 transportérov prideliť Hlavný štáb československej armády veliteľstvu delostrelectva. V rokoch 1951 – 1958 používali vozidla D-7p prieskumné jednotky mechanizovaných a čiastočne aj streleckých divízií. Po reorganizácii československej armády v októbri 1958 prevzalo 136 prevádzkyschopných D-7 p práve vytvorené motostrelecké vojsko. To používalo vozidlá až do leta 1963, keď boli na základe nariadenia náčelníka generálneho štábu stiahnuté z výzbroje a v roku 1964 zošrotované vo Vojenskom opravárenskom podniku 026 Šternberk. Pre múzejné potreby boli na Slovensku ponechané dve vozidlá, jedno pre Vojenské historické múzeum SNP v Banskej Bystrici a druhé pre Duklianske múzeum vo Svidníku.

Text a foto: Mgr. Gabriel Blaško

VHÚ – VHM Piešťany – Múzejné oddelenie Svidník

Lahký obrnený transportér D-7p zo zbierok Vojenského historického múzea vo Svidníku